

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE’DEKİ KADIN CİNAYETLERİNİN
SOSYOLOJİK ANALİZİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Yelda SEVİM

HAZIRLAYAN
Hakan TUZCU

ELAZIĞ – 2020

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DEKİ KADIN CİNAYETLERİNİN SOSYOLOJİK
ANALİZİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

DANIŞMAN
Dr. Öğretim Üyesi Yelda SEVİM

HAZIRLAYAN
Hakan TUZCU

Jürimiz,/...../..... tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Prof. Dr. Zahir KIZMAZ
2. Dr. Öğr. Üyesi Yelda SEVİM
3. Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Seyman ÖNDER
- 4.

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../..... tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Türkiye’deki Kadın Cinayetlerinin Sosyolojik Analizi****Hakan TUZCU****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Sosyoloji Anabilim Dalı****Kurumlar Sosyolojisi Bilim Dalı****Elazığ – 2020, Sayfa: XII+120**

Kadın cinayetleri gerek Türkiye’de gerekse Dünya’da, kökleri eskilere kadar dayanan önemli bir sosyal sorundur. Kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde birçok nedenin olduğu bilinmektedir. Bu nedenlerin en önemlisi şiddettir. Şiddet, kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddetin merkezindedir. Bu nedenle kadın cinayetleri araştırılırken şiddet ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Şiddetin cinsiyet eşitsizliği temelinde kadına yönelmiş hali kadına yönelik şiddeti doğurmakta, kadına yönelik şiddetin en uç ve son noktasında ise kadın cinayetleri yer almaktadır. Kamuoyunda ve yazılı medyada sıkça konuşulan, toplumda bıraktığı olumsuz etkilerden dolayı gündemden düşmeyen kadın cinayetleri, toplumsal dinamiklerin yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Kadın cinayetlerine ilişkin bilgilerin kısıtlı olması ve bilgilere ulaşmanın zorluğu sebebiyle bu konudaki çalışmalar sınırlı kalmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye’deki kadın cinayetleri sosyolojik açıdan incelenerek, kadın cinayetleri ile ilgili yapılacak çalışmalara ve kadın cinayetlerinin bir nebze de olsa azaltılabilmesine katkı sağlaması amaçlanmıştır. Bununla birlikte kadın cinayetleri ile ilgili kavramlar ve kuramsal bilgiler esas alınarak, kadın cinayetlerinin altında yatan sosyolojik etmenler açıklanmıştır. Çalışmada yazılı medyada yer almış kadın cinayetlerine ait veriler ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

Yapılan bu çalışmada nitel araştırmalarda başvuru yazılı dokümanların incelenmesi yöntemi kullanılmıştır. Toplanan veriler, konuyla ilişkili kitaplar, yüksek

lisans ve doktora tezleri, makaleler ve tablolardan oluşan yazılı dokümanlar ile internet kaynaklı verilerden elde edilmiştir. Dokümanlardan elde edilmiş olan verilerden yola çıkarak çalışmanın konusu açıklanmaya ve verileri anlamlı hale getirme yoluna gidilmiştir. Ayrıca çalışmada ele alınan sayısal verilerle konu gerçekçi bir şekilde ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmada elde edilen sonuçlara göre şiddetin oluşmasında bireysel ve toplumsal nedenler etki etmektedir. Kadınlar fiziksel, ekonomik, psikolojik ve cinsel şiddete maruz kalmaktadırlar. Kadın cinayetlerine ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğıne her toplumda ve her dönemde rastlanmaktadır. Kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde ekonomik, ailevi, eğitimsel, kültürel, psikolojik ve sosyal psikolojik etmenlerin etkisi büyüktür. Kadın cinayetlerinde failler büyük bir oranda kadının yakın çevresinden çıkmaktadır. Yazılı medya kadın cinayetleriyle ilgili haberlere yer vermektedir. Kadın cinayetlerine ilişkin verilerin elde edilmesinde zorluklar yaşanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın Cinayetleri, Yazılı Medya, şiddet, Cinsiyet Eşitsizliğı.

ABSTRACT**Master Thesis****Sociological Analysis of the Women's Murder in Turkey****Hakan TUZCU****The University of Firat****The Institute of Social Science****Department of Sociology****Discipline of Corporates Sociology****Elazığ – 2020, Pages: XII+120**

Women killings both in Turkey and in the world, is a major social problem that goes back to the roots of the old. It is known that there are many reasons for the occurrence of women murders. The most important of these reasons is violence. Violence is at the center of women's murders and violence against women. For this reason, it has to be associated with violence when investigating women's murders. Violence against women on the basis of gender inequality causes violence against women, and the most extreme and last point of violence against women is female murders. The murders of women, which are frequently spoken in the public and in the print media, which do not fall out of the agenda due to their negative effects on society, make it necessary to review social dynamics. Studies on this issue remain limited due to the limited information about women's murders and the difficulty of accessing information.

In this study, examining the murders of women in Turkey from sociological perspective, women with murder and is intended to contribute to studies about to be reduced to some extent the women's murders. In addition, based on the concepts and theoretical knowledge about women's murders, the sociological factors underlying women's murders have been explained. In the study, the data and evaluations of the women murders that took place in the written media are included.

In the study, however, the method of examining the written documents used in qualitative research was used. The data collected were obtained from written documents

consisting of books, master's and doctoral theses, articles and tables, and data from the internet. Based on the data obtained from the documents, the subject of the study was explained and the data became meaningful. In addition, the subject was tried to be presented in a realistic way with the numerical data discussed in the study.

According to the results of the study, individual and social reasons affect the formation of violence. Women are exposed to physical, economic, psychological and sexual violence. Women's murders and gender inequality are found in every society and in every period. Economic, family, educational, cultural, psychological and social psychological factors have a great influence on the occurrence of women's murders. In women's murders, the perpetrators are mostly from the close circle of the woman. Written media contains news about women's murders. There are difficulties in obtaining data on female murders.

Key Words: Women Murders, Print Media, Violence, Gender Inequality.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLolar LİSTESİ	IX
ÖNSÖZ	X
KISALTMALAR	XII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	4
1.1. Araştırmanın Konusu.....	4
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmada Kullanılan Araç ve Teknikler.....	6
1.5. Araştırmanın Metodu.....	6
1.6. Araştırmaya İlişkin Literatürdeki Benzer Çalışmalar	6

İKİNCİ BÖLÜM

2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET İLE İLGİLİ KAVRAMLAR ve KURAMSAL YAKLAŞIMLAR.....	13
2.1. Şiddetin Tanımı ve Nedenleri	13
2.2. Şiddet Türleri	17
2.2.1. Fiziksel Şiddet ve Kadın	17
2.2.2. Cinsel Şiddet ve Kadın	19

2.2.3. Duygusal (Psikolojik) Şiddet ve Kadın	21
2.2.4. Ekonomik Şiddet ve Kadın	22
2.2.5. Kadına Yönelik Şiddet.....	24
2.3. Kadın Cinayetleri (Femicide) Kavramı	26
2.4. Kadına Yönelik Şiddeti Açıklayan Kuram ve Yaklaşımlar	27
2.4.1. Psikanalitik Kuram	30
2.4.2. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	31
2.4.3. Ekolojik Sistem Kuramı.....	32
2.4.4. Yapısal Sistem Sorunlarına Bağlı Kuramlar.....	34
2.4.5. Kültürel Kuramlar	35
2.4.6. Şiddet Alt Kültürü Kuramı	36
2.4.7. Feminist Kuram	37
2.4.8. Aile Sistemleri Kuramı	39
2.5. Erkeğe Yönelik Şiddet	39
2.6. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği	41
2.7. Şiddetin Toplumsal Temelleri	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE’DE KADIN CİNAYETLERİNİN SOSYOLOJİK ANALİZİ..... 51

3.1. Türkiye’de Kadın Cinayetlerinin Meydana Gelmesinde Etkili Olan Faktörler...	52
3.1.1. Ekonomik Faktörler	53
3.1.2. Kültürel Faktörler	55
3.1.3. Psikolojik Faktörler.....	58
3.1.4. Sosyal – Psikolojik Faktörler	61
3.1.5. Aile Faktörü	64
3.1.6. Eğitim Faktörü	66
3.2. Türkiye’deki Kadın Cinayetlerinin Sosyal Yansımaları.....	68

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRKİYE’DE KADIN CİNAYETLERİ 71

4.1. Maktulün Yaşına İlişkin Veriler ve Bulgular	74
4.2. Fail ve Maktul Arasındaki Yakınlığa ilişkin Veriler ve Bulgular	77
4.3. Kadın Cinayetlerinin Sebeplerine İlişkin Veriler ve Bulgular.....	81
4.4. Cinayet Sonrası Failin Durumuna İlişkin Veriler ve Bulgular	85
4.5. Maktullerin ve Faillerin Eğitim Durumuna İlişkin Veriler ve Bulgular	86
4.6. Faillerin Mesleklerine İlişkin Veriler ve Bulgular.....	88
4.7. Cinayet Mekânına İlişkin Veriler ve Bulgular.....	89
4.8. Olayda Kullanılan Cinayet Aletine İlişkin Veriler ve Bulgular	90
4.9. Kadın Cinayetlerinin İllere Göre Dağılımına İlişkin Veriler ve Bulgular	90
4.10. Medya Organlarının Yıllara Göre Ele Aldıkları Kadın Cinayeti Haberi Sayılarına İlişkin Bilgiler	94
SONUÇ	96
KAYNAKLAR	103
EKLER	119
Ek 1. Orijinallik Raporu.....	119
ÖZGEÇMİŞ	120

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 Yıllarına İlişkin Maktulün Yaş Aralığı, Vaka Sayıları ve Yüzdelik Oranları	74
Tablo 2. 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 Yıllarına İlişkin Maktul ile Fail Arasındaki Yakınlık İlişkisi, Vaka Sayıları ve Yüzdelik Oranları	78
Tablo 3. 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 Yılları Kadın Cinayetlerinin Sebepleri, Vaka Sayıları ve Yüzdelik Oranları	81
Tablo 4. 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 Yıllarına İlişkin Cinayet Sonrası Faillerin Durumu, Vaka Sayıları ve Yüzdelik Oranları.....	85
Tablo 5. Maktullerin Eğitim Durumuna İlişkin Oranlar (%)	87
Tablo 6. Faillerin Eğitim Durumuna İlişkin Oranlar (%)	88
Tablo 7. Faillerin Mesleklerine İlişkin Oranlar (%).....	89
Tablo 8. En Sık Karşılaşılan Cinayet Mekanlarına İlişkin Oranlar (%)	90
Tablo 9. Cinayet Aletlerine İlişkin Oranlar (%).....	90
Tablo 10. 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 Yılları Kadın Cinayeti Vakalarının, Türkiye'deki Şehirlere Göre Dağılımı	92

ÖNSÖZ

Şiddet toplumu derinden etkileyen bir sorun olmakla birlikte, sosyoloji çalışmalarının en önemli konuları arasındadır. Hemen her alanda, çeşitli şekillerde adını duyduğumuz veya kendini hissettiren bu kavram, içeriğindeki sosyal dinamikler ve toplumda yarattığı etki itibarıyla birçok bilimsel disiplinin çalışma alanı içerisine girmiştir. Şiddet, toplumu oluşturan kurumların, sosyal normların, toplumsal değişim süreçlerinin, ekonomik etkinliklerin, teknolojik gelişmelerin gölgesinde yetişen ve toplumda endişeye neden olan bir dizi sosyal süreci içermektedir.

Toplumun her kesiminde ve her dönemde etkili olan şiddet, uygulayan ve etkilenen arasındaki ilişki boyutuyla ele alınmaktadır. Bunun en somut şekli kadın cinayetleridir. Özellikle güç elde etmek, sorunların çözümünde ve isteklerin elde edilmesinde sertliğe başvurmak, toplumda statü kazanmak, ekonomik üstünlük kurmak, cinsiyet eşitsizliğini sürdürmek, kadını yoksun bırakmak gibi eylemlerin temsil şekli olan şiddet, kadın cinayetleri ile birlikte düşünüldüğünde, toplum üzerinde korkuya, endişeye ve güvensizliğe neden olmaktadır. Şiddetin yoğun olarak uygulandığını görmek, toplumdaki yazılı ve yazısız normların işlevselliğini tartışmaya açmaktadır. Bununla birlikte kadın cinayetleri, toplumda kadının temel hak ve özgürlükleri kısıtlamakta, insani değerleri altüst etmekte ve toplum psikolojisini bozarak güvensiz bir sosyal ortam oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum sosyal kurumları tartışmalı hale getirmektedir. Tüm toplumlarda görülen kadın cinayetleri, evrensel normlar çerçevesinde ele alınmalıdır.

Toplumsal yaşamın karmaşıklaştığı bu dönemde, kadın cinayetlerindeki artış çeşitli sosyal nedenlere bağlanabilir. İşsizlik, yoksulluk, ataerkil yapı, eğitim yetersizliği, şiddetin özendirilmesi, boşanma, uyuşturucu ve madde bağımlılığı, töre, namus, cinsiyete dayalı ayrımcılık gibi konular kadın cinayetlerinin meydana gelmesine neden olabilmektedir. Ayrıca aile, eğitim, ekonomi, kültür gibi sosyal kurumların kadın cinayetleri, kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği üzerindeki etkileri göz ardı edilmemelidir.

Bu çalışma konusu itibarıyla kapsamlı ve çok yönlü dinamiklere sahip olduğu için detaycılıktan uzak durulmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmanın konusu ve içerdiği kavramlar, güncelliği açısından önemlidir. Türkiye’de meydana gelen kadın cinayetlerinin önlenmesi, alınacak tedbirlerin belirlenmesi, toplumda kadın

cinayetlerine ve kadına yönelik şiddete dikkat çekilmesi, literatüre katkı sağlaması açısından yararlı bulunmaktadır.

Bu çalışma süresince tez konusunun belirlenmesinden başlayarak son aşamaya kadar gerek verdiği bilgiler gerekse yol gösterici yaklaşımıyla yardımcı olan, zorluk yaşadığım zamanlarda sabırlı, yapıcı ve anlayışlı tavırlarıyla desteğini eksik etmeyen danışman hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Yelda SEVİM' e, çalışma boyunca bilgileriyle yol gösteren değerli bölüm hocalarıma, yoğun çalışma süresince motivasyon kaynağım olan eşim Çiğdem TUZCU' ya, verdikleri desteklerden dolayı Fırat Üniversitesi ve Bitlis Eren Üniversitesi çalışanlarına teşekkür ederim.

ELAZIĞ – 2020

Hakan TUZCU

KISALTMALAR

AAK	: Aile Araştırma Kurumu
AÇSHB	: Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
BKSGM	: Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
BM	: Birleşmiş Milletler
CEDAW	: Convention on Elimination of all Forms of Discrimination Against Women/Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi
KADAV	: Kadın Dayanışma Vakfı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TGC	: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti
TNSA	: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UN	: United Nations / Birleşmiş Milletler
UNODC	: United Nations Office on Drugs and Crime / Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi
UNDP	: United Nations Development Programme / Birleşmiş Milletler Geliştirme Programı
WHO	: World Health Organization / Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

Kadın cinayetleri ve şiddet, birbiriyle birlikte anılan insanların var olmasından günümüze kadar gelen ve tüm toplumların yakın ilgisini çeken ve toplumları etkileyen sorunlardır. İlk çağlardan bu güne kadar zihinsel gelişimi mükemmelleşen insan, içinde bulunduğu dönemde şiddet kavramına farklı anlamlar yüklemiştir. Bu anlamlar şiddetin birçok bilimsel disiplin tarafından ele alınmasına imkân tanımıştır. Hukuk, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, coğrafya, ilahiyat, biyoloji, tıp gibi çalışma alanları kendi bakış açılarına göre şiddeti ele alarak çok yönlü değerlendirmelerde bulunmaya çalışmışlardır. Oldukça hızlı değişim süreçlerinin yaşandığı günümüzde şiddetin de aynı oranda değişim göstermesi ve toplumsal yapıda meydana getirdiği etki düzeyi, şiddetin incelenmesi için yeterli gerekçeyi sağlamaktadır. Yeni toplum şekli beraberinde yeni yaşam biçimleri doğurmuştur. Bu yenilik şiddet kavramında da farklılaşmaya neden olmuş, insanoğlu artık kendi türüne yönelik şiddet uygulayabilen bir hale bürünmüştür.

Kadın cinayetleri, birçok dinamiğin sosyal yapı üzerindeki kolektif yansımalarıyla ele alınmalıdır. Bu dinamikler toplumun sosyal yapısı hakkında farklı bakış açıları geliştirmemize yardımcı olmaktadır. Kadın olgusuna yönelik yapılacak değerlendirmeler sosyal dokudan bağımsız düşünülmemelidir. Kadının toplumsal konumu, bu konuma ilişkin oluşan hakların ne kadarına sahip olduğu, kadının toplum penceresinden nasıl görüldüğü ve kadının toplumsal normların ne kadarıyla ilişkilendirildiğine yönelik değerlendirmeler kadına yönelik şiddetin zeminini oluşturmaktadır. Bununla birlikte kadın cinayetlerinin temelinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin izlerini görmek mümkündür. Kadının statüsü, cinsiyeti, ekonomik yoksunluğu, eğitim imkânlarından mahrum bırakılması, kadın cinayetlerinin temel nedenlerindendir. Bu durum kadına yönelik dezavantajlılık kavramını gündeme getirmektedir. Bu çerçevede çalışma yaşamında yer bulamayan, belli mesleklere hapsedilen, eğitim alamayan ya da eğitimi belli bir süre sonra durdurulan, kendini ifade etmekte zorlanan veya ifade etmesine engel olunan, cinsiyetine göre kısıtlı veya güçsüz ilan edilebilen bir ortamın varlığı, kadınların sosyal statülerini ortaya koymaktadır.

Kadınlar toplumsal yaşamın ve hayat döngüsünün en önemli parçasıdır. Toplumların varlığı kadınla birlikte gelişim göstermiş ve günümüz toplumları kadının duruşu ile şekillenmiştir. Kadınların şiddet kavramı ile birlikte anılması sosyal yaşamın beraberinde getirdiği etkileşimin bir sonucudur. Bu perspektifte kadına yönelik şiddetin

en üst birimi olan kadın cinayetleri de taşıdığı temel dinamiklerle sosyolojik bir konu haline dönüşmüştür. Bununla birlikte kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet kavramsal ve kuramsal bir çerçevede değerlendirilmelidir. Kadın cinayetlerine etki eden sosyolojik etmenlerin neler olduğu ve etki düzeyleri de göz ardı edilmemelidir. Büyük kitleler üzerinde etki oluşturan Türkiye’deki kadın cinayetleri, bu çalışmanın oluşmasında en belirleyici etmendir. Günümüz kavramlar sisteminde, yükselen bir değere sahip olan şiddet ve buna bağlı meydana gelen vakaların ilk sırasına yerleşen kadın cinayetlerinin her alana nüfuz etmesi, her kesim üzerinde etki oluşturmaları bu alanda çalışma yapılmasını sağlayan diğer önemli bir etmendir.

Yukarıdaki temel bilgiler doğrultusunda bu çalışmaya ilişkin bölümler şöyle şekillenmektedir:

Birinci bölümde; araştırmanın konusu ve kapsamı, amacı, önemi, araştırmada kullanılan araç ve teknikler, araştırmaya ilişkin literatürdeki benzer çalışmalar, araştırmanın metoduna ilişkin bilgiler yer almaktadır.

İkinci bölümde; çalışmaya ilişkin kavramsal ve kuramsal çerçeveden bahsedilmiş olup bu kapsamda kadın cinayetlerinin bünyesinde barındırdığı temel kavramlar, şiddetin tanımı ve nedenleri, şiddet türleri, kadına yönelik şiddet, kadına yönelik şiddeti açıklayan kuramlar, kadın cinayeti kavramı, erkeğe yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddetin toplumsal temelleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde; Türkiye’de kadın cinayetlerinin sosyolojik analizine yer verilmiş, kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde etkili olan sosyolojik, ekonomik, psikolojik, sosyal psikolojik, aile, kültür ve eğitim faktörleri ele alınmıştır. Ayrıca kadın cinayetlerinin Türk toplumundaki sosyal yansımalarına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Dördüncü bölümde; Türkiye’deki kadın cinayetlerine ilişkin bilgiler ele alınmıştır. Türkiye’deki kadın cinayetleri vakalarının 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 ve 2018 yıllarına ait veriler maktullerin yaş aralıkları, fail ve maktul arasındaki yakınlık ilişkisi, kadın cinayetlerinin sebepleri, cinayet sonrası faillerin durumları, maktul ve faillerin eğitim seviyeleri, faillerin meslekleri, cinayetlerin işlendiği mekânlara ilişkin veriler, cinayette kullanılan aletler, kadın cinayetlerinin illere göre dağılımları ve medya organlarının yıllara göre kadın cinayetleri haber sayılarına ilişkin bilgiler başlıkları şeklinde ele alınmıştır. Bu veriler doğrultusunda bulgulara ulaşılmaya ve sosyolojik

analiz yapılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde aktarılan bilgilerle birlikte konunun somutlaştırılması ve dikkatin konu üzerine çekilmesi amaçlanmıştır.

Sonuç kısmında; çalışmaya ait aktarılan tüm bilgiler ve bu bilgilere ilişkin yapılan değerlendirmelere bağlı anlamlı sonuçlar çıkarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca kadın cinayetlerinin önlenmesine yönelik olarak yapılması gerekenler tespit edilmeye çalışılmış ve yapılan değerlendirmelere bağlı olarak gerekli görülen ve eksikliği gözlemlenen siyasi, idari, adli ve sosyal dinamiklere ilişkin öneriler sunulmuştur. Çalışmayı hazırlamak için yararlandığımız veri ve bilgileri elde ettiğimiz yazılı dokümanlar ile internet verileri kaynakça da aktarılmıştır.

Kadın cinayetleri, kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet konularının hemen her platformlarda ele alınması, kadın cinayetleri haberlerinin yaygınlaşması ve kadın cinayetlerinin toplumsal yapı üzerindeki olumsuz etkileri konuya ilişkin bilinçlenmeyi gerekli kılmaktadır. Kadına yönelik şiddetin en uç yansıması olan kadın cinayetleri toplumda korkuya yol açmaktadır. Çalışma kadın cinayetlerine dikkat çekme ve yapılacak çalışmalara katkıda bulunması bakımından da ayrı bir değere sahiptir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

1.1. Araştırmanın Konusu

Kadın cinayetleri, şiddet ve kadına yönelik şiddet her toplumda ve her dönemde var olmakla birlikte toplumda sorunlara yol açmaktadır. Şiddetin farklı türleri bulunmaktadır. Şiddete en fazla maruz kalanlar kadınlar ve çocuklardır. Kadın cinayetlerinin temelinde kadına yönelik şiddet yer almaktadır. Kadın cinayetlerine her gün bir yenisi eklenmekte, yazılı ve görsel basın bu vakaları haberlerine taşımakta, kamu kurum ve kuruluşları önleyici tedbirleri tartışmaktadır. Konunun ciddiyeti toplumdaki herkesi etkilemektedir.

Bu çalışma, “Türkiye’deki Kadın Cinayetlerinin Sosyolojik Analizi” başlığını taşımaktadır. Kadın cinayetlerinin artması, vakalara hemen her gün rastlanır hale gelmesinden dolayı, önemli bir konu olarak görülmüş ve bu çalışma hazırlanmıştır. Çalışmada şiddetin tanımı ve çeşitleri kadın kavramı çerçevesinde açıklanarak kadına yönelik şiddetin kuramsal açıklaması yapılmıştır. Bununla birlikte kadın cinayetlerinin nedenlerinden biri olan toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddetin toplumsal temelleri açıklanmıştır. Ayrıca kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde etkili olan sosyolojik etmenler, kadın cinayetlerinin sosyal yansımaları ve Türkiye’de kadın cinayetlerine ilişkin verilerin değerlendirilmesi, çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın konusu içerik itibarıyla oldukça geniş ve çok yönlüdür. Bu açıdan bakıldığında konunun tüm yönleriyle ele alınması oldukça zordur ve konu alanları detaylı analizlere açıktır. Çalışmanın konusu, genel düzeyde ele alınmış, kavramsal ve kuramsal olarak açıklanmış ve elde edilen veriler objektif bir bakış açısı ile değerlendirilmiştir. Özellikle ülkemizde bu konuda yapılan çalışmaların yeterli düzeyde olmaması, kadın cinayeti vakalarının artması, konuya ilişkin verilere ulaşmada yaşanan sorunlar ve verilerin yeterli olmayışı tez çalışmasının oluşmasında etkili olmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Şiddet her geçen gün artmakta ve her alanda karşımıza çıkmaktadır. Özellikle kadına yönelik şiddet çok fazla dışa yansımamaktadır. Kadın uygulanan şiddeti ataerkil toplum yapısının etkisiyle saklanmaktadır. Kadına en çok fiziksel şiddete maruz

kalmaktadır. Bu şiddet türünü bazen cinsel şiddet takip edebilmektedir. Öyle ki kadın birden fazla şiddet türüne maruz kalabilmektedir. Kadına yönelik şiddetin kimi toplumlarda normal karşılandığı görülmektedir. Bu durum aynı zamanda kadın cinayetlerinin temelinde yatan sebeplerden biridir. Toplumda derin izler bırakan kadın cinayetlerinin bilimsel çalışmalarla incelenmesi gerekmektedir.

Kavram olarak basit görünen, herkesin fikir sunabileceğini düşündüğü kadın cinayetleri, kapsamı ve etki alanı olarak oldukça karmaşık ve toplumsal yansımaları itibariyle oldukça önemlidir. Bu çalışma, kadın cinayetleri ile ilgili bilimsel değere sahip bilgileri sunmak, ulaşılan verilerin analizini yapmak ve sosyolojik değerlendirmede bulunmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu çerçevede aşağıdaki sorularına cevap aranacaktır:

- Kadın cinayetleri şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilişkilendirilebilir mi?
- Kadın cinayetlerinin temelinde yatan sosyal etmenler nelerdir?
- Alınan tedbirler kadın cinayetlerini azaltabilir mi?
- Kadın cinayetlerinin toplumsal yansımaları nelerdir?
- Toplumsal kurumlar ile kadın cinayetleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Kadın cinayetlerine ilişkin veriler yeterli midir? Bu verilere kolay ulaşılabilir mi?
- Kadınlar erkeklere şiddet uygular mı?
- Kadın cinayetleri en çok kimler tarafından işlenmiştir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Şiddet kavramı her birey için ayrı bir anlam ifade etmektedir. Kadın cinayetleri de toplumun her kesiminde farklı yorumlanmaktadır. Kadın cinayetlerinin meydana gelmesine neden olan faktörler toplumdan topluma değişmektedir. Öyle ki bir toplumda ekonomik koşullar etkili olurken diğer toplumda namus kavramı ön plana çıkmaktadır. Kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik şiddetin sosyal kurumlarla ilişkisi bulunmaktadır. Sosyal kurumların birindeki değişme diğerlerini de etkilemektedir. Bundan dolayı kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet toplumsal kurumlarla birlikte incelenmelidir. Kadın cinayetleri genellikle kadının yakın çevresi tarafından işlenmektedir. Bu noktada çalışma, kadın cinayetleri için risk oluşturan yakın erkek grupları ile ilgili bilgiler açısından da önemlidir. Ayrıca kadının yakın çevresi aile bireylerinden oluştuğu için ailenin kadın cinayetleri üzerindeki etkisi detaylı olarak ele alınmalıdır.

Çalışmada medyanın toplum üzerinde yönlendirici bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Bu nedenle kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddeti içeren haberlerin

sunum şeklinin toplumda yarattığı etkiler mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Bununla birlikte kadın cinayetleri ile ilgili verilerin oluşmasında yazılı medya büyük katkılar sağlamaktadır. Medyada yer alan kadın cinayeti haberleri genel olarak resmi kurumlarca teyit edilmiştir. Bu nedenle çalışmada kitap, makale gibi dokümanlarla birlikte yazılı medya ve internet haberlerine ait bilgiler kullanılmıştır. Medya, kadın cinayetlerine ilişkin veri sağlaması açısından oldukça önemli bir kaynaktır. Çalışmanın diğer bir önemi ise fail ve maktullerin bilgilerinden yola çıkarak, meydana gelebilecek kadın cinayeti vakalarına ilişkin alınacak tedbirlere katkı sunmaktır.

1.4. Araştırmada Kullanılan Araç ve Teknikler

Yapılan bu çalışma, konuya ilişkin kitap, makale ve yazılı medyada yer almış bilgi ve belgelerin ışığında oluşturulmuş nitel bir çalışmadır. Kaynaklardan yararlanılarak hazırlanan tez çalışması, objektif bir yaklaşımla ele alınmıştır. Ayrıca bu çalışma analitik bir bakış açısı ile oluşturulmuştur. Ayrıca çalışmada dökümantasyonel arşiv taraması yapılmıştır. Bu çerçevede yazılı medya dokümanları olarak gazeteler kullanılmıştır. 2013 – 2018 yılları arasında Türkiye’de işlenen kadın cinayetlerine ait veriler; resmi kurumlara ait raporlar, gazetelerin web sayfaları, kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet ile ilgili yazılmış kitaplar, makaleler, lisansüstü ve doktora tezlerinde elde edilen bilgilerden yararlanılarak oluşturulmuştur. Belirtilen yıllarda işlenen kadın cinayetini haber yapan gazetelerin web sayfalarındaki arşivlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca belirtilen kaynaklarda yer alan sayısal veriler de kullanılmıştır.

Gazetelerin ve çeşitli kuruluşların internet web siteleri ve haber arşivlerinden elde edilen verilerden hareketle 2013 – 2017 arasında Türkiye’de işlenen 1304 kadın cinayeti incelenmiştir. Bununla birlikte 2016 – 2018 yılları arasında polis ve jandarma kayıtlarına geçmiş 932 kadın cinayeti vakasına ulaşılmıştır. Ulaşılan bu bilgiler farklı değişkenler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Maktulün yaş aralığı, eğitim seviyesi, fail ile olan yakınlık ilişkisi, kadın cinayetinin sebebi, failin eğitim durumu, cinayette kullanılan aletler, cinayetin işlendiği mekân, failin mesleği çalışmada kullanılan değişkenlerdir.

1.5. Araştırmanın Metodu

Kadın cinayetleri geçmişten günümüze kadar gelen toplumsal bir sorundur. Günümüzde kadın cinayetlerinin daha ön planda olmasının temel nedenleri medyanın etkisi, iletişim araçlarının yaygınlaşması ve konu ile ilgili bilimsel çalışmaların

yapılmasıdır. Özellikle kadınların şiddete yoğun şekilde maruz kaldığı bilinmektedir. Bu durum kadını cinayet vakalarına açık hale getirmektedir. Öyle ki kadın cinayetlerinin çoğu bir şiddet türünden sonra meydana gelmektedir. Kadın cinayetleri, kadının cinsiyetinden dolayı öldürülmesi olarak ifade edilmekle birlikte, kültürel normlara uymama, sadakatsiz davranma, toplumsal baskılara boyun eğmeme, kararlarında ısrarcı olma gibi nedenlerle de cinayet kurbanı olabilmektedirler. Bu durum kadın cinayetlerinin birçok sosyal dinamikle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Kadın cinayetleri toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayandırılabilir ancak tek başına erkek saldırganlığının bir sonucu olarak görülmemektedir. Buna rağmen faillerin erkek olması sadece bir rastlandığı değildir. Kadın cinayetlerinin kapsamı, etkileri ve medyadaki yansımaları, konuyu çalışmaya değer kılmaktadır.

Bu çalışma, kadın cinayetlerine ilişkin dokümanların incelenerek ve elde nedilen arşiv verilerinden yola çıkarak çıkarımlarda bulunulmasıyla oluşan nitel bir çalışmadır. Mevcut kaynaklar, resmi kurumlara ilişkin bilgiler, yasal müktesebat ve yazılı medya verileri incelenerek elde edilen veriler analiz edilmiştir. Çalışmada kadın cinayetlerine ilişkin sayısal veriler, fail ve maktulle ilişkilendirilen değişkenlerle belirlenmiştir. Bu değişkenler yaş, eğitim durumu, cinayet sebebi, failin yakınlık derecesi, cinayet aleti, cinayetin işlendiği mekân, faillerin meslekleri, belirlenen yıllar olarak ifade edilmiştir. Bununla birlikte kadın cinayetleri ile ilgili olan kavramlar tanımlanmış, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerini açıklayan kuramlar belirtilmiştir.

Bununla birlikte Türkiye’deki kadın cinayetlerine ilişkin elde edilen veriler daha anlaşılır ve düzenli bir içeriğe kavuşturulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın her aşamasında objektif bir bakış açısı sergilenmiştir. Ayrıca çalışmaya ilişkin değerlendirmeleri etkileyen veriler farklı disiplinlerden yararlanılarak bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Konuya ilişkin benzer çalışmalardan da yararlanılarak Türkiye’deki kadın cinayetlerinin meydana gelmesindeki nedenler ve vakalara ilişkin sosyolojik çıkarımlar üzerine odaklanılmıştır. Bu konuda veri kaynağı olarak yararlanılan resmi kurumlar, yürütülen faaliyetler, STK’lar, internet adresleri oldukça fazla sayıda olduğu için alanın genişliğine bağlı olarak tüm verilere ve yapılan çalışmalara ulaşma konusunda en doyurucu verilere sahip kurumlar tercih edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada medya kaynaklarının doküman ve arşivlerinden; Milliyet, Hürriyet, Sabah, Posta, Akşam, Star, Cumhuriyet, Vatan, Sözcü, Yeniasır, Takvim, Radikal gazeteleri; DHA (Demirören Haber Ajansı), İHA (İhlas Haber Ajansı) haber ajansları;

CNNTÜRK, NTV, T24, Haber Türk, haberler.com, haber7, haberfx.net, haberekspres, sehrivangazetesi.com, alanyapostasi.com, urfahabercisi.com, bingolunsesi.com, anamurekspres.com, haber711.com internet gazeteleri ve haber portalları incelenmiştir. Bu gazetelerin, ajansların ve haber portallarının seçilmesinde kadın cinayetleri konusunu haber değeri olarak görmeleri ve sayfalarına taşımaları etkili olmuştur. kadincinayetleri.org internet adresindeki veri tabanında yer alan vakaların derlendiği çalışmada farklı gazete ve yazılı basın öğeleri herhangi bir siyasi kaygı gözetilmeden ve objektif bir bakış açısı ile bütünüyle aktarılmıştır.

Benzer kadın cinayetleri haberleri farklı kaynaklarda işlenmiş olmakla birlikte aynı şekilde ele alınıp tekrara düşmemek için kaynaklar sınırlandırılmıştır. Çalışmada 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 yıllarında işlenen kadın cinayeti verileri kullanılmıştır. Ayrıca 2016, 2017 ve 2018 yıllarına ilişkin verilere farklı kaynaklarda ulaşılmıştır. Konuya ilişkin yaşanan en büyük sıkıntı, ulusal seviyede oluşturulmuş bir veri tabanının henüz olmamasıdır. TÜİK, İçişleri Bakanlığı ve AÇSHB verileri bu çalışmada önemli bilgiler sağlamıştır. Bu bağlamda aşağıda verilen konularda mevcut duruma ilişkin edinilmiş veriler değerlendirilmiştir:

- Kavramların tanımlamaları ve kuramsal alt yapıları,
- Konuya ilişkin çalışmanın yapılmasına duyulan ihtiyaç,
- Kadın cinayetlerinin anlamlandırılmaya çalışılması ve konu içerisinde şekillendirilmesi,
- Şiddet türlerinin ve kadın cinayetlerinin toplumsal yansımaları,
- Kadına yönelik şiddetin toplumsal dinamikleri,
- Maktullerin yaş dağılımlarına göre vaka sayıları ve yıllara göre oransal dağılımı,
- Fail ve maktul arasındaki yakınlık ilişkisine ilişkin sayılar ve yıllara göre oransal dağılımı,
- Faillerin vaka sonrası durumlarına ilişkin sayılar ve yıllara göre oransal dağılımı,
- Türkiye’ye meydana gelen kadın cinayetlerinin illere bazında sayıları ve yıllara göre oransal dağılımı
- Cinayet vakalarının ifadelerine göre nedenleri, sayıları ve yıllara göre oransal dağılımı,
- Vakaların medya organları tarafında haber yapılma sayıları,
- Kadın cinayetlerinin engellenmesine yönelik alınan tedbirler, uygulamalarda gözlemlenen hatalar ve yaklaşım sorunları.

1.6. Araştırmaya İlişkin Literatürdeki Benzer Çalışmalar

Bu çalışmanın şekillenmesinde kadın cinayetlerinin toplumsal yansımaları ve konuyla ilgili yapılan çalışmaların azlığı etkili olmuştur. Tez konusuyla ilgili olarak literatürde benzer çalışmaların olduğu görülmüştür. Konuya ilişkin literatür taraması yapılırken konuyla ilişkilendirilebilecek kitaplar, makaleler, gazetelerin internet web sayfaları, resmi kurumların bilgi, belge ve raporları ile lisansüstü ve doktora tezleri incelenmiştir. Çalışmada yararlanılan bu dokümanlar ilgili yerlerde not düşülerek ayrıca tezin kaynaklar bölümünde belirtilmiştir. Konu başlığına ilişkin hazırlanan çalışmaların sosyoloji, psikoloji, gazetecilik, sosyal hizmet, halkla ilişkiler ve adli tıp alanlarının bakış açısıyla hazırlandığı görülmüştür. Çalışma süresinde literatüre ilişkin ulaşılabilen ve incelenen tezler, makaleler ve kitaplar şöyle belirtilebilir:

Tütüncüler (2006)'ın hazırladığı 'Kadın Cinayetlerinin Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi' başlığını taşıyan tıp alanındaki uzmanlık tezinde, Antalya'da meydana gelen kadın cinayetlerini incelemiştir. Çalışmasında öldürülen kadınların yaş aralıkları, cinayetlerin hangi aletlerle işlendiklerini, faillerin kimler olduğunu ve cinayetlerin nerede gerçekleştiği ile ilgili bulgulara ulaşmıştır. Ayrıca diğer disiplinlerin de çalışmalarında kullanabilecekleri küçük bir veri tabanı oluşturulmaya çalışılmıştır.

Güngör (2012)'ün hazırladığı 'Türkiye'de Kadın Cinayetleri: 2009 Yılı Kadın Cinayetleri Haberleri Üzerinden Betimleyici ve Eleştirel Bir Çalışma' başlığını taşıyan sosyoloji alanındaki yüksek lisans tezinde, kadın cinayetlerinin toplumsal bir gerçeklik olduğu vurgulanmış, kadın cinayetleri haberleri betimlenmiş ve nasıl bir söylem şekli kullanılarak haberleştirildiği üzerinde durmuştur. Fail ve maktullerin yaş dağılımı, cinayetlerin nasıl ve hangi nedenlerle işlendiği gibi sorulara cevaplar bulmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu haberleştirme biçiminin toplumdaki etkileri vurgulanmıştır.

Sayar (2015)'in 'Kadın Cinayetleri: Eşini Öldüren Erkekler Üzerine Bir Araştırma' başlığını taşıyan sosyoloji alanındaki yüksek lisans tezinde, kadın cinayetleri toplumsal bir sorun olarak nitelendirilmiştir. Çalışmada jandarma kayıtlarında yer alan eşleri tarafından öldürülmüş kadınların istatistiksel verileri analiz edilmiştir. Çalışmasında cezaevindeki 15 tutuklu ile yüz yüze görüşerek elde ettiği görüşme verilerini aktarmıştır. Çalışmada tutukluların genellikle ataerkil bir ailede yetişmiş oldukları, vakaların genellikle namus ve aldatma ile ilişkilendirildiği, vakalarda önceden planlamanın olmadığı, genellikle olayların ateşli silahlarla işlendiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Üzümçeker (2016)'in 'Kadın Cinayetleri, Toplumsal Cinsiyetle Özdeşleşme ve Atıf' başlığını taşıyan sosyoloji alanındaki yüksek lisans tezinde, kadın cinayetlerini Türkiye'de meşrulaştıran etmenler üzerinde durulmuştur. Toplumsal cinsiyet temelinde işlenen cinayetlerin sosyal psikoloji açıklamalarına yer vermiştir. Ayrıca kadın cinayetlerini meşru gibi göstermenin erkekler üzerinde daha etkili olduğu, maktullerin suçlanabildiği ve korumacı cinsiyetçiliğin atıflarda yer aldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Terzioğlu (2018)'un 'Katılımcı Demokrasi Bağlamında Sivil Toplum Kuruluşlarının İnternet/ Sosyal Medya Üzerinden Halkla İlişkiler Faaliyetleri, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun Twitter Paylaşımlarının Bir Örnek Olay Üzerinden Analizi' başlığını taşıyan halkla ilişkiler alanındaki yüksek lisans tezinde, bir kamusal alan olarak tanımlanan sosyal medyanın bu özelliği taşımasını incelemiş, sivil toplum kuruluşları için uygun bir iletişim yöntemi olup olmadığına dair geçerli ve güvenilir verilere ulaşmayı amaçlanmıştır.

Arslan, (2018)'in 'Medyatik Şiddet ve Toplumsal Cinsiyet: Haberde Kadın Cinayetleri' başlığını taşıyan halkla ilişkiler alanındaki yüksek lisans tezinde, söylemsel şiddet üzerine yoğunlaşmış, fiziksel şiddet kadar tehlikeli olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte medyanın kullandığı haber dilinin gücünü ifade ederek medyatik şiddet oluşumunu anlatmıştır. Gazete haberlerinde yer alan, erkeğin kadına uyguladığı şiddete yönelik haber ve haber fotoğraflarının analizini yapmıştır. Çalışmada medyanın iktidarcı kullanılarak şiddetin üretildiği, kadının zayıf gösterildiği ve kamuoyunun şiddet konusunda üreten ve tüketen bir role bürünebildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Akbaş (2018)'in 'Şiddete Tanıklık Etmek: Kadın Cinayetleri Sonrası Geride Kalanlar' başlığını taşıyan sosyal hizmetler alanındaki doktora tezinde, erkek şiddeti etkisi ile meydana gelen kadın cinayetlerini ele almıştır. Erkeğin şiddeti sonucu meydana gelen kadın cinayetlerine ilişkin riskler üzerinde durmuştur.

Avcı (2018)'in 'Toplumsal Cinsiyet ve Medya İlişkisi: Yazılı Basında Kadına Şiddet ve Kadın Cinayetleri Haberleri Üzerine Bir Analiz' başlığını taşıyan gazetecilik alanındaki yüksek lisans tezinde, kamuoyunda oldukça konuşulan Özgecan Aslan cinayetinin yazılı basında nasıl ele alındığını incelemiştir. Basında yer alan söylemlerin farklılıklarına vurgu yapmıştır. Gazetelerin kadın cinayeti haberlerini desteklediği ve tarafı olduğu siyasi görüşler ile düşünce sistemleri çerçevesinde oluşturdukları sonucuna ulaşılmıştır.

Büber (2019)'in 'Kadın Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Medyayı Kullanma Biçimleri: Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun Twitter Kullanımı' başlığını taşıyan halkla ilişkiler alanındaki yüksek lisans tezinde, 'Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun Twitter paylaşımlarını içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve platformun sosyal medyayı hangi biçimde kullandığı ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmada kadın platformlarının kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerine ilişkin duyarlılığı sosyal medya aracılığı ile gündeme taşıyabildiği ve sosyal sorumluluğu yerine getirebildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Gazioğlu (2013)'nin 'Kadın Cinayetleri: Kavramsallaştırma ve Sorunlu Yaklaşımlar' başlıklı makalesinde, kadın cinayetleri ile ilgili Adalet Bakanlığı'nın kadın cinayetlerinin artmasına ilişkin söylemlerine vurgu yaparak, klasik yaklaşımlara bir eleştiri getirmektedir. Kurumların çözüm önerilerinin kadın cinayetlerini önlemede yetersiz kaldığını belirtmektedir. Çalışmasında kadın cinayetlerinin kavramsallaştırılması üzerinde yoğunlaşmaktadır. Makalede kadın cinayetlerine ilişkin değerlendirme ve çalışmalara Türkiye'de geç başlandığı ve kadın cinayetlerinin kadına yönelik şiddetin bir uzantısı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yeğen (2014)'in 'İnternet Haberciliğinde Kadın Cinayeti Haberlerinin Sunumu: Posta Gazetesi Örneği' başlıklı makalesinde internet haberciliğinde kadın cinayetlerinin nasıl işlendiği üzerinde durmaktadır. Bu çalışmasında Posta Gazetesinin 2011 – 2014 tarihleri arasındaki kadın cinayeti haberlerinin içerik analizi yapılmıştır. Çalışmada gerek geleneksel gerekse internet haberciliğinin kadın cinayetleri konusunda sosyal sorumluluğunu yerine getirmesi, bu konudaki yaklaşımın objektif olması, özendirici ve vakaları haklı hale getirici yaklaşımlardan kaçınılması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Taştan ve Yıldız (2018)'in 'Türkiye'de Kadın Cinayetleri 2016 Yılı Verileri ve Analizleri' adlı kitabında, polise intikal etmiş 2016 yılı kadın cinayetlerine ilişkin verilerin analizini yapmıştır. Failler ve maktuller ile ilgili bilgileri çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Kitapta koruyucu ve önleyici tedbirlerin gözden geçirilmesi gerektiği, yasal mevzuatın etkileri, veri tabanının oluşturulmasının önemli olduğu ve risk analizlerinin yapılması sonuçları elde edilmiş, bu konuda öneriler sunulmuştur.

Segal, Marcia Texler, Demos, Vasilikie P., (2014)'in 'Gendered Perspective on Conflict and Violence' adını taşıyan kitapta, feministlerin, medya uzmanlarının ve sosyal bilimcilerin, cinsiyet kavramının kronik şiddet koşullarında yerinin ne olduğuna ilişkin

arayışlarında toplumsal cinsiyet ve şiddet ile ilgili olarak küresel bir söyleme ulaştıkları ve bu iki kavramı ilişkilendirdikleri anlayışının oluştuğu belirtilmiştir.

Öztürk ve Bulut (2019)'ün 'Tüm Yönleriyle Kadın Cinayetleri' adını taşıyan kitapta, kadın cinayetleri kavramsal ve kuramsal çerçevede ele alınmıştır, ayrıca Türkiye'den ve Dünya'dan rakamsal veriler sunmuştur. Töre ve namus kavramlarının kadın cinayetleri üzerindeki etkisini belirtmiştir. Dinin kadına ve kadın cinayetlerine bakışını vurgulamıştır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile kadın cinayetleri arasındaki ilişkiye dikkat çekmiştir.

Çelik (2017)'in 'Öldürülen Erkeklikler' adını taşıyan kitapta, şiddetin kavramsal analizi yapılmış, kuramsal bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca şiddeti uygulayan erkeklerin özellikleri üzerinde durmuştur. Faillerin genel özelliklerine, ceza süreçlerinde ihtiyaç duydukları yardım süreçlerine, faillerin toplumsal cinsiyet kavramına ilişkin algılarına yönelik sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışmasında ayrıca bir model önerisi üzerinde sunulmuş ve resmi kurumların neler yapması gerektiği hakkında açıklamalarda bulunmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET İLE İLGİLİ KAVRAMLAR ve KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

2.1. Şiddetin Tanımı ve Nedenleri

İnsanlık tarihi ile ortak bir geçmişe sahip olan şiddet, bireylerin içgüdüsel davranışlarının sonucu ortaya çıkan bir olgudur. Şiddet insanın beraberinde yeni nesillere taşıdığı bir davranış kalıbıdır. Şiddetin oluşması, şekillenmesi ve eyleme dönüşmesi birçok dinamiğe bağlıdır. Bu yönüyle şiddetin hem psikolojik hem de toplumsal süreçlerden etkilenen bir olgu olduğu söylenebilir. Şiddetin bu kadar dinamik özellikler taşıması, aileye, sosyal ilişkilere, süregelen şiddet vakalarına, kültürel, sosyal, eğitsel, teknolojik gelişmeler gibi daha birçok nedene bağlanabilir. Her dönemde önemini koruyan bu olgu, bazen meşru bazen hatalı bir davranışlar bütünü olarak görülmüştür.

Bünyesinde oldukça fazla dinamik barındıran şiddet olgusunun tanımını yapmak kolay olmamaktadır. Günlük yaşantımızda bu kadar sık rastladığımız şiddet olgusu kendisini baskılama, yıldırma, korkutma, dövme, öldürme, işkence etme, tacizde bulunma gibi eylemlerle hissettirmektedir. Şiddetin bu çok yönlü özelliği, farklı bilimsel disiplinlerin inceleme alanlarından biri olduğu gibi sosyolojinin de en önemli çalışma alanları arasına girmiştir. Çünkü şiddet her ne kadar tek başına bir davranış olarak ele alınsa da ortaya çıkışı ve etki düzeyi itibarıyla sosyologların incelemesini zorunlu kılan bir olgudur. Şiddeti, ortaya çıktığı toplumun ilişki sistemleri, değer yargıları, kültür kalıpları ve toplumsal ilişki sistemleri çerçevesinde incelemek daha verimli değerlendirmeler yapmamıza imkân tanıyabilir. Bir taraftan şiddetin önlenmesine yönelik çalışmalar yapılırken diğer yandan aile içinde, yazılı ve görsel medyada, sokakta, iş yerinde, hatta eğlenmek için yaptığımız etkinliklerde bile şiddetin görülmesi konunun önemini ortaya koymaktadır. Bununla beraber şiddet; özenilen, özendirilen, kimi zaman meşru kabul edilen, toplumsal statü olarak görülebilen, kültürel öğeler taşıyan, zamana ve topluma göre değişebilen küresel düzeyde bir olgudur.

Şiddetin literatürde birçok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlamalar aynı zamanda şiddeti ele alan çalışma disiplinlerinin çeşitliliğini de ortaya koymaktadır. Ayrıca insanlık tarihi ile birlikte var olan şiddet, birçok bireysel ve sosyal öge ile beraber karmaşık bir

yapı oluşturmaktadır. Bu nedenle şiddeti tanımlamak ve ayrıntılarını ortaya çıkarmak kolay olmamaktadır.

Kelime kökeni itibarıyla şiddet sözcüğü Türkçe 'ye Arapça' dan geçmiştir. Şiddet; “sertlik, sert ve kaba davranış, kaba kuvvet kullanma” anlamındadır (Köknel, 1996: 27). Fransızca da şiddet, “kişiye güç ve baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak ya da yaptırmak; şiddet uygulama eylemi, zorlama, saldırı, kaba kuvvet, bedensel ve psikolojik acı çektirme, işkence etme, vurma ve yaralama” olarak tanımlanmıştır (Bufacchi, 2005: 195).

Şiddet Dünya Sağlık Örgütü tarafından, “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” durumu olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2002).

Şiddetin toplumsal etkileri ve sosyal nedenleri, konuyu sosyoloji biliminin incelemesini de gerektirmektedir. Sosyolojik açıdan şiddet Durkheim'e göre anomi, egoizm, karmaşa ve parçalanmayı ifade etmektedir. Merton şiddeti için sosyal ve ekonomik eşitsizliğin bir sonucu olarak görmektedir (Walby, 2012: 97). Weber şiddet için, “devlet içerisinde insanın insanla olan egemenlik ilişkisi, meşru şiddet araçlarıyla desteklenen bir ilişki” şeklinde tanımlamaktadır (Gümüş, 2006). Collins (2008) ise şiddetin acizliği, tükenmişliği ve çaresizliği ifade ettiğini vurgulamış ve şiddetin gizli ve sinsi yönünü vurgulayarak şiddetin meydana gelmesinde sosyal ve kültürel etmenlerin, geçmiş yaşantıların, toplumsal etkileşimin öneminden bahsetmiştir. Ayrıca şiddet bir sosyal ilişki süreci olarak değerlendirildiğinde, çatışan çıkarları olan taraflar arasındaki sosyal ilişkilerden kaynaklandığı söylenebilir (Ergil, 2001: 40).

Psikoloji bilimi ise şiddetin bir davranış olduğunu belirtmektedir. Bununla ilgili ilk açıklamayı Freud yapmıştır. Freud insanın şiddet ve ölüm içgüdüleriyle doğduğunu belirtmektedir. Saldırganlık ve cinselliğin insanın içgüdüsel eylemlerinin temelini oluşturduğunu savunmaktadır. Freud'a göre şiddet, saldırganlık içgüdüünün bir yansımasıdır. Bununla birlikte engelleme ve çatışmalar insan davranışları üzerinde baskılayıcı etkiler yaratarak savunma mekanizmalarının oluşmasını sağlar. Bu şekilde oluşan davranış biçimi kendini gösteremez duruma geldiğinde bilinçaltına atılarak bireyin ileriki yaşantılarını etkileyen davranış bozukluklarının oluşmasına neden olur, öfke birikimi şiddet şeklinde ifade edilmeye dönüşür (Tarhan, 2015: 179).

Şiddet sonrasında ve şiddetin uygulanma sürecinde ortaya çıkan durum ve yarattığı etki ile birlikte adli çalışmalarda da büyük bir öneme sahiptir. Hukuk alanında şiddet bir eylem olarak değerlendirilmekle birlikte, şiddet eylemleri için “İnsanın, benzerlerine karşı girdiği, onlarda önemli ya da önemsiz hasarlar veya yaralar oluşturan, saldırganlık ve hoyratlık ifade eden hareketlerdir” açıklamasında bulunmaktadır. Buna göre, şiddet ile kalıcı bedensel hasar yaratan güç kullanımı arasındaki bağı vurgulamaktadır (Polat, 2014).

Şiddet ile ilgili yapılan tanımlamalarda kişinin canını yakmak, öldürmek, yaralamak, güç kullanmak suretiyle malına zarar vermek, kanunlara aykırı fiziki güç kullanmak, yasal olmayan filler için şiddet kullanmak ya da tehdit etmek, toplumsal ilişkilerde kabul görmeyen zorlama eylemleri, ortak öğeler olarak görülmektedir (Özerkmen, 2012:2).

Şiddetin tanımı kadar nedenlerinin de ele alınması gerekmektedir. Bir davranış kalıbı olarak ele alındığında şiddetin psikolojik nedenlere bağlı olarak oluştuğu söylenebilir. Saldırganlık dürtüsü bir çeşit uyarıcı tepki ilişkisi olarak görülebilir. İnsanın fizyolojik yapısı savunma mekanizmaları ile doludur. Birey iç bütünlüğünü uyum ve savunma mekanizmalarının varlığına borçludur. Normal gelişimde de rol alan, Anna Freud’un ileri sürdüğü “saldırganla özdeşim” savunma mekanizması, kötü şartlarda büyümüş, şiddete, cinsel istismara maruz kalmış bireylerde şiddetin dışavurumuna yol açabilir (Johnston, 2000). Yapılan çalışmalarda şiddetin model alma davranışının bir yansıması olarak ebeveynlerinin şiddet davranışına şahit olan çocukların gelecekteki sevgi ve evlilik ilişkilerinin şiddet içermesi açısından risk grubunda olduklarını göstermiştir. Şiddet davranışına maruz kalan çocuklar kendi sorunlarını çözmek için de şiddete başvururlar. Örneğin cinsel istismar mağdurlarının ilişkilerinde ciddi şiddet davranışı gösterme oranlarının diğer kişilere kıyasla iki kat daha fazla olduğu bulunmuştur (Cyr M, Mc Duff P, Wright J., 2006).

Şiddet okul ortamında ve akran grupları arasında sıkça karşılaşılan bir olgudur. Ülkemizde yaşanan akran istismarı ve zorbalığı ile ilişkili bir çalışmada okulda şiddet uygulayan ergenlerde benlik saygısında düşüklük, kendilik algısının daha olumsuz olması beklenirken, çalışma hipotezine ters olarak şiddet uygulayan ergenlerin, uygulamayanlara göre daha fazla arkadaşlarının olduğu, daha sosyal oldukları, akademik olarak başarısız olsalar da kendilik algılarında bozulma olmadığı ve daha az depresif bulgular sergiledikleri tespit edilmiştir. Öğretmenleri şiddet uygulayan ergenlerde dikkat eksikliği

ve hiperaktivite bulguları olduğunu bildirmişlerse de anneleri belirgin bir şikâyet bildirmemişlerdir. Yazara göre bu bulgular aile içi şiddet ve okuldaki şiddetin normal karşılanması ile ilişkili olabilir. Ergenler şiddet uygulamayı sosyal saygınlığın yükselmesi, benlik saygısını artması olarak algılayabilirler (Kılıç, 2012).

Şiddetin oluşmasında cinsiyet farklılıklarının etkisi söz konusudur. Saldırgan davranışların yüksek etki yaratan formları erkeklerde daha sık gözlemlenir. Kadınlarda ciddi şiddet dışavurumlarının daha az gözlenmesinin kadınlardaki daha büyük ve kalın sinir lifleri bandının hacmi, beynin iki yarıküre arası bağlantının daha iyi olması, daha yüksek sözel beceriler ve daha erken ön lobun olgunlaşması gibi biyolojik koruma mekanizmalarına bağlı olduğu öne sürülmektedir. Böylece kadınlarda bilişsel ve sosyal yeteneklerin gelişmesinin daha erken ve sağlam olduğu böylece kişilerarası ilişkilerdeki problemlerle de daha kolay başa çıktıkları ifade edilmektedir. Biyolojik farklılık dışında erkeklerin çevresel risk faktörlerine daha fazla maruz kalması ve santral sinir sistemlerinin bu etkilere daha duyarlı olması da bu farklılığa yol açıyor olabilir (Harris, 1996: 123 – 146).

Şiddetin nedenlerinden biri de aile ve sosyal çevredir. Şiddete maruz kalan veya tanık olan çocukların hem o sırada, hem de ileride daha fazla şiddet içeren davranışlar sergileyebilecekleri bilinmektedir. Bireyler bulundukları ortamın kültürel kalıplarından ve sosyal normlarından etkilenirler. Kimi toplumlarda şiddet bir sorun çözme becerisi olarak algılanmaktadır. Şiddetin sosyalleşme ile birlikte nesiller arasında aktarımı olmaktadır. Bu aktarımda uygun olmayan aile içi tutumların yanında, sosyal çevre ve genetik faktörler de rol oynayabilir. Bazı araştırmacılara göre daha çok şiddet görenler değil, daha çok şiddete tanık olanlar şiddet uygulamaktadır (Vahip, 2002). Bu noktada şiddet, şiddetin uygulandığı kişiler tarafından kabul edilebilir bir eylem olarak görülüyorsa, şiddet olmaktan çıkarak alışkanlığa ya da bir kültürel kalıp olan töreye dönüşebilmektedir. Ayrıca şiddet bu durumun da ötesine geçerek yaşamın bir parçası olarak görülüyorsa, sorun olarak görülmemekte ve bir çeşit yönetim şekli olarak kabul edilmektedir. Hatta bu yönüyle şiddet, sorun çözmede en etkili yöntem olarak kabul görmektedir (Gücenmez, 2007).

Bununla birlikte toplumun şiddeti normal olarak kabul etmesi, çocukların şiddet davranışını örnek alması, bireylerin sorunlarını çözmede şiddeti bir yöntem olarak görmesi, hızlı kentleşme süreçlerine uyum sağlanamaması, parçalanmış aileler, yoksulluk, iş bulamama, hızlı kültür değişimleri, düzenli ve düzensiz göç hareketleri,

eğitim seviyelerindeki farklılıklar, çocuk sayısındaki fazlalıklar, madde bağımlılığı, eşler arası yaşanan sorunlar şiddetin diğer nedenleri arasında gösterilebilir (Gürkan ve Coşar, 2009: 125). Ayrıca boşanma, eşlerin birbirini aldatmaları, kıskançlık, ekonomik sorunlar, sosyal saygınlık ve toplumsal prestij kayıpları, kan davaları, toplumun namusa ilişkin tutumları, taraftar fanatizmi, kitle iletişim araçlarının etkisi, silah ve kesici alet taşıma oranları, bireysel adalet arayışları, kişilik sorunları, zihinsel engellilik, özel hayatın ifşası gibi nedenlerin de şiddet eylemlerinin oluşmasında önemli etkiye sahip olduğu söylenebilir (Kızmaz, 2006: 251 – 254).

Sonuç olarak bugüne kadar yapılmış olan araştırmalardan elde edilen bulgulara göre bireysel ve toplumsal nedenler şiddeti ortaya çıkarmaktadır. Şiddetin, çok değişik türleri olmakla birlikte, şiddet türlerinin kendi içerisindeki öncelik seviyesi değişiklik göstermektedir. Şiddet türlerinin ortaya çıkış sıklığı tarihsel süreç içerisinde var olan konjonktüre bağlı olarak değişim göstermekte ve birçok toplumsal soruna da kaynaklık etmektedir. Şiddet, farklı türleri olsa da çözüm için bütün şiddet tiplerinin bir arada düşünülmesi gerekmektedir (Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, 2006).

2.2. Şiddet Türleri

Şiddet türlerini incelerken farklı kıstasları göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bu kıstaslar şiddetin uygulanma şekli, şiddete maruz kalma veya şiddeti yaşama biçimindedir. Çalışmanın bu bölümünde şiddete maruz kalan grupların başında yer alan kadına yönelik şiddet ve şiddetin uygulama biçimleri olan fiziksel şiddet, cinsel şiddet, duygusal (psikolojik) şiddet ve ekonomik şiddet türleri başlıklar halinde ele alınmış ve kadın özelinde değerlendirilmiştir.

2.2.1. Fiziksel Şiddet ve Kadın

En sık görülen ve belirlenmesi kolay olan şiddet türüdür. Güç unsuru kullanarak herhangi bir kimseye uygulanan ve zarar verici boyutları içeren her tür davranış fiziksel şiddet olarak tanımlanabilir. Fiziksel şiddet özellikle kadınlara, çocuklara, yaşlılara, bireyin kendisine, engellilere yönelik olarak uygulanmaktadır. Dövmek, vurmak, itmek, yaralamak, eşyalara zarar vermek gibi fiziki temas şeklinde görülmektedir. Bu eylemlerle özellikle otorite kurulmak istenen hedef, yaptırıma tabi tutulmakta ya da sindirilmektedir (KADAV, 2008).

Chesnais ve Williams en önemli şiddet türünün fiziki şiddet olduğu konusunda benzer tanımlarda bulunmuşlardır. Fiziksel şiddetin acımasız bir uygulamayı içerdiği, dışsal bir özellik taşıdığı ve karşı tarafta acı verici süreçlerin oluşmasına neden olduğu savunulmaktadır. Ayrıca şiddetin fiziksel hasara neden olan, kasıtlı, dinamik ve sonuçları itibarıyla direkt etkilerinin olduğu vurgulanmaktadır. Bununla birlikte yapılan araştırmalarda şiddet olarak belirtilen davranış denildiğinde, fiziksel şiddetin diğer şiddet türlerinden daha önce ön plana çıktığı görülmektedir. Bu çerçevede oluşan vurma, yaralama, korkutma, tehdit etme, dövme, aç bırakma, hapsetme gibi davranışlar da fiziksel şiddet kapsamında ele alınmıştır. Bu bağlamda fiziksel şiddet, bireyin bedensel bütünlüğüne karşı yöneltilen sert ve acı verici olan bir eylem olarak tanımlanmıştır. Bununla birlikte fiziksel şiddet bireysel özgürlükler açısından tehdit oluşturmaktadır. Zorla alıkoyma, tecavüz, mala kast etme gibi başkasına yönelebilen fiziksel şiddet; kişinin kendi hayatına son vermesine kadar gidebilecek intihar vakalarını içeren bireysel eylemleri de içerebilmektedir (Halıcı, 2007: 13 – 43).

Fiziksel şiddette en dikkat edilmesi gereken nokta şiddetin meydana gelmesinde kasıt olup olmaması ve niyetin şiddet içerikli olup olmamasıdır. Gelles ve Straus (1990: 32) fiziksel şiddeti bu çerçevede “bir insanı fiziksel olarak incitme niyeti veya algılanan niyeti ile yapılan eylemler” ve “insanların başkalarına karşı bilerek ve kasıtlı şekilde; tehdit, deneme veya gerçek davranış olarak fiziksel zarar vermesi” olarak tanımlamışlardır.

Yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar, kadınların fiziksel şiddete daha çok maruz kaldıklarını göstermektedir. Bununla birlikte aile içinde görülen fiziksel şiddete en çok kadın ve çocuklar maruz kalmaktadırlar. Kadın ve çocuklarda oluşan fiziksel travmalar; kırıklar, morluklar, kesikler gibi belirtilerle fiziksel şiddet ortaya çıkmaktadır. Bu tür görünür kanıtlara rağmen fiziksel şiddet gizlenmekte ve çeşitli mazeretlerle saklanmaktadır. Kadında ciddi bir sorun ortaya çıkmadığı sürece sağlık kuruluşlarına başvuru olmamaktadır. Böylelikle birçok fiziksel şiddet vakası bilinmemektedir (Çiftçi, 2007: 13). Kadınların bu konudaki bilgilerinin yetersizliği, toplumun kadına yönelik bakış açısı ve oluşan olayın inandırıcılığının kadın tarafından anlatılamaması bu davranışın oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Kadının erkek egemenliğinde kabul edilmesi kadına yönelik fiziksel şiddeti artırmaktadır. Evli kadınlar üzerinde yapılan farklı yıllara ve araştırmacılara ait çalışmalarda; Aile Araştırma Kurumu (1995) kadınların % 34’ünün, Dişsiz ve arkadaşları (2008) kadınların % 44’ünün, fiziksel şiddete

maruz kaldıklarını tespit etmişlerdir. Bununa birlikte kadınların % 10 ile % 60'ının yaşam boyunca en az bir defa eşleri tarafından fiziksel şiddet olarak nitelenebilecek eylemlere maruz kaldıkları görülmüştür (Vahip ve Doğanavşargil, 2006).

Şiddet anlık bir davranış olarak görülebildiği gibi, alışkanlığa dönüşmüş bir davranış olarak da gözlemlenebilir. Fiziksel şiddetin en doruk noktası öldürmedir. Sorunlarını mantıksal çerçevede çözüme ulaştıramayan bireyler, güçleri oranında şiddete yönelebilirler. Düşük ekonomik gelir, şiddetin yaygın olarak görüldüğü aile ve sosyal çevre, şiddetin meşrulaştırıldığı kültürel kalıplar, cinsiyet eşitsizliği, psikolojik sorunlar, internet ve televizyon yayınlarındaki öğeler fiziksel şiddete zemin hazırlayan sosyal dinamiklerdir. Bununla birlikte kadına yönelik fiziksel şiddet sadece gelişmekte olan veya geri kalmış toplumlara özgü bir davranış değildir. Refah düzeyinin yüksek olduğu, okuma – yazma oranlarının fazlalığı, demokratik uygulamaların toplumun her kesimine yayıldığı ülkelerde yapılan araştırmalarda kadınların eşleri veya partnerleri tarafından dövüldüklerini ifade ettikleri görülmüştür. Kanada’da 2001 yılında şiddet vakalarının dörtte birinin kadına yönelik şiddeti içerdiği bu vakaların üçte ikisinin eşleri veya ayrıldıkları eşleri tarafından uygulandıkları polis kayıtlarına yansımıştır (Subaşı ve Akın, 2003). Bu durum göstermektedir ki fiziksel şiddet her koşulda, her toplumda görülebilen, gelişmişlik kıstaslarının ötesine geçebilen bir şiddet türüdür.

2.2.2. Cinsel Şiddet ve Kadın

Cinsel şiddetin ortaya çıkmasında dürtülerin kontrol edilmesindeki güçlük ve psikolojik sorunların etkisinden söz edilebilir. Birey sosyal normların etkisiyle cinselliği bastırır ve toplumun normal olarak kabul ettiği şekle büründürür. Cinsel şiddet, genellikle baskı ve güç kullanımı ile cinsel isteği bastırma adına karşı tarafın izni olmadan uygulanan her türlü zorlayıcı eylemi ifade etmektedir. Dünya Sağlık Örgütü cinsel şiddeti, “cinsel bir eylem gerçekleştirmeye, istenmeyen cinsel sözler söylemeye, cinsel yaklaşım ve tekliflerde bulunmaya ya da bir kişiyi ticari amaçla cinsel açıdan kullanmaya yönelik eylemlerin tümünü kapsamakla birlikte, kurbanla fail arasındaki ilişki ne olursa olsun, kurbanın evinde ya da işyerinde sınırlı kalmaksızın her türlü koşulda bir kişinin cinselliğine karşı doğrudan ya da dolaylı olarak ve zorlamayla yapılan bir eylem “ olarak tanımlamaktadır (WHO, 2002).

Cinsel şiddet kadınlara, çocuklara, engellilere, partnerlere, yaşlılara ve hatta erkeklere yönelik sergilenebilir. Geniş bir etki alanı olan cinsel şiddete en çok kadınlar

ve çocuklar maruz kalmaktadır. Kadına yönelik cinsel şiddet, kadının statüsü ve toplumdaki rolü ile ilgilidir. Bu tür şiddetin zemininde toplumda yerleşik kadınlık ve erkeklik rolleri yer almaktadır. Cinsellik çoğu geleneksel toplumda bir tabu olarak görüldüğü için cinsel şiddet genellikle gizlenen ve çok zor tespit edilen bir şiddet türüdür (Adak, 2000: 184 – 185).

Bununla birlikte toplum cinselliği bir tabu olarak gördüğü sürece şiddetin boyutları da artmaktadır. Cinsellik bir güç unsuru ve toplumsal eşitsizlik aracı olarak algılandığı sürece kadına yönelik cinsel şiddet yaygınlaşmaktadır. Kadın cinselliği ile bağlantılı düşünülen namus, şeref, bekâret gibi kavramların etkili olduğu toplumlarda kadına yönelik cinsel şiddetin ortaya çıkmasının oldukça zor olduğu görülmekte ve varlığını sürdürmektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016: 39).

Benzer şekilde aile içerisinde ve yakın aile çevresinde görülen cinsel şiddet ailenin adı, toplumsal konumu ve aile içi mahremiyetin korunması adına dışa yansımamaktadır. Genellikle aile bireyleri arasında maddi ve manevi güç kullanımı kendini gösteren cinsel şiddet, ensest ve evlilik içi tecavüz şeklinde kendini göstermektedir. Aile içinde kadına sadece cinsel bir obje olarak davranmak, şüpheli yaklaşmak, aşırı kıskançlık, cinselliğe bağlı cezalandırmalar, cinsel ilişkiye zorlamalar, tecavüz etmek cinsel şiddetin olduğuna işaret eden davranışlardır. Kadın cinsel şiddete maruz kaldığında rol ve statü sorunları yaşamakta, bireyin yaşam kalitesi düşmekte, sosyal hayattan kopmaktadır. Ayrıca depresyon, korku, endişe, benlik saygısını yitirme, cinsel işlev bozuklukları, takıntılı davranışlar geliştirme, kişilik sorunları yaşama ve son aşamada içinde bulunduğu durumu kabullenememe nedeniyle intihara sürüklenme gibi ölümcül olan ve ölümcül olmayan davranışlar cinsel şiddetin sonuçları olarak görülmektedir (Oktay, 2015: 70 – 72).

Kadınlar çalışma hayatında da cinsel şiddete maruz kalmaktadırlar. Özellikle taciz şeklinde kendini gösteren bu davranış kadının dış yaşantısındaki her alanda kendini gösterebilmektedir. Özellikle iş hayatında, otuz yaş altı genç kadınlar, bakım sorunluluğu taşıyan kadınlar, dul veya boşanmış kadınlar taciz içeren cinsel şiddete maruz kalabilmektedirler. Kadının çalışma hayatına dâhil olduğu ilk dönemlerde suç olarak görülmeeyen işyerindeki taciz vakaları için BM'nin 2011 yılına ilişkin verilerinde 117 ülkede suç kategorisine alınmıştır. Buna rağmen Dünya genelinde 2,6 milyar kadın ve kız çocuğu sadece iş yeri değil evlilik sürecindeki tecavüzün suç olarak kabul görmediği ülkelerde yaşamaktadır (UN Women, 2011: 33).

Sonuç olarak cinsel şiddet kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere uygulanan tüm bireylerde telafisi mümkün olmayan psikolojik sorunlar oluşturmakta, toplumsal yaşamda bireyi güçsüzleştirmektedir. Bununla birlikte şiddete maruz kalan bireylerde korkuya dayalı toplumsal yaşamdan soyutlanma meydana gelmekte ve ölüme kadar gidebilen davranışlara neden olmaktadır. Çoğu kez fiziksel şiddetle birlikte uygulanan cinsel şiddet kadının toplumsal statüsü ve ataerkil toplum yaşantısı ile de ilişkilidir. Özellikle erkeğe olan ekonomik bağıllık ve eğitimsizliğe bağlı bilgisizlik kadını güçsüz bir konuma düşürmektedir. Bu koşullar cinsel şiddetin meydana gelmesinde en etkili nedenlerdir.

2.2.3. Duygusal (Psikolojik) Şiddet ve Kadın

Duygusal ya da psikolojik şiddet, bireyin iç dünyasına yönelik saldırıları içeren şiddet türüdür. Bu şiddet türünün en önemli özelliği diğer şiddet türlerine göre çok belirgin kanıtlar sunmamasıdır. Uygulanan davranışın şiddet etkisinin olup olmadığı bireyden bireye değişebilir. Duygusal şiddete maruz kalan bireyler, içe kapanık, özgüveni düşük, toplumsal uyumda zorlanan, çeşitli psikolojik ve fizyolojik sorunlar yaşayan bir duruma gelmektedirler. Bu yönüyle psikolojik şiddet diğer şiddet türlerine zemin hazırlamaktadır.

BKSGM (2006: 91)'ye göre duygusal (psikolojik) şiddet, ruhsal açıdan acı veren bireyin zarar görmesine neden olan sözleri ve davranışları kapsamaktadır. Bir başka ifade ile duyguların ve duygusal ihtiyaçların, şiddet içeren amaçlar doğrultusunda karşı tarafa baskı uygulayabilmek için bilinçli ve tutarlı bir şekilde istismar edilerek bir yaptırım ve tehdit unsuru olarak kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Karşıdaki kişiyle doğrudan iletişim kurmamak, surat asmak, konuşmamak, karşıdakinin kendini ifade etmesini engellemek, alay etmek, duygu sömürsünde bulunmak, katı kurallar koymak, kişinin etrafıyla bağlarını koparmak, kadının aile ve sosyal çevresiyle görüşmesine izin vermemek gibi eylemler psikoloji şiddete örnek gösterilebilir (Köse ve Beşer, 2007: 117).

Duygusal (Psikolojik) şiddet okulda, evde, iş yerinde ve bunun gibi birçok ortamda gözlemlenebilir. Özellikle çalışma hayatında mobbing olarak bilinmektedir. Mobbing, kelime anlamı itibarıyla kuşatma, topluca saldırma veya sıkıntı verme anlamına gelmektedir (Tınaz, 2006: 7). Görüldüğü üzere toplumsal yaşam alanlarının hemen her yerinde bu şiddet türüne maruz kalmak olasıdır. Öyle ki kadına yönelik aile içi psikolojik şiddetin belirlenmesine yönelik yapılan bir çalışmada kadınların % 69'unun eşi tarafından

baskı oluşturan davranışlara maruz kaldığını belirtmişlerdir. Ayrıca bu baskı davranışlarının bağırma (% 54) ve olumsuz eleştiriler (% 49) şeklinde olduğu tespit edilmiştir (Ağçay, 2009: 31).

Yaşam tarzlarının sorgulanması, kişisel tercihlerin eleştirilmesi, rekabetçi yaşam tarzının benimsenmesi, cinsiyet farklılığının ayrımcılığa dönüştürülmesi, eğitim süreçlerinin etkin işletilmemesi gibi daha birçok sosyal olay duygusal şiddetin oluşmasına zemin hazırlayabilmektedir. Kendisiyle barışık, yaşamının farkında olan, empatik düşünebilen, sosyal çevresiyle uyum içinde olan ve özgüveni yüksek bireylerin duygusal şiddete maruz kalma oranının düşüklüğü dikkat çekmektedir. En küçük toplumsal birim olan aileden başlayarak tüm sosyal kurumlarda, bireysel değerleri ön planda tutan ve insana saygıyı esas alan bir yaşam tarzı geliştirmek duygusal şiddetin önlenmesinde en önemli unsurdur.

2.2.4. Ekonomik Şiddet ve Kadın

Ekonomi, genelde insanların günlük yaşamlarını devam ettirebilmeleri ve ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri yürüttükleri etkinlikler olarak ifade edilebilir. Bu konu karşımıza en çok paranın veya imkânların bir tehdit ve kontrol aracı olarak kullanılması şeklinde görülmekte ve emeğin sömürülmesini içermektedir (Fawole, 2008: 2). Paranın toplumsal saygınlık ve güç unsuru olarak nitelendirildiği toplumlarda, ekonomik şiddet oldukça yaygın olmakla birlikte gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin kalkınmalarında olumsuz etkilere neden olmaktadır (Köse ve Beşer, 2007: 117).

Genellikle aile içinde kadına yönelik olarak uygulandığı görülmektedir. Her toplumu kapsamasa bile gelişmekte olan toplumların çoğunda kadın, çalışma hayatının dışında kalabilmektedir. Ayrıca evde oturma yönündeki baskı zorla çalıştırma şeklindeki baskıya da dönüşebilmektedir. Bu noktada ekonomik şiddet kadının yaşantısını etkilemekle birlikte, kadını erkeğe muhtaç hale getiren ve yoksullaşmasına neden olan bir olgu olarak değerlendirilebilir (Fawole, 2008: 3). Kadına yönelik ekonomik şiddet kadının çalışmasına izin vermeme, zorla çalıştırma, iş hayatını olumsuz etkileyecek kısıtlamalar getirme, kariyer planlamasına engel olma, sahip olduğu mallara el koyma, az para verme, yapılan harcamalar ve para idaresi konusunda bilgi vermeme, aile ile ilgili ekonomik kararlarda fikir danışmama, miras paylaşımında adil davranmama, kadının gelirine el koyma gibi davranışları içermektedir (Casique ve Furegato, 2006).

Ekonomik anlamda özgür olan ve belli bir yaşam standardına sahip bireylerin ekonomik şiddete maruz kalma olasılığı düşüktür. Ekonomik şiddet, imkânların dağılımında sorun yaşanan toplumlarda daha yoğun olarak görülebilir. Kadınların dışında çocuklar, yaşlılar ve engelliler de ekonomik şiddete maruz kalabilmektedir. Yaşlıların birikimleri, engelli ve çocukların toplum üzerinde yarattıkları duygusal etkileri ekonomik şiddette kullanılan objelerdir. Günümüzde kadına yönelik ekonomik şiddetin görülmesinin temel nedeni, hemen her sektörde kadının çalışma hayatı içerisinde olmasıdır. Buna rağmen kadınlar hak ettikleri ekonomik imkânlara sahip olmakta zorlanmaktadır. Öyle ki Dünya genelinde kadınlara verilen ücretler aynı işi yapan erkeklere nazaran % 20 oranında düşüktür. Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde bu oran % 30, Latin Amerika ve Asya’da % 40, Doğu Asya ve endüstrileşmiş ülkelerde % 60’ a kadar çıkmaktadır. Böylece kadınlar hem daha az para kazanmakta hem de mal sahibi olma konusunda erkeğe oranla geri planda kalmaktadırlar (Fawole, 2008: 5). Benzer verilere Türkiye’de de ulaşmak mümkündür. Buna göre kadınların kazancını harcamasına dair verilere bakıldığında % 38’inin kendisinin, % 50’sinin eşi ya da partneriyle birlikte harcama kararı verdikleri görülmektedir. Özellikle 15 – 19 yaş aralığındaki kadınların % 26’sı ise kendi kazançlarının kullanımına ait karada söz hakkını olmadığı belirtilmiştir (TNSA, 2003).

Birçok toplumda kadınlar genellikle evde günlük işler ve çocuk bakımı ile ilgilenmektedirler. Bu durum ev hanımlığı olarak nitelendirilmekte ve herhangi bir ekonomik değer içermemektedir. Buna karşın bir kadının çocuk bakması veya ev işlerini yerine getirmesi ücret olarak değerlendirildiğinde ev hanımlarının geçim konusunda ciddi katkılar sağladıkları görülebilir (Bayer, 2013: 104). Kadınlar sadece ev işleri ve çocuk bakımı ile sınırlandırılmış bir yaşam sürdüklerinde dahi ekonomik katkı sağlayabilmektedirler. Bu konuda özellikle kadınların ekonomik koşullarını iyileştirici ve kadının çalışmasının özendirilmesini içeren uzun vadeli programlar ve projeler hayata geçirilmelidir. Kadın istihdamı özendirilmeli, işsizlik sorunu giderilmelidir. Ayrıca sosyal güvenlik konusunda kadının ekonomik güvencesi sağlanmalıdır. Sadece kadın için değil erkek için de kadının ekonomik istismarının önlenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

2.2.5. Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet, şiddetin yönelimi ile ilgili olan ve toplumda en dikkat çeken şiddet türüdür. Kadın ve erkek eşitliği, toplumsal eşitsizlik, cinsel roller ve kültürel değerler özelinde ele alınabilecek sosyal konuların merkezinde yer almaktadır. Kadının toplumdaki varlığı ve statüsü toplumsal yapılara göre farklılık göstermektedir. Geleneksel toplumlarda kadına yüklenen statü ile modern ve gelişmiş toplumlarda kadına yüklenen statü arasında farklılıklar göze çarpmaktadır. Kadına yönelik şiddetin temel dayanağı toplumdaki güç ilişkisi ve hak ihlalidir. Gelişim dönemleri boyunca çocuklara yüklenen sosyal roller, ataerkil yapının sonraki dönemlerde oluşabilecek cinsiyete dayalı ayrımcılığın yansımasıdır.

Öyle ki kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyete dayalı şiddettir. Bu şiddet, toplumun her alanında var olan cinsiyet eşitsizliğinin de göstergesidir. Toplumsal cinsiyet ilişkilerinden kaynaklanan şiddet, toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında, kadınları olduğu kadar erkekleri de kapsamakta; kadınların ve erkeklerin toplumsal olarak tanımlanmış kadınlık ve erkeklik rollerine bağlı olarak yaşadıkları tüm şiddet türlerini içermektedir (Altunay ve Arat, 2008: 16). Ayrıca kadına yönelik şiddet; “kadınlara, sadece kadın oldukları için uygulanan ve kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış” (Resmi Gazete, 2012) olarak da ifade edilmektedir.

Kadına yönelik şiddet ile ilgili diğer bir tanımın Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu’nun 1993 yılında kabul ettiği “Kadına Karşı Şiddet Bildirgesi”nde yapıldığı görülmektedir. Bu bildirgede kadına yönelik şiddet “Kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veren ya da verebilecek, kadınların acı çekmesine neden olabilecek gerek kamu gerekse özel alanda yapılan bu tip davranışlara yönelik tehditleri ve kadınların özgürlüğünün zorla kısıtlamasını da içeren şiddete yönelik her türden cinsiyetçi davranışı içerir” şeklinde tanımlanmıştır (Yardım, 2001).

Kadın her dönemde ve her toplumda şiddet olgusu ile karşı karşıya kalmıştır. Şiddetin çeşitli yönlerine maruz kalan kadın, bazen bu durumu benimsemiş bazen de toplumdaki bu ayrımcılığa karşı çeşitli eylemlerde bulunmuşlardır. Her ne kadar gündemdeki yerini korusa da günümüz toplumunda bile bu konu çözümlenememiştir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta kadınların şiddete maruz kalırken bunun kaynağında hangi dinamiklerin etkili olduğudur. Kadına yönelik şiddet; evde, sokakta,

işyerinde veya okulda taciz, tecavüz, zorla evlendirme, namus gerekçesi ile öldürme, kadınların insan ticaretinin öncelikli aracı haline getirilmesi, başlık parası adı altında satılması, savaş ganimeti olarak görülmesi, toplumsal yaşamdan izole edilmesi gibi farklı görünüşleriyle tüm dünyada kadınların varlığını tehdit etmektedir (Kadın Dayanışma Vakfı, 2005: 11). Ayrıca kadınlara yönelik olarak görülen en yaygın şiddet eylemleri; dayak, cinsel taciz, tecavüz, cinayet, istismar, ekonomik yoksunluk, baskı, küçümseme, zorla çalıştırılma, çalıştırılmama, işkence, düşük ücretle çalıştırma, erken evlilik, yok sayılma, aldatılma şeklinde görülmektedir. Bu eylemler şiddetin fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik olarak tüm yönlerini yansıtmaktadır.

Şiddet, sadece gelişmekte olan ülkelerin değil, gelişmiş ülkeler açısından da en önemli sosyal sorunlardan biridir. Kadınlar önemli bir sosyal problem olan şiddet olgusundan en çok etkilenen mağdurlar arasında yer almaktadırlar. Dünyanın her yerinde kadına yönelik olarak gerçekleştirilen şiddet eylemleri yaygın bir biçimde kendini göstermektedir. Kadınlara yönelik olarak gerçekleştirilen bu eylemler sadece fiziksel şiddeti içermezler. Kadına yönelik şiddet kimi zaman, aşağılama, küçümseme ve alay etme gibi kendisini sözel nitelikte eylemlerde gösterebilmektedir (Köse, 2010).

Özellikle sanayi devrimi ile birlikte kadınların ekonomik faaliyetlerde ve kamusal alanda etkin olarak varlık göstermesi, kadının statüsünü yeniden şekillendirmiş ve daha güçlü bir konuma gelmesini sağlamıştır. Ancak buna rağmen ekonomik şiddete maruz kalmaya devam etmektedir. Kadının ekonomik koşullarının iyileşmesi, refah düzeyinin yükselmesini sağlar. Bu durum kadının şiddete maruz kalma oranını azaltır denilebilir. Fakat bu duruma farklı bir yaklaşımı Riger ve Krieglstein (2000)'in belirttiği “ters tepki hipotezi” açıklık getirmektedir. Bu hipoteze göre ekonomik bağımsızlığı ve sosyal konumu artan kadının şiddete uğrama oranı yükselir. Bunun temel nedeni erkeğin egemenliğine karşı artan kadın gücünün kabul edilmeyişidir. Bazı araştırmacılara göre erkeklerin ailede ekonomik yönden baskın ve asıl karar mercii konumunda oldukları, kadınların çeşitli nedenlerle kolay boşanamadıkları, yetişkinlerin çatışmaları çözmek için şiddete başvurdukları toplumlarda, kadınlar eşlerinden daha fazla şiddet görmektedir (Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, 2006). Bu durum göstermektedir ki kadına yönelik şiddet ekonomik koşullarla birlikte temel hak ve özgürlüklerin ihlali olup kadın ve erkek arasındaki eşit olmayan güç ilişkilerinin sonucuyla oluşan önemli bir sorundur.

Kadına yönelik şiddetin oluşmasında eğitim sorunları bir diğer önemli etkidir. Özellikle ülkemizde okuma yazma bilmeyen nüfusun büyük bir kısmı kadınlardan oluşmaktadır. Eğitimsizliğin neden olduğu bu eşitsizlik kadınların çalışma yaşamlarını kısıtlamakta, sosyal haklarının varlığından habersiz yaşamalarına neden olmaktadır. Ortaya çıkan bu durum kadını güçsüzleştirmekte ve şiddete maruz kalmasına neden olmaktadır (İlkkaracan, Gülçür ve Arın, 1996). Ayrıca eğitim politikalarının istenilen düzeyde uygulanamaması kadına yönelik şiddetin devam etmesine neden olan koşullara zemin hazırlamaktadır.

Kadına yönelik şiddetin en uç noktası cinayet vakalarıdır. Oluşan bu durum karşısında sosyolojik, psikolojik, ekonomik, pedagojik, politik tedbirlerin ve çalışmaların yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Cinayet, dünya çapında erken ölümlerin önemli bir nedenidir, ancak cinayet ortaklarının maruz kaldıkları cinayetlerin büyüklüğüne dair kanıtlar mağdur suçlu ilişkisi hakkında çok fazla eksik bilgi bulunması nedeniyle kısıtlı ve engellidir (Stöckl, H., Devries, K., Rotstein, A., Abrahams, N., Campbell, J., Watts, C., Moreno, C.G., 2013).

2.3. Kadın Cinayetleri (Femicide) Kavramı

Kadın cinayetleri kavramının ilk olarak 1801 yılında İngilizce yazılı bir yayında “bir kadının öldürülmesi” anlamına gelecek şekilde John Corry’nin kullanıldığı ve 1848 yılında bu kavramın hukuken tanınmış olduğu bilinmektedir (Russell D., 2008: 27). Adli literatürde kullanılan ve “bir insanın öldürülmesi” şeklinde tanımlanan “homicide” kavramının, cinsiyet farklılıkları gözetilerek ve kadına vurgu yapılarak yeniden şekillenmesi ile literatüre yeni bir kavram olan “femicide” eklenmiştir. Cinsiyet eşitsizliği temeline dayalı işlenen kadın cinayetlerinin hemen her toplumda gözlemlenmesi durumun ciddiyetini gözler önüne sermekte ve İspanyolca “feminicide” olarak ifade edilmektedir (Pola, 2008: 49).

Kavram üzerinde henüz üzerinde uzlaşılmış ortak bir tanım olmamakla birlikte kavramın toplumsal cinsiyet ile açıklanabilir hale dönüşebilmesi, özellikle feminist çalışmacıların kadına yönelik şiddet ile ilgili yaptıkları çalışmalarla mümkün olabilmektedir. Kadın cinayetleri bir kadının, hangi koşulda olursa olsun, öldürülmesi anlamını taşıırken, femicide kadınların sadece cinsiyet ayrımı nedenine bağlı olarak bir erkek ya da başka bir kadın tarafından öldürülmesi olarak ayrılmalı ve farklılığı ortaya koyulmalıdır (UNODC,

2018). Kadın cinayetleri bu noktada çok çeşitli şekillerde karşılaşılan durumları dikkat çekicidir. Özellikle eş, partner, kadının tanıdığı biri kadın cinayetinin meydana gelmesinde daha fazla ön planda olmakla birlikte kadınların da özellikle namus cinayetlerinde fail durumunda olabileceği önemli bir ayrıntıdır (WHO, 2014). Öyle ki Russell (2008: 28), kadına yönelik düşmanca nedenlerle cinayet işleyen faillerin sadece erkekler olmadığı, kadınlarında erkekler gibi patriarkal rollerle kadına yönelik düşmanca hislerle cinayet işlediğini söylemekte ve bu durumu femicide kavramından uzaklaşmamak adına kadın cinayeti olarak değil de kadının kadını öldürmesi olarak belirtmektedir.

Carcedo (2008: 40 – 42) kadın cinayetlerinin sadece kadın düşmanlığına bağlı olarak gelişmediğini, doğrudan öldürme amacı güdülmeden meydana gelen cinayetlerin de kadın cinayeti olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtir. Bu tanımlamada erkek tarafından öldürülme yerine erkekler yüzünden ölme ifadesi kullanılmıştır. Suç örgütleri ya da suç faaliyetleri sırasında meydana gelen çatışmalarda, kadınların ölmesi bu duruma örnek gösterilebilir.

Kadın cinayetlerini bu veriler ışığında ele alırken, femicideyi kadına yönelik şiddetin oldukça geniş çerçevesinden bakılarak değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Günümüzde kadın cinayetlerine ilişkin değerlendirmeler sadece ataerkilliği hedef alan çalışmalardan değil aynı zamanda tüm kitleleri etkileyen çabaların ortak sonucudur. Bu çerçevede konu, feministler kadar sosyologların da mücadele etmesini gerekli kılmaktadır (Corradi ve diğerleri, 2016: 967). Bununla birlikte kadın cinayetlerinin ele alınmasında özellikle kadına yönelik şiddeti açıklayan kuramların ve yaklaşımların değerlendirilmesi gerekmektedir.

2.4. Kadına Yönelik Şiddeti Açıklayan Kuram ve Yaklaşımlar

Toplumların günümüz koşullarına gelinceye kadar geçirmiş oldukları süreçler oldukça karmaşıktır. Bu süreçlerin açıklanmasında sosyoloji bilimi farklı bakış açıları geliştirerek günümüz toplumsal yapıların açıklanmasında büyük çaba sarf etmiştir. Sosyolojik kuramlar dünyanın daha anlaşılır kılmaya ve farklı anlam sistemlerini çözümlemeye katkı sağlayan birbiri ile bağlantılı fikirler sistemidir ve günümüze kadar toplumu ilgilendiren birçok konuda açıklayıcı bilgiler sunmuştur (Neuman, 2012: 76).

Kuramsal çerçevesinin belirlenmesinin ampirik çalışmalardan daha fazla önemsenmesinin gerektiğini Bourdieu'nun "Kuramdan yoksun ampirik araştırma kördür" (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 33) ifadeleri göstermektedir. Kadına yönelik şiddetin kuramsal çerçevede yeterince ele alınmaması, araştırmalarda elde edilen bulguların desteklenmesi ve sorunun çözümüne ilişkin önerilerin sunulmasında kısıtlılığa neden olmaktadır. Bu kısıtlılığın aşılabilmesi için kadına yönelik şiddeti açıklamada biyolojik, psikolojik ve sosyolojik temele sahip kuramların konuya açıklık getirme biçimleri ve çözüm önerileri bütüncül olarak ele alınmalıdır.

Her bilimsel disiplin şiddeti açıklama noktasında farklı konulara yoğunlaşmaktadır. Psikologlar şiddetin oluşumunda etkili olan etkenin, insanın en ilkel özelliklerinden biri olan saldırganlık olduğunu vurgulamaktadırlar. Şiddet eylemini temel güdülerden biri olan saldırganlıkla ilişkilendiren S. Freud saldırganlığı, ölüm içgüdüsünün bireyin kendisi dışındaki kişi ya da nesnelere yönlendirilmesi olarak tanımlamakta, saldırganlığın verilen terbiye ve eğitim seviyesi ile bağlantılı olarak artabileceğine veya azalabileceğine vurgu yapmaktadır (Doğan, 2007: 580). Şiddetin psikolojik nedenleri, kişilik özellikleri bağlamında değerlendirilmektedir. Şiddet eylemleri gösteren bireylerin daha çok psikolojik rahatsızlığa sahip bireyler olarak nitelendirildikleri görülmektedir.

Nörofizyolojik görüş, canlıların uyarıcı-tepki davranışlarının aslında saldırı iletilerine karşı geliştirilmiş bir savunma mekanizması olduğu üzerinde durmaktadır. Organizmanın aldığı bu uyarıcılar farklı nörolojik bölgelerde farklı tepkilere neden olarak bir tür saldırganlık çeşidine dönüştüğü vurgulanmaktadır (Yvnes, 2005:62). Cinsiyet farklılıklarının şiddetin oluşumdaki etkisini açıklamada, nörofizyologların üzerinde durduğu biyolojik nedenler önemli bir yere sahiptir. Şiddet eylemlerinin genellikle erkek tarafından sergilenmesi ve kadının şiddete maruz kalması biyolojik özelliklerin şiddetin oluşmasında etkili olabileceğini göstermektedir. Aydınlanma çağı düşünürlerinden Schopenhauer'a göre kadın, akli tarafında yönetilen erkekte farklı olarak içgüdülerine göre davranmaktadır. Bunun sebebi ise kadında "ganglion" denen öznel sinir sisteminin erkeğe kıyasla çok daha fazla gelişmiş olmasıdır. Bu sistem kadında "zerebral" denen büyük beyin sistemine ağır basmakta, kadının içgüdülerini merkeze alarak yaşamasına neden olmaktadır (Schopenhauer, 2014: 30). Kadın ve erkek arasındaki biyolojik

nedenlere bağı farklılıkların, toplumsal cinsiyetin temelini oluşturabilmekte ve bu durum kadına yönelik şiddetin meşrulaşmasına neden olabilmektedir.

Sosyolojik yaklaşım çerçevesinde bakıldığında, toplumsal yapıda bireyler arası etkileşim süreçlerinin yaşandığı, şiddetin bu etkileşimlerle ortaya çıkan ve öğrenme basamaklarını içeren bir yönünün olduğu görülmektedir. Kişilerin içinde yaşadığı toplum ait uygun ve kabul edilebilir davranışları öğrenmesi ve bu davranışları özümsemesi sosyalleşmenin temel amacını yansıtmaktadır. Bu bağlamda oluşan sosyalleşme sürecinde kişilerin yaşantıları boyunca farklı dönemlerde şiddeti deneyimlemeleri veya şiddete tanıklık edebileceği bir ortamda olmaları halinde ileriki süreçlerde şiddete yönelme olasılıklarını artırabilmektedir. Sosyal öğrenme kuramı ile açıklanabilen bu durum şiddetin öğrenme süreçlerini içerdiğini ve taklit ile öğrenilerek uygulandığını göstermektedir. Kadına yönelik şiddetin daha fazla konuşulur olmasının sebebi cinsiyet temelli ayrımcılığın nesilden nesile aktarımı ve ataerkil toplum yapısında biçimlenen cinsiyet kimlikleridir. Bu konuda psikolojik düzeyde kişilik kuramları ve sosyolojik düzeyde cinsiyet kuramları kadına yönelik şiddetin açıklanabilmesinde büyük öneme sahiptir. Gerek makro gerekse mikro düzeydeki kuramlar göre aile, şiddetin öğrenilmesi ve uygulanmasında birinci dereceden etki edebilmektedirler (Gök, 2016: 455).

Sosyolojik, psikolojik, biyolojik ve nörofizyolojik yaklaşımlar, şiddetin kökenlerini tek başına açıklayamamakla birlikte her bir yaklaşım kadına yönelik şiddetin farklı boyutlarını aydınlatmaya çalışmaktadır. Kadına yönelik uygulanan birden çok şiddet türünün varlığı, konunun yine birden fazla kavram ve kuramla açıklanmasını gerekli kılmaktadır. Şiddetin oluşmasının bireysel nedenlerin üzerine odaklanan, şiddetin öğrenilmesini ve aktarımını açıklamaya çalışan, birden fazla disiplinin konuyla ilişkilendirilebildiği bütünleştirilmiş kuramlar kadına yönelik şiddetin kuramsal açıklamaların ilk basamağıdır. Bütünleştirilmiş kuramlar psikanalitik kuram, sosyal öğrenme kuramı ve ekolojik sistem kuramı olarak ele alınmaktadır. Bununla birlikte yapısal sisteme bağlı sorunları içeren kuramlar, kültürel kuramlar ve alt kültür kuramı ile toplumsal cinsiyet kuramları içerisinde feminist kuram ve aile sistemleri kuramı, kadına yönelik şiddetin kuramsal açıklamalarının diğer basamaklarıdır.

2.4.1. Psikanalitik Kuram

20. Yüzyılın başlarında etkili olan ve yayılım gösteren bu kuram Sigmund Freud tarafından ortaya atılmıştır. Bu kuramda bilinç kavramı, bilinç dışı süreçlere doğru genişletilmiştir. Freud'un geliştirdiği bu kuram psikolojinin en önemli konu başlıklarından biri olan kişilik ile ilgili bir kuramdır. Kişilik ile ilgili farklı bir bakış açısı geliştiren Freud kişiliği, id, ego ve süper ego yapıları içerisinde ele almıştır (Tuzcuoğlu, 1995: 275 – 285). Bu kuramda bireylerin iç dünyalarının yansımaları olan bilinçaltı davranışlarının incelenmesi ve bu isteklere bağlı oluşan cinsellik, saldırgan eğilimler ve diğer davranışların nedenleri açıklanmaya çalışılmıştır. Bireyin saldırganlık davranışında bulunmasını id denilen ilkel benliğin etkili olduğunu savunmaktadır. Bu benliğin kontrol edilemeyen düzeye dönüşmesi saldırganlığın ve dolaylı olarak şiddetin temel nedeni olarak görmektedir. Bilinçaltına itilen veya bastırılan duygu ve düşünceler bireylerin davranışlarını etkileyebilmektedir. Bilinçten silindiği düşünülen uyaranların zihinde yer bulması ve bu duruma bağlı olarak meydana gelen davranış değişiklikleri bireyin hayat deneyimlerini şekillendirmektedir. Freud'un insanın doğasına ve davranışların altında yatan nedenlere ilişkin açıklamaları uzun yıllar geçerliliğini korumuş ve şiddet davranışları ile patolojik eğilimler arasında ilişki kurulmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede Freud bireylerde temel olarak cinsellik ve saldırganlık içgüdülerinin olduğunu belirtmektedir (Miller, 2008: 155 – 169).

Psikanalistlerin üzerinde yoğunlaştığı temel soru, babaya ait DNA yapısı ile ailede şiddet görüp görmediğidir. Bu noktada psikanalitik kuram erkeğin yetişme tarzı ile şiddet uygulayan biri haline nasıl geldiği ile ilgili açıklamalar sunmaya çalışmaktadır. Ayrıca kişilik problemleri yaşayan, güçsüz ve yetersiz olduğunu düşünen, iç kontrol mekanizması zayıf, nefret duyguları yoğun olabilen erkeklerin özellikle evlerinde daha fazla şiddet uyguladıkları belirtilmektedir (Holtzworth – Munroe ve Stuart, 1994).

Psikanalitik kuram cinsiyet kimliğinin fiziksel farklılıklara ve kişilik gelişimine bağlı olarak şekillendiğine dair açıklamalarda da bulunmaktadır. Buna göre çocukluk döneminde birey aileden öğrendiği davranış kalıplarını kabul ederek davranışları içselleştirir ve eylemde bulunabilmektedir. Özellikle aşırı koruyucu ebeveynler çocuğu çeşitli tehlikelerden korumak isterken, çoğu kez şiddet içeren savunma mekanizmalarının da öğrenilmesine yol açabilmektedir (Görgün – Baran, 2012: 415).

Bu bilgilerden hareketle psikanalitik kuramın şiddeti açıklamada bilinç, kişilik gelişimi ve davranışların altında yatan bilinçdışı yaklaşımları benimsediği görülmektedir. Erkeğin şiddet eğiliminin cinsiyet kimliğine ve ruhsal hastalıklara bağlı olarak oluştuğu görüşü çerçevesinde, erkeğin eşinin veya partnerinin dışında neden başka birine saldırmadığı konusu ise kuramın eleştiri alan kısmıdır. Bir diğer eleştiri ise Freud'un kuramında kadının eksik, histerik, sadece cinsel varlık olarak tanımlanırken erkeğin eksiksiz, egemen ve aktif olduğunun belirtilmesidir. Donovan (2013: 185) kadına ilişkin bu tür verilerin veya bilimsel bilgi olarak aktarılan her türden veriye kuşku ile bakılması gerektiğini ve hemen kabul edilmemesini savunmaktadır.

2.4.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı ilk olarak Julian Rotter tarafından 1950'lerin ortalarında geliştirilmiştir. Davranışçı kuramdan türeyen temel öğelerin şekillenmesi ve kuramın asıl halini almasını Bandura ve Mischel sağlamıştır (Hogben – Byrne, 1998). Sosyal öğrenme kuramı şiddetin, diğer birçok davranış gibi öğrenildiğini ve bu öğrenmede sosyal çevre, aile, akran grupları gibi dış etkenlerin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Başka bir ifadeyle, “Sosyal Öğrenme Kuramı, saldırganlığın nedenlerini içgüdü ya da dürtülerde aramak yerine, çevrede saldırgan tepkilere yol açan uyarıcılar üzerinde yoğunlaşmaktadır” (Sallan Gül, 2013:25). Ayrıca saldırganlık kadar saldırgan olmama davranışı da öğrenilebilir bir davranış örüntüsüdür. İletişim teknolojisindeki hızlı gelişmelerle birlikte, kitle iletişim araçlarının yaygın olarak kullanılması ve toplum üzerinde yarattığı etki bu konuyu daha fazla ön plana çıkarmaktadır. Örneğin özellikle kadın bedeninin reklamlar ve diğer pornografik mesajlar yoluyla topluma sunulması, hem erkeğin kadına bakış açısını, hem de kadının kendine bakış açısını olumsuz olarak etkileyebilmekte, bu durumun içselleştirilmesine neden olabilmektedir (Aziz, 1994:502).

Bireyin davranışlarının taklitle, model alınarak ve ödül – ceza sistemine dayalı olan operant koşullanma aracılığıyla şekillendiğini belirten Bandura, bu hali ile şiddetin oluşmasında bilişsel süreçlerin de var olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla olumlu çevresel dönütler alan modellerin ve taklit edilen bireylerin davranışlarının benimsenmesi mümkün görülmektedir (Bandura – Walters, 1963).

Model almada ve taklit yoluyla öğrenmede: “Gözlenen figürler (anne, baba, öğretmen, arkadaş, beğenilen herhangi bir kişi, televizyondaki kahraman vb.) model alınır ve bu figürlerin davranışları uygun bir zamanda taklit edilir. Cinsiyet rollerinin kazanımında da genellikle kız çocuklar annelerini ve kadın figürleri; erkek çocuklar da babalarını ve erkek figürleri model alırlar ve taklit ederler. Bunların yanı sıra, sosyal öğrenme kuramcıları, çocukların uygun cinsiyet rolü davranışlarını dolaylı olarak da öğrenebildiklerini yani başkalarının davranışlarını gözleyerek ve onların hangi davranışlarının ödül ya da ceza aldığını izleyerek de öğrenebildiklerini ileri sürerler” (Dökmen, 2009:60).

Gelecekle ilgili bakış açısı kendini birçok değişik biçimde göstermektedir. İnsanlar kendilerine amaçlar belirlerler, çeşitli davranış biçimlerinin muhtemel sonuçlarını tahmin ederler, ve istedikleri sonuçları elde etmek için belirli hareket tarzlarını seçerler ve uygularlar, zararlı olanlardan ise kaçınırlar (Bandura, 2001). Aile içerisinde şiddete tanıklık eden ya da şiddet gören çocuklar, kendilerini yetiştirirken, kişiliklerini inşa ederken gördükleri daha doğru ifade ile öğrendikleri tutum ve davranışları benimseyerek, meşrulaştıracak ve ilerde kendileri de bu şiddeti uygulayarak, bir anlamda şiddeti kuşaktan kuşağa aktaracaklardır. Öyle ki, “çocukları korumak ve gelişimlerini kolaylaştırmak bir ailenin en temel fonksiyonudur. Aileler, oluşumuna bakılmaksızın, büyümek ve gelişmek zorunda olan çocuklarına dikkat, şefkat ve güvenlik sağlamak zorunda olan kurumlardır” (Osofsky, 2004: 482 – 483). Kadına yönelik şiddetin sosyal öğrenme kuramı çerçevesine açıklanmasında ailenin, öğrenme süreçlerinin, model alma ve taklit etmenin, davranışların pekiştirilmesinin ve bilişsel süreçlerin etkili olduğu görülmektedir.

2.4.3. Ekolojik Sistem Kuramı

Ekolojik sistem kuramı insan gelişiminin, bireyi merkeze alan, birbirinin içine yuvalanmış sistemler biçiminde tanımlanan bir çevre içinde gerçekleştiğini belirtir. Bu birbiri ardınca sıralanan sistemler; mikrosistem, mezosistem, ekzosistem, makrosistem ve kronosistem şeklinde adlandırılmaktadır (Bronfenbrenner, 1979). Kuramın ana teması sosyal çevre ve sosyal etkileşimdir. Ayrıca bireylerin sosyal çevre ile olan etkileşimlerinin davranışların şekillenmesinde sistemler ve bu sistemlerin etkileşimi

büyük öneme sahiptir. Sistemlerin açıklamasını Dockrell ve Messer (1999: 139) şu şekilde yapmaktadır:

Mikrosistem, bireyin yakın etkileşim içinde olduğu kişi ve grupların var olduğu sistem olarak ifade edilmekle birlikte (Bronfenbrenner, 1979) aile, okul, arkadaş ve meslektaşlar arasındaki etkileşimleri kapsamaktadır. Mikrosistemler uygun durumda gelişim süreçlerini olumlu açıdan desteklerken, uygun olmayan sosyal ortamlarda olumsuz etkileşimlere neden olabilmektedir.

Mezosistem, mikrosistemlerin kendi aralarındaki ilişkileri neticesinde oluşur. Bu ilişkiler arasında uyum olması dengeli ilişkilerin kurulmasına yardımcı olmaktadır. Mezosistemler ev, okul ve yakın çevre ile birey ile oluşan etkileşimleri ifade etmektedir.

Ekzosistem, dış etmenlerdir ve doğrudan birey üzerinde etki oluşturmeyen sistemlerdir. Bireyin karar ve süreçleri üzerinde etki oluşturabilen politikacılar, işverenler, komşular, kitle iletişim araçları ile olan etkileşimler birer ekzosistemdir.

Makrosistemler, kişinin içinde yaşadığı toplumun kültürel değer ve inanç sistemlerini, yaşam tarzlarını, sağlık, hukuk ve ekonomik sistemlerini içeren daha geniş ve kapsamlı sistemleri içermektedir (Bronfenbrenner ve Ceci, 1994).

Kronosistem ise zamanla oluşan değişimlerin gelişim üzerindeki etkilerini içeren sistemlerdir. Burada etkileşimlerin oluşmasında ve şekillenmesinde etkili olan olayların zaman aralığı sistemler açısından önemlidir (Aksel, 2009: 51).

Kadına yönelik şiddet ile ilgili nedenler bu kuramda oldukça karmaşık etkileşimler içermektedir. Kuramda şiddet, bireyin yakın etkileşimi içinde olduğu mikrosistemde başlayıp makrosisteme kadar uzanabilmekte, kadın cinayetleri de dâhil olmak üzere kadına yönelik şiddetin birçok etkene bağlı olarak ifade etmeye çalışılmaktadır. Ayrıca sistemler içerisindeki etkileşimler de şiddete neden olabilmektedir. Birey kendini kuşatan sistemlerin merkezindedir. Fiziksel, sosyal ve değerleri içeren kültürel sistemler bu davranışın oluşmasında etkilidir. Bu kuram sistemin tüm bileşenlerini ve karşılıklı etkileşimleri analiz edebilmekle birlikte, bütüncül bir bakış açısı geliştirebilmektedir.

2.4.4. Yapısal Sistem Sorunlarına Bağlı Kuramlar

Yapısal sistem sorunlarına bağlı kuramlar kadına yönelik şiddete neden olan veya artıran aile, ekonomi, eğitim, işsizlik, yoksulluk, toplumsal yapı, toplumsal normlar gibi kurumlarda meydana gelen sistemseller sorunları açıklamaya çalışmaktadır. Aile toplumsal yapının en önemlilerinden biridir. Ailenin oluşması, aile içerisindeki etkileşim, ailenin işlevi, ailenin içinde bulunduğu kültürel kalıplar ve bunların kadına yönelik şiddet ile ilişkilendirilmesi yapısal sistem sorunlarına bağlı kuramların odağındadır. Bununla birlikte aile içi şiddetin nasıl öğrenildiği ve yansımalarının neler olduğu diğer önemli bir konudur. Aile içi şiddet uygulayanların çoğunlukla doğrudan şiddet gören çocuklardan çok, ebeveynler arasındaki şiddete tanıklık eden çocuklardan oluştuğu ayrıca şiddet içeren davranışlara maruz kalan bireylerin yaşantılarının ileriki dönemlerinde davranış bozuklukları sergiledikleri görülmektedir (Vahip, 2002).

Ekonomik anlamdaki sistem sorunları, kadına yönelik şiddetin bir diğer kaynağı olarak görülmektedir. Kadına yönelik şiddetin ekonomik muhtaçlık veya bağımlılıkla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Buna göre “ekonomik faktörün şiddet ilişkisindeki etkinliği iki yönlü olabilir: Ya kadın erkeğe bağımlıdır ya da mesleki statü açısından erkekten üstündür” (İçli, 1994:13). Ekonomik bağımlılığa sahip kadınların bu durumu yaşamlarına ilişkin karar verme yeteneklerini olumsuz etkilemektedir. Bu durum kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasında, tehdit edilmelerinde, korkutulmalarında ve buna benzer durumlara maruz bırakılmalarında etkili olmaktadır (Bancroft ve Silverman, 2002). Aile içi şiddete neden olan diğer yapısal sorunlar; işsizlik, yoksulluk, sosyal çevreden dışlanma, yardım alamama olarak sıralanabilir (DeKeseredy ve Schwartz, 2011).

Toplumsal koşullar ve normlar kadınları şiddete karşı savunmasız hale getirebildiği gibi erkeği ise güçlü ve iktidar sahibi olarak konumlandırabilir. Özellikle ataerki yapının toplumsal cinsiyet üzerinde etkisi bu güç dengesini şekillendiren diğer bir etkidir. Böylelikle erkeğin kadından üstün olarak görüldüğü toplumsal cinsiyet düzeninde şiddet, erkeğin kadın üzerindeki iktidarını sürdürmesini ve eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin devamı için kullanılabilir (Acar, 2013: 196). Yapısal sorunların devamlılığı kadına yönelik şiddetin önüne geçmeyi geciktirmektedir. Bu sorunlara bağlı geliştirilen kuramlar ve yapılan çalışmalar şiddetin azaltılmasına yönelik elde ettikleri sonuçlar ve sundukları önerilerle dikkat çekmektedirler.

2.4.5. Kültürel Kuramlar

Şiddetin kuşaklar boyu devam ettiği ve kültürel aktarım ürünü olduğu gerçeği, kültürel aktarım kuramını ön plana çıkarmaktadır. Kültürel aktarım aracılığıyla bireyler toplumun geçmiş bilgi birikimine, davranış kalıplarına, yaşantı tarzlarına sahip olmakla birlikte bu kazanımları sosyalleşme sürecinde yeni kuşaklara aktarmaktadırlar (Köknel, 1996: 22). Kültürel aktarım kuramında şiddetin, öğrenilebilen ve yeni kuşaklara aktarılabilen bir özelliğinin olduğu belirtilmektedir. Kültür kuramları erkeklerin uyguladıkları şiddeti normalleştiren ve pekiştiren kurumlara eleştirel bakmaktadır. Ayrıca kuramda, ailenin çocuğa aktardığı sosyal sermayenin bu sorunun aşılmasında ne kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Bu kuramda şehirlerin suç için uygun zeminler hazırlayan bir yapı olduğu belirtilmektedir. Özellikle şehirlerin en büyük sorunlarından biri olan gecekondu bölgeleri gibi toplumsal değerlere bağlılığın azaldığı alt-kültür gruplarının güçlendiği, fakirlik, işsizlik ve ailevi problemler gibi toplumsal problemlerin çoğaldığı çözülmüş alanlarda suç yoğunlaşmaktadır (Vito ve Holmes, 1994: 141). Kuramı destekleyen çalışmada Clifford Shaw ve Henry McKay şehrin görece daha yoksul bölgelerine odaklanmış ve bu bölgelerde değer çatışmasının yüksek olduğunu, suçun daha az görüldüğü yerlerde ise geleneksel değer ve kalıpların homojen olduğunu ifade etmiştir. Değer çatışması neticesinde ortaya çıkan zorunluluklar bu bölgelerde suçun daha belirgin olmasına yol açmaktadır. Ayrıca suçun düşük olduğu bölgelerde geleneksel tutum ve değerlerin tutarlılık gösterdiği, birbirine benzediği, ebeveynlerin çocukları orta sınıf değerlerine göre yetiştirdikleri saptanmıştır (Siegel ve Senna, 1981).

Şiddetin topluma nasıl sunulduğu ve toplum tarafından nasıl kabul gördüğü de önemlidir. Çünkü kabul gören şiddet de meşrudur. Hatta şiddet genellikle bir yaşam biçimi olarak benimseniyorsa sorun olarak görülmez ve sorun çözmenin bir aracı olarak onay görür (Ergil, 2001: 40). Bununla birlikte kadına yönelik şiddet, hem geçmiş kazanımların hem de kültürel değerlerin dışı vurumudur. Toplumun oluşumunda katkısı olan sosyal ve siyasi kurumlar kadınların özgürlüklerinin kısıtlanmasına sebep olmakta ve kadına yönelik şiddeti beslemektedir. Bu durum kültürün etkisine ve aktarımına örnek gösterilebilir (Yıldırım, 1998: 31).

2.4.6. Şiddet Alt Kültürü Kuramı

Kadına yönelik şiddet çerçevesinde ele alınabilecek kuramlardan biri de şiddet alt kültürü kuramıdır. Kültür en geniş anlamıyla, bir toplumu oluşturan maddi ve manevi değerler bütünü olarak ifade edilebilir. Kültür belli normlardan oluşur ve bu normlar toplumun geneli tarafından kabul edilir. Alt kültür ise orta seviyede bir alt topluluğun, toplumun geneline hâkim olan kültürden ayıran kültürdür. Alt kültür denildiğinde mesleklerin, sosyal sınıfların, hatta toplumsal cinsiyetin ya da belli başlı yaş gruplarının kültürel yapılanmaları kastedilir (Sezal, 2003: 121). Şiddet alt kültürü kuramı, şiddeti sosyal normlar ve sosyal yapıya dayalı olarak ele alır. Bu teori, şiddeti sosyal yapının altında iki perspektifte inceler: şiddetin kültürel onayı ve şiddet alt kültürü.

Alt- kültür kuramına göre şiddet etkinliği; bireyin yaşam biçimi, sosyalleşme süreci ve kişiler arası ilişki biçimiyle de yakından ilintilidir. Ayrıca, Wolfgang ve Ferracuti'ye göre şiddet eylemlerini sergileyen bireyler tümüyle egemen, normatif yapıdan kopuk bireyler değildir. Diğer bir deyişle şiddet tutumları, bireylerin yasallık durumlarının devam etmesi ile birlikte ortaya çıkmaktadır. Yani şiddet alt-kültürünün üyesi olan kişi, egemen kültürün bazı değerlerini paylaşmakla birlikte, sorunları çözmede şiddet kullanmayı tercih etmektedir. İlginç olan ve aynı şekilde şiddeti cazip kılan unsur, şiddet davranışlarını gerçekleştiren bireylerin kendi grup veya akranları içerisinde suçlu olarak damgalanmamalarıdır. Çünkü şiddet olgusu bu gruplarda veya toplumlarda, yanlış bir eylem olarak değerlendirilmenin ötesinde, bir "kişisel onur" unsuru olarak görülmektedir (Kızmaz, 2006: 256).

Şiddet alt kültürü kuramı, toplumda kültürel normların değişmesi ilkesine dayanır ve bazı alt kültürlerin şiddet kullanımını özendirdiğini ileri sürer. Wolfgang ve Ferracuti tarafından geliştirilen "şiddet alt-kültürü" kuramı, şiddet eylemlerini kültürel temelde açıklayan kapsamlı kuramlardan biridir. Wolfgang ve Ferracuti daha büyük ve çoğulcu toplumlarda bazı alt kültürlerin, hâkim kültürün yaptığından daha fazla derecede fiziksel güç veya şiddet kullanımına izin veren normlar geliştirdiğini öne sürmüşlerdir (Loue, 2000: 21).

Alt kültür kuramına göre birey zaten birçok sapkın veya suçlunun içerisine doğmuştur. Birilerine göre sapkın olan bireyler kendileri gibi sapkın veya suçlu olanlar ile bir araya geldiklerinde en sapkın birey grup içerisinde en saygın birey haline gelmektedir. Bireyi sapkınlığa iten iki tür çevresel etki vardır. Bunlardan ilki,

bireyi sapkınlığa özendiren iticiler (pushes) yoksulluk, yoksunluk ya da fırsatlardan yararlanamama, ikincisi, çekiciler (pulls) gangesterler, kötü arkadaşlar veya suçlu alt kültür bireyleri suça teşvik etmektedirler (Demirbaş, 2016: 169).

Şiddet eylemlerinin sosyal-kültürel kaynaklarının analizinde irdelenmesi gereken unsurlardan biri, ataerkil yapı veya erkekliğe ilişkin algılama biçimidir. Feminist kuramda da benzer söylemlerin olduğu görülmektedir. Kadına yönelik şiddetin başlıca nedenlerinden biri de toplumda oluşmuş olan bu algıdır. Türkiye'deki hâkim erkeklik algısının sertlik, saldırganlık, şiddet, öfke ve uzlaşmazlık gibi tanımlayıcı unsurlardan oluştuğu belirtilmektedir (Atay, 2004: 11). Erkekler ya ekonomik güçlükler nedeniyle (işsizlik, barınma sorunu gibi) kendilerine en yakın olan kişilere şiddet uygulamakta ya da ana kültürden daha farklı alt kültür geliştiren ve bu alt kültüre ait değerlere (maçoluk, fiziksel üstünlük gibi) önem vererek sosyal sıralamanın altında sapkın bir alt kültür şiddeti geliştirmektedirler (Walby, 1990: 132).

Alt kültür kuramı şiddetin açıklanmasında yeterli olmadığı düşüncesiyle kapsamlı olarak eleştirilmiştir. Bunun temel nedeni, Wolfgang ve Ferracuti'nin çalışmalarında alt sınıf Afrika kökenli, Amerikan şehirli erkek tarafından şiddet suçunun işlenmesi üzerine odaklanmışlar ve alt kültür grupları olarak tanımlananların dışında da halen niçin şiddetin meydana geldiğini açıklayamamalarıdır. Örneğin, birçoğumuz bir grup veya alt kültür olarak erkeklerin çatışmaları çözme yöntemi olarak kadınlara oranla şiddeti daha çok onayladığına katılırız. Çünkü hem erkeklerin hem de kadınların şiddet hakkındaki öğrenme biçimleri, medyada olduğu gibi benzerdir. Bu teori niçin bazı erkeklerin şiddete başvurmadığını veya bazı kadınların niçin şiddet uyguladığını bütünüyle açıklamada yetersizdir (Kurst-Swanger, 2003: 48).

2.4.7. Feminist Kuram

Feminist yaklaşım kadına yönelik şiddeti anlamada ve bu konuya ilişkin çözüm odaklı yaklaşımlar belirlemede oldukça önemlidir. Kuram kadına yönelik şiddetin, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ve en önemlisi ataerkil toplumsal yapıya bağlı olarak oluştuğunu savunmaktadır. Ayrıca şiddet uygulayan erkeklere yönelik yapılan çalışmalarda, kadına yönelik şiddet konularında sıkça başvurulan bir kuramdır.

Bersani ve Chen'e göre (1988) bu kuram, ataerkil yapının beraberinde getirdiği baskının her toplum yapısında görüldüğü inancı üzerine kuruludur. Bu baskı kültürel kabulü ötesinde her toplumsal kurumda görülen ve uygulanan bir durumdadır. Ataerkil yapının temelinde erkek egemenliği yatmakla birlikte, kadının hep geri planda kalması gücün hep erkek tekelinde olması, erkeğe gerek yasal gerekse kültürel değerler açısından tabi olunması, şiddet ve hatta cinayet noktasında bile erkek kontrolünde şekillenmektedir (Dobash ve Dobash, 1979). Bu durum kadını baskılamakta ve eşitsizliğe dayalı bir cinsiyet ayrımcılığı oluşturmaktadır.

Carden (1994: 540) "Kültürel normlar, erkeklerin eşleri ile olan çatışmaları çözmelerinde şiddet uygulamalarını kabul edebilir ve etkili bir yöntem olarak destekler. Çünkü erkeğe, eşini kontrol etme hakkı tanınmıştır ve uyguladığı şiddetin cezai bir karşılığı yoktur." ifadeleri ile konuya farklı bir bakış açısı kazandırmaktadır. Yllo (1993), erkeğin kadına yönelik şiddete yönelmesinde kadını kontrol etme, bunu için zor kullanma, kontrolü ve gücü kadın üzerinde hissettirme arzusunun yattığını belirtmektedir. Walker (1979) ise kadının şiddete maruz kalmasına karşı geliştirdiği uyum davranışının, hayatta kalabilmesi için zorunlu bir araç haline geldiğini açıklamaktadır. Yodanis (2004: 657) egemenliğin erkeklerde olduğu kurumlarda şiddetin, kadınları alt görevlerde bulundurarak veya dışarıda tutarak erkeğin gücünü meşrulaştırma aracı olduğuna dikkat çekmektedir. Kadına yönelik şiddetin erkek egemenliğine dayalı yönünün kültürler içinde ve kültürler arasında var olması, kadınların sosyal kontrolünü sağlamakta ve erkeklerin genelinde uygulanabilir şekliyle yararlanılmaktadır (Bograd, 1990).

Sonuç itibariyle feministler kadına yönelik şiddetin önlenmesinde eşitlik esaslı yaklaşımların benimsenmesini ve ataerkil yapının kaldırılmasını zorunlu görmektedirler. Ayrıca cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak ile kadına yönelik şiddetin ortadan kalkacağını dile getirmektedirler. Kadınların farkındalık seviyelerini artırmanın ve bilinçlendirmenin şiddetin önüne geçebilmenin en önemli yollarından biri olduğuna değinmektedirler (Donovan, 2013: 223 – 265). Bununla birlikte kadının cinsiyet anlamında eşitlenmesi, gelirin artırılması, iş olanaklarının çoğaltılması ve güçlenmesi kadına yönelik şiddetin önüne geçmede en önemli etmenlerdir.

2.4.8. Aile Sistemleri Kuramı

Aile sistemleri kuramı bireylerin sorun içeren davranışlarını işlevsel olmayan ailenin bir dışa vurumu olarak görmektedir (Healy, Smith ve O'Sullivan, 1998: 20). Aile içi ilişkilere odaklanan aile sistemleri kuramı, etkileşimsel model olarak da anılmaktadır. Eşler genellikle çift terapisi ile ele alınmaktadır. Scott (2004: 268) aile sistemleri kuramının, şiddet sisteminin dengesini kırmaya yöneldiğini ve şiddet uygulayan çiftler için etkili bir yöntem olarak değerlendirilebileceğini belirtmektedir.

Bu kuram, aileyi, tutarlı bir davranış sergileyen ve birbirleriyle ilişki içerisinde olan unsurların toplamıyla sınırlandırılmış bir sistem olarak tanımlamıştır. Aile, birtakım düzenli etkileşimler ve karşılıklı ilişkilerle birbirine bağlı bireyler ya da bir topluluk olarak açıklamaktadır. Aile sistemleri kuramı, ailenin iç ve dış sorunlarla baş edebilmek için bir sistem oluşturduğuna işaret etmektedir. Bu kurama göre aile, sistemleri olan, birbirine bağlı, çevreyle yarı geçirgen bir sınırı olan bir organizma ya da makine olarak görülmektedir. Kuram ailenin sistem olduğunu, bu sistem içerisinde birbiri ile ilişkili üyelerin olduğunu, değişim süreçleri yaşadıklarını, kendine has iletişim biçimlerinin yürütüldüğünü, belirli kuralların ve iletişim sisteminin uygulandığı ve kuralların aile üyesinin davranışlarını belirleyip sınırlandırdığını belirtmektedir.

Kuramın savunucuları, aralarında şiddet ilişkisi bulunan birçok çiftin birlikteliklerini sürdürdüklerini, bunun da yeni bir ilişki oluşturmak açısından önemli bir nokta olduğunu belirtmektedir. Ancak diğer araştırmacılar, bu yapıdaki ailelerde şiddet sorunu çözülsün bile başka aile sorunlarının su yüzüne çıkmasına bağlı olarak aile birlikteliğinin sonlandığı tezini sunmaktadır (Healy, Smith ve O'Sullivan, 1998: 20). Özetlemek gerekirse, aile sistemleri kuramının tek uygulama yaklaşımı olduğu çalışmalarda etkili sonuçlar verdiğini belirten net bir bilgi bulunmamaktadır (Çelik, 2017: 107). Bununla birlikte aile sistemleri kuramı özellikle aile terapisi, evlilik, aile iletişimi ve etkileşimi alanında yararlı olmuştur. Sistem kuramları aile araştırmacıları tarafından, bireylerin aileleriyle ilişkilerini açıklamada ve karmaşık ilişkiler konusunda yol göstermede kullanılmıştır.

2.5. Erkeğe Yönelik Şiddet

Şiddet ile ilgili yapılan çalışmaların genellikle kadına yönelik şiddet üzerinde yoğunlaşması, erkeğe yönelik şiddet vakalarının görünmezliğine neden olmuştur.

Özellikle aile içi şiddetin kadınlaştırılması ve erkeğe kadın partnerince uygulanan şiddetin görmezden gelinmesi ataerkil yapının toplum üzerindeki etkisinden kaynaklanmaktadır (Sarantakos, 1999: 231). Ülkemizde şiddet kamuoyunda ve medyada özellikle kadına uygulanma boyutuyla en önemli konulardan biridir. Bu yoğunlaşma erkeğe yönelik kadın partneri tarafından uygulanan şiddeti perdelemektedir. Bununla beraber erkeğe yönelik şiddet ile ilgili çalışmaların olmayışı konuya ilişkin yapılacak değerlendirmeleri zorlaştırmaktadır. Zira şiddet her canlı için bir sorundur ve yönelimi itibariyle erkeğin daha az maruz kalması konuyu değersizleştirmez (Adak, 2013: 4).

Erkeğe yönelik şiddet çoğu kez yok sayılmış bir eylem olarak değerlendirilmiştir. Özellikle aile içi şiddet mağduru olarak erkeklerin kabul edilmesi veya erkek kurban kavramı oldukça önemli bir tabu olarak görülmüştür. Bu konuya ilişkin vakaların ortaya çıkması ve kanıtlarla desteklenmesi ile birlikte varlığı meşrulaşmıştır. Kadın – erkek arasındaki ilişkinin doğası, toplumun ataerkil özellikler taşıması ve cinsiyete dayalı ayrımcılığın varlığı nedeniyle sosyal bir problem olarak görülmekle birlikte yeterince önemsenmemiştir. Kadının kocasına veya partnerine uyguladığı şiddeti kabul etmeyen düşünce, Sarantakos (2004: 277)’a göre kadın ve erkeğin birbirlerine uyguladıkları şiddeti gösteren verilerin elde edilmesine kadar devam etmiştir.

Erkeğe yönelik partneri tarafından uygulanan şiddete ilişkin çalışmaların ilki Galles’in 1974’te yaptığı çalışmadır. Bu çalışmada Galles, erkek ve kadın eşlerin birbirlerine şiddet uygulama sıklıklarının eşit olduğu görüşü ortaya atılmıştır. Özellikle ataerkil ve geleneksel toplumlarda bu görüşün kabul görmesi oldukça zordur. Hatta erkek egemen toplumlarda erkeğin kadın tarafından aile içi şiddete maruz kalması kabul görmez. Bu konuda erkeklerin paylaşımı çok inandırıcı gelmeyeceği gibi bulunduğu toplum içinde erkek alay konusu olabilir. Kadınların eğitim düzeylerindeki artış, zamanla değişim gösteren kültürel değerler ve sosyal normlar ile beraber kadınların erkeklere oranla daha alt seviyede olmadıklarını göstermiştir (Kumar, 2012: 291 – 292). Ayrıca yapılan çalışmalarda kadın mağdurların erkeklere oranlara masum gösterilmeleri daha olası görülmektedir (Wozniak ve McCloskey; 2010).

Failin kadın olduğu vakalarda kadının yine şiddete maruz kalması nedeniyle kendini savunmaları kabul edilir bir araç olarak görülmektedir. Erkek maktuller yine tanıdık bir çevreden veya saldırgan erkek profilinden oluşmaktadır. Kadınların fail olduğu cinayetlerde toplumun kadını destekler bir davranış geliştirdiği hatta bu duruma

bağlı olarak ceza indirimini öngören söylemlerin arttığı bilinmektedir (Sarantakos, 2004: 278). Ayrıca Kumar (2012: 292), erkeğin olumsuz uygulamaları ve şiddeti kabul etmelerini; toplumsal saygınlığını kaybetmeme çabasına, olumsuzlukların düzeleceğine ilişkin inanca ve çevresindekileri koruma eğilimlerine bağlamaktadır. Olumsuz davranışlara maruz kalan erkek psikolojik bir davranışa bürünerek hatanın kendinde olduğunu ve bu davranışa maruz kalmayı hak ettiğini düşünmektedir.

Ülkemizde kadınların eş veya partnerlerine uyguladıkları şiddet ile ilgili çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Bu konuya ilişkin bilgiler genellikle suç ve sağlık alanındaki araştırmaların satır aralarından bulunmaktadır. Örneğin Denizli’de aile içi şiddete bağlı olarak adli tıp kurumuna başvuran 135 vakanın 112 (% 83)’sinin kadın, 23 (% 17)’sinin erkek olduğu saptanmıştır (Boz vd., 2008: 14).

Adam öldürme suçundan hüküm giymiş kadınların en çok eşlerini öldürmeleri nedeniyle ceza aldıklarının saptandığı bir diğer araştırmada 92 vakada öldürülenlerin 38’inin kadınların eşleri olduğu görülmüştür. Kadınlar eşlerinden sonra çocuklarını, kendine sarkan kişileri veya kendini korumak için cinayet işledikleri tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada ortaya çıkan en önemli sonuçlardan biri kadınların çok yüksek oranda kendini savunma ve nefsi müdafaa için öldürme suçu işlediklerini ifade ettikleridir (Ortaköylü vd., 2004: 17).

Sonuç olarak Türkiye’de kadınların eşlerine veya partnerlerine uyguladıkları şiddetin erkeklerin uyguladıkları şiddette göre oldukça düşük olmasıyla birlikte, erkeğe yönelik şiddetin düşük düzeyde de olsa var olduğu görülmektedir. Uygulama şekli, yöneldiği kişi ve etki düzeyi ne olursa olsun tüm şiddet türlerinin sosyal problem olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

2.6. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği; cinsiyet, statü, rol, eşitlik ve kültürel kalıplar kavramları çerçevesinde ele alınıp her toplumun kendi sosyal yapısı içerisinde değerlendirilmelidir. En ilkel hali ile cinsiyet, türün devamlılığı açısından oluşmuş farklı fizyolojik işlevleri içeren biyolojik çeşitliliği yansıtmaktadır. Turner (1997: 31) bu durumu “bireylerin doğal özellikler ve doğal yetenekler bakımından birbirlerinde farklı oldukları açık ve tartışılmaz bir gerçektir” ekinde ifade etmektedir. Erkek ve dişi olarak bilinen bu çeşitlilik, biyolojik aktarımın temelini ve türün devamlılığını sağlamaktadır.

Doğadaki bu farklılık sosyal yaşamda farklı anlamlar kazanarak günümüze kadar basit anlamından uzaklaşmıştır.

Toplumların geçirmiş olduğu gelişim süreçlerine bağlı olarak bireylerin cinsiyete dayalı statüleri ve bu statülerin gereği olan davranışları içeren rolleri de farklılaşmıştır. Bununla birlikte kadınların sadece kadın oldukları için maruz kaldıkları ayrımcılık, cinsiyet eşitsizliğinin temelini oluşturmaktadır. CEDAW (2005) sözleşmesinde eşitsizliğin temelini oluşturan kadına karşı ayrımcılık kavramı birinci maddede , “kadınların medeni durumlarına bakılmadan, kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya diğer sahalardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama” anlamında ifade edilmiş, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadınların eğitim ve öğrenimlerini, iş yaşamında etkin katılımlarını, sağlıklarını ve sosyal statülerine ilişkin birçok soruna neden olduğu belirtilmiştir.

Toplum kadınların baskıdan uzak, tüm yönleriyle gelişebilmesine imkân sağlanan, kendini rahatlıkla ifade edebilen ve sosyal – siyasal tüm haklardan yararlanma olanağı tanınan, iş ve ücret dağılımında paydaş konumda olan, ötekileştirilmeyen bir durumu tasvir edebilmesi toplumsal cinsiyet eşitliği olarak tasvir edilebilir. Ancak kadınlar belirtilen bu kavramların geçerliliğini yitiren uygulamalarına maruz kalmaktadır. Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle karşılaştıkları en olumsuz davranış şiddettir. Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, “bir kadına sırf kadın olduğu için yöneltilen ya da oransız bir şekilde kadınları etkileyen” cinsiyet temelli şiddet olarak tanımlanmaktadır (Demirgöz Bal, 2014). Öyle ki Kadına yönelik şiddet, toplumun her alanında var olan cinsiyet eşitsizliğinin bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır (Gökkaya, 2009).

Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde en önemli sorunlardan biridir. Toplumsal cinsiyete eşitsizliğine dayalı şiddet toplumların yansıtmadığı bir konudur. Ayrıca yapılan çalışmalar, konunun yaygınlığını ve etki düzeyini gözler önüne sermektedir. Dünya Sağlık Örgütü, tarafından yürütülen bir çalışmada şiddete uğrayan kadınların %20- 70'i bu çalışma için kendileriyle görüşülene kadar hiç kimseye bundan bahsetmediği saptanmıştır (WHO, 2005). Topluma dayalı yapılan 40 araştırmanın sonucuna göre kadınların % 25-50'si erkeklerden fiziksel şiddet gördüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde tecavüz, ev içi şiddet gibi

fiziksel ve cinsel şiddet, kadın sağlığını tehdit etmekte ve hastalıkların büyük bir bölümünü oluşturmaktadır (Akın, 2007).

Toplumun kadın ve erkek kavramlarına yükledikleri anlam eşitliğin temel referansıdır. Kadın ve erkek arasındaki fizyolojik farklılığı bir zenginlik olarak algılamak ve bu farklılığın gerekliliğinin farkında olmak toplumsal cinsiyet kavramını daha olumlu görme imkânı sağlayabilir. Kadınlar fiziki olarak güçsüz görülmekte ve üzerinde baskı uygulanabilir bir davranış geliştirilmektedir. Bu durum kadının cinsiyet özellikleri ile örtüştürülerek eşitsizliğin temeli oluşturulmaktadır. Böylece kadına yönelik şiddet, fiziksel güç kullanılarak ya da korkutularak yıldırılma; kadınlara, kız çocuklarına cinsiyetleri nedeniyle yönlendirilen zarar verici çok çeşitli davranışların tümünü kapsamaktadır (Yörük, 2010).

Toplumda cinsiyet temelli eşitsizliğin oluşmasında ataerkil yapının etkili olduğu söylenebilir. Geleneksel ve katı norm sistemine sahip toplumlarda güç erkekte olup, kadınlardan beklenen kalıp roller çoğu zaman kadının doğuştan sahip olduğu insan haklarını kullanmasını engellemekle birlikte kadının temel yaşam hakkını bile elinden alabilmektedir (Akın, 2007). Bununla birlikte toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı uygulanan kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet gücü korumanın, itaati sağlamanın ve hâkim olmanın, geleneksel toplumlarda en etkili yoludur (Akyıldız, 2014). Toplumun iç dinamikleri ve yapısı cinsiyet eşitliğini bu yolları kullanarak sosyal bir karaktere büründürmekte ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dönüştürmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en çok görüldüğü alanlardan biri de eğitimidir. Dünyada okur-yazar olmayan 900 milyon insanın 2/3'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Türkiye ise yetişkin okur – yazarlık oranları Toplumsal Cinsiyet İlişkili Kalkınma Endeksinde 152 ülke içinde 111'inci sıradadır (UNDP, 2007). Bu durum eğitim imkânlarından yararlanma konusunda toplumsal cinsiyet eşitsizliği gerçeğinin var olduğunu gösteren en somut göstergelerdendir. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen “Aile İçi Şiddet Çalışmasında” Türkiye genelinde her on kadından birinin son 12 ay içinde fiziksel bir şiddet yaşadığı ve Kuzeydoğu Anadolu ve Orta Anadolu Bölgesinde ağır fiziksel şiddetin yaygın olduğu saptanmıştır. Fiziksel şiddet ile eğitim düzeyi arasında ters orantılı bir ilişki bulunmuştur. Türkiye genelinde evlenmiş kadınların % 15'i hayatlarının herhangi bir döneminde erkeğin fiziksel şiddet uygulayabileceği, terk edeceği ve başka kadınlarla birlikte olabileceği yönündeki korkularından dolayı istemediği halde cinsel ilişkiye girmeye zorlanmıştır. Aynı rapora

göre ülkemizde kıy/kent ayrımı gözetmeksizin her dört kadından birinin son 12 ay içinde duygusal şiddet yaşadığı belirlenmiştir. Kadın yönelik ekonomik şiddet ise diğer şiddet biçimlerinden farklılık göstererek kentsel yerleşim alanlarında (Doğu Marmara, İstanbul) kırsal alanda yaşayan kadınlara göre iki kat fazla bulunmuştur. Ekonomik sorun en çok işten çıkmaya zorlama ve çalışmaya engel olma şeklinde kendini göstermektedir (KSGM, 2009).

Özellikle son dönemlerde Türkiye'deki kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektörlerde yürütülen sosyal sorumluluk projeleri ile cinsiyet eşitsizliğine bağlı nedenlerle ortaya çıkan sorunların önüne geçilmeye çalışılmıştır. Özellikle kadın girişimcilerin kredi ve hibe programlarıyla desteklendiği, el işçiliğine yönelik çalışmaların yürütüldüğü, halk eğitim bünyesinde meslek kazandırma ve el sanatları kurslarının düzenlendiği, siyasi parti programlarında kadın üye ve aday sayılarına ilişkin belli oranların belirlendiği, adli ve idari alanlarda cinsiyete dayalı şiddet olaylarına yönelik caydırıcı tedbirler alındığı, siyasi iradenin kadına yönelik ayrı idari birimler oluşturarak farklı imkânlar sunduğu, akademik alanda kadın konusuna yönelik çalışmalarda oransal bir artışın olduğu değerlendirilmektedir. Toplumun siyasi karar alma süreçlerindeki demokratiklik seviyesi, hukukun üstünlüğü ve evrensel hukuki değerlerin uygulanabilir olması toplumda cinsiyete dayalı ayrımcılığa neden olabilecek olayları azaltabilecek olanakları sağlamakla birlikte eğitim gibi sosyal imkânlar üzerine de titizlikle eğilmek, kadının toplumsal statüsünün meşru alt yapısına temel oluşturabilirler (Kaymaz, 2010: 344).

Hayatın tüm süreçlerini kadın ve erkeğin birlikte yürüttüğü gerçeğinden hareketle, dünyanın hemen her yerinde farklı oran ve şekillerde cinsiyete dayalı eşitsizlik örneklerinin varlığı bilinen bir gerçektir. Bu durum kadına yönelik şiddeti meşrulaştırmanın zeminini oluşturabildiği gibi, daha uç boyutlarda kadın cinayetlerine neden olabilmektedir.

2.7. Şiddetin Toplumsal Temelleri

Şiddet olgusunun birçok dinamikle birlikte ele alınmasının gerekliliğini daha önce vurgulamıştık. Şiddetin ortaya çıkmasında en önemli etkenlerin başında toplum yapıları ve toplumsal dinamikler gelmektedir. Toplum bir arada yaşayan bireylerin oluşturduğu bütünlük olarak görülebilir. Bu bütünlük toplumsal kurumlardan, toplumsal normlardan ve toplumsal ilişkilerden oluşmaktadır.

Aile toplumun en önemli kurumlarından biridir. Aile sadece biyolojik bir bütünlük olmayıp aynı zamanda sosyal bir kurumdur. Bireylerin ilk eğitimleri, sosyalleşmeleri, ait oldukları kültürün özelliklerinin öğretilmesinde başlangıç noktası ailedir. Aileler zamanla diğer toplum unsurları gibi değişikliklere maruz kalmıştır. Geleneksel aileler yerini çekirdek aile yapılarına bırakmıştır. Aile türün devamlılığının sağlandığı ve yeni nesillerin korunaklı ortamlarda yetiştiği kurumlardır. Aile toplum ile etkileşim halindedir ve bünyesinde barındırdığı özellikleri ve sahip oldukları işlevler açısından diğer sosyal kurumlardan ayrılmaktadır. Ailenin en önemli işlevlerinden biri sosyal kontrol görevini üstlenmesidir. Ailenin sağlam bir yapıda olması toplumunda sağlam olduğunun göstergesidir (Erkal, 1998). Aile içinde görülen çözümler ve problemler, aile kurumunun yaşadığı değişim süreçleri ile ilişkilendirilebilir. Evlenme oranlarının düşmesi, evlilik bağının azalması, çocuksuz aile sayısının artması, tek ebeveynli aile kavramının oluşması, çocuğa yeterince vakit ayrılamaması, bireysel yaşantıların yaygınlaşması, ekonomik sorunların artması gibi nedenler aile kurumunda ciddi çözümlerin ve aile içinde şiddet sorunlarının oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Öztürk, 2014: 41 – 42).

Aile içerisinde birey ebeveynlerinden başlamak üzere diğer aile fertlerini gözlemler ve davranışlarını örnek alır. Genellikle çocuklar aile büyüklerinin davranışlarını doğru olarak kabul eder. Aile içi ilişkiler sağlıklı ise birey ileriki dönemlerde sağlıklı ilişkiler geliştirir. Bununla birlikte sağlıklı iletişim ve ilişkilerin olduğu ailelerde yetişen çocuklar sorunlarını aileden gördüğü şekliyle çözmeye çalışmaktadır. Aile içi şiddete maruz kalan bireyler, şiddet davranışını deneyimleri içerine almaktadır. Ailede şiddetin olması ve sorunların genelde şiddet aracı ile çözülmesi çocukların da şiddet davranışı sergilemesine neden olacaktır (Akgül – Sarpkaya, 2012: 33).

Kadına yönelik şiddeti açıklayan kuramlar başlığında ele alınan sosyal öğrenme kuramı ve ekolojik kuram şiddetin öğrenildiğini ve etkileşimle oluştuğunu vurgulamaktadır. Bu çerçevede aile şiddetin diğer öğretiler gibi ilk öğrenildiği yerdir. Anne, baba, kardeş kavramları çocuk için rol modellerdir. Aile cinsel eğitiminde ilk aktarıldığı yerdir. Cinsel roller aile içinde belirlenir ve bireylere aktarılır. Bu konuda yapılan yanlış öğretiler cinsel sapma davranışlarının oluşmasına neden olabilir. Aile bireylerin duygusal gelişimlerinden de sorumludur. Ailen koruyucu özelliğini yitirirse sağlıklı bir neslin gelişimini olumsuz etkiler ve şiddete karşı savunmasız bireylere yetişir.

Çocukların aile ve sosyal çevresi ile olan etkileşimleri şiddetin oluşmasına zemin hazırlayabilir. Bu nedenle her toplum gelecek dönemler adına ailenin oluşumu, korunması ve devamlılığı ile ilgili farklı uygulamalar yapmakta, politik tedbirler almaktadır.

Aile çocuğun fiziksel, sosyal, psikolojik ve bilişsel gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle çocukların yaş dönemleri aile içi şiddetin etkisinin belirlenmesinde oldukça önemlidir. Çocukların şiddete maruz kalmaları veya tanıklık etmeleri öfke hissine neden olmakta ve saldırganlık davranışına dönüşebilmektedir (Palillo, 2003). Çocuklar bu süreç içerisinde çeşitli gelişim dönemleri geçirmektedirler. Bu dönemler içerisinde en önemlisi ergenliktir. Ergenlik dönemi, kız ve erkek çocuklarda farklılık göstermekle birlikte genel olarak 9 – 11 yaş ile 17 – 18 yaş aralığını kapsayan bir dönemi ifade etmektedir. Bu dönemde kız ve erkek bireylerde fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel yönden ciddi değişimler gözlemlenmektedir. Kızların ve erkeklerin ergenlik dönemi başlangıçları ve ergenlik süreçleri ve ergenliğin bitişi ile bireylerin bu dönemdeki tepkileri farklılık gösterebilmektedir (Sayıl vd., 2002: 48). Ergen bireyler bu dönemde çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Değişen fiziki yapı, sosyal çevre ile olan yeni ilişkiler, akran grupları içerisinde oluşan statü ve roller, cinsellik ve cinsiyet rolleri gibi durumlar ergenlerin kaygılı olmalarına ve sorun yaşamalarına neden olabilmektedir. Özellikle cinsellik konusunda yaşanan sorunların kaynağında cinsellik ile ilgili soruların ebeveynlerden çok akran gruplarına danışılarak çözümlenmeye çalışılması yer almaktadır (Yöndem ve Güler, 2007).

Ergenlik döneminde birey ailenin dışındaki sosyal çevre ile etkileşim içerisine girmektedir. Sosyalleşme süreci içerisindeki birey ailesinde çok arkadaşlarıyla vakit geçirmektedir. Ergenler bu süreçte ailenin kendi kararlarına ve yaşam tarzına müdahale ettiklerini ve kısıtlamalar getirdiklerini düşünmektedirler. Bununla birlikte çoğu ergen ailesinin kuralcı olduğu kanaatindedir. Bu durum ergenleri aileden uzaklaştırabilmekte ve akran gruplarına yakınlaştırmaktadır (Demir vd., 2005: 84). Ergenlik dönemi bireyin şiddet ve şiddete maruz kalma ile ilgili çeşitli değişikliklerin etkili olduğu bir dönemdir. Birey daha önceki dönemlerde aile içinde öğrendiği ya da gözlemlediği şiddeti akran grupları ve arkadaş çevresine aktarabilir. Ayrıca bu dönemde birey akranları arasında şiddete uğrayabilir. Ergenler zamanının büyük bir çoğunluğunu okul ve okul dışı arkadaş çevresi ile geçirdikleri için, geliştirilen yakın akran ilişkileri toplumsal rollerin oluşmasına zemin hazırlayabilir. Özellikle akran gruplarının yapısı ergen davranışında

rol model oluşturur. şiddetin benimsendiği, sosyal saygınlık olarak görüldüğü ve ödüllendirildiği akran gruplarında bulunan birey onlardan etkilenecek saldırganlık dürtülerini şekillendirebilir (Sever, 2002).

Akran gruplarının ergenler üzerinde önemli sosyal etkileri vardır. Tütün, alkolü içecekler, uyuşturucu kullanımı, silah taşıma ve çeteleşme gibi olumsuz eylemleri sergileme olasılığı arkadaş grubunun etkisi veya baskısıyla bu dönemde yükselmektedir. Özellikle okul başarısı düşük, okuldan uzaklaştırılmış ve suç eylemlerinde bulunan arkadaşlardan oluşan akran grubu, birey için ciddi bir tehdit oluşurmaktadır. şiddete yönelme ve suç işleme noktasında, arkadaş çevresinin etkisi ve normal dış davranışlar sergileyen arkadaş ortamına katılma olasılığının, gencin şiddete yönelimini belirlediğini savunan teoriler de bulunmaktadır (Flannery, 2006: 110).

şiddetin ergenlik döneminde en sık görüldüğü ortamlardan biri de akran gruplarıdır. Genellikle gençler kendi içinde farklı ihtiyaçları karşılamak için çeşitli gruplar oluştururlar. Suça ve şiddete yatkın, genellikle bir lidere sahip olan, kendi içinde hiyerarşik yapısı olan bu gruplar çete olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada şiddete başvuran ve suça bulaşan bireylerle arkadaşlık eden çocukların da suça ve şiddete yönelme olasılıkları da yüksek olabilmektedir (Yıldız, 2004; Işık, 2006). Ergenlik döneminde sosyal dışlanma, toplumsal saygınlık kazanma, popüler olma, fark yaratma veya farklı olma adına çete kurma veya çeteye üye olma gibi davranışların sergilendiği söylenebilir. Bununla birlikte çocuklar gerek yetiştikleri ortamdan gerekse arkadaş gruplarından etkilenecek madde kullanımına başlayabilmektedirler. Ailede sergilenen madde kullanımı ocuk üzerinde etki yapmaktadır. Ergenlik dönemindeki gençler uyuşturucu ve alkol kullanımını şiddet uygulamalarında bir araç olarak görmektedirler. Erken yaşta sigara ve alkol ile tanışmış çocukların suça yönelimi kolay olabilmektedir (Işık, 2006). Bireyler içinde bulundukları depresif durumdan bu şekilde kurtulabileceklerini düşünmektedirler.

Akran grupları içerisinde şiddetin var olduğunun diğer bir kanıtı da silah taşıma ve kullanımudur. Madde bağımlılığı ve ateşli silah taşıma şiddete başvurma ve suç işleme olasılığını artırmaktadır. Araştırmalar göstermektedir ki ateşli bir silaha sahip olmanın intihara, yaralanmalara ve tartışma anında silah kullanmaya neden olabilmektedir (Wilkinson ve Fagan, 2001: 112). Bazı araştırmalar silah taşımanın güç sağlama, kontrolü elde bulundurma ve otorite kurma ile ilişkili olduğunu savunmaktadır. Genellikle gençler silah taşımanın gerekçesini kendilerini korumak olarak açıklamaktadırlar. Ancak silah

taşıma, bireyi herhangi bir çatışma halinde, silahı karşıdaki kişiye karşı kullanabilme ihtimalini doğurmaktadır. Özellikle ergenlerin, çete üyelerinin, düşük alt gelir gruplarının yaşadığı ve silahın bir güç unsuru olarak görüldüğü varoşlardaki gençlerin silah taşıdıkları görülmektedir. Bu durumu Durmuş ve Gürkan (2005)'in yaptığı araştırmada görmek mümkündür. Yapılan araştırmada genel lise mezunu öğrencilerin % 22,1'i okula devam etikleri sürede yanlarında sopa, zincir, muşta, şiş, bıçak gibi bir alet taşıdıklarını ifade etmişlerdir.

Şiddet ile kültür arasında toplumsal ilişki kurulabilir. Toplumsal yapılar gelişim süreçlerinde farklı değişimler yaşamış ve bugünkü konumunu elde etmiştir. Değişim süreci boyunca kültürel kalıplar ve toplumsal normlar yeni nesillere aktarılmıştır. Özellikle ataerkil toplumlarda değişim, dirençle karşılaşan bir olgu olmuştur. Gücün, sertliğin, kaba kuvvetin baskın olduğu ve bu özelliklerin erkek egemenliği ile özdeş görüldüğü kültürel yapılar şiddetin beslenebileceği ortamı oluştururlar. Bu tür toplumlarda kadın erkek eşitliği tartışmaya açık bir konu değildir. Cinsiyet eşitsizliği ataerkil toplumda görülen bir durum olmakla birlikte bu duruma bağlı ve kadın odaklı kavramların gelişmesine de öncülük etmiştir. Bu doğrultuda şekillenen töre ve namus kavramları hem toplumun cinsiyet kavramına bakış açısını hem de sosyal normları yansıtmaktadır. Namus bir norm olarak görüldüğünde erkeleri ve kadınları belli davranışlarda bulunmaya zorlamaktadır (Ünübol ve diğ., 2007). Şiddeti olumsuz bir davranış olarak değil de bir yaşam kültürü olarak gören toplumlar, kimi davranışları şiddet olarak dahi görmemektedirler. Bir çocuğa tokat atmak, kadını dövmek, hayvana sopayla vurmak, okulda kavga etmek normal olarak görülebilir hatta övgüyle karşılanabilir. Asıl tehlikeli olan şiddetin bu örneklerde olduğu gibi normal olarak görülmesidir. Bununla birlikte insani değerlerin ön planda olduğu ve iletişim süreçlerinin sağlıklı yürütüldüğü toplumlarda şiddet içeren davranışların sergilenmediği bilinmektedir. O halde kültür, şiddeti körükleyebildiği gibi şiddeti engelleyebilen, zamanla değişebilen, gelecek nesilleri etkileyebilen en önemli sosyal kurumlardan biridir.

Toplumun sosyal-kültürel yapısı, inanış biçimleri, cinsiyete dayalı eşitsizlik, yoksulluk, üretim yetersizliği ve katı kontrol mekanizmaları şiddetin ekonomik etkinliklere yansımalarının zeminini oluşturmaktadır. Ekonomik etkinliklerle ulaşılan refah seviyesi toplumun şiddet ile ilişkisini şekillendirmektedir. Ekonomik faaliyetlerdeki amaç istek ve beklentilerin karşılanmasıdır. Bu istek ve beklentilerin sınırsız olduğu gerçeği sürekli bir mücadeleyi gerektirir. Rekabetin en yoğun şekilde hissedildiği ekonomik

faaliyetler kimi zaman şiddetin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Yaşam koşullarının zorlaşması, dünya nüfusunun artması, kaynakların azalması toplumları daha rekabetçi olmaya itmektedir. Her ne kadar çözüme yönelik farklı ekonomik sistemler üretilmeye çalışılsa da belli bir istikrar sağlanamamıştır. İnsanlar yaşamak için kazanmak düşüncesinden kazanmak için yaşamak düşüncesine geçiş yapmıştır. Toplumdaki hırsızlık, gasp, zimmet, sahtecilik, dilencilik, dolandırıcılık, mobbing, adam kayırma, fuhuş, çocuk işçi, gelir adaletsizliği, yüksek vergilendirme, tüketim çılgınlığı, marka merakı gibi olaylar birer şiddet davranışı ya da şiddet nedendi olarak görülebilir. Bununla birlikte toplumun giderek maddeleşmesi, işsizlik, kişi başına düşen milli gelirin azalması, kontrolsüz ekonomik büyüme hızı gibi nedenler bireyleri umutsuzluğa sürükleyerek toplumsal değerlerde aşınmaya sebebiyet verebilir. Bu durum anominin oluşmasına, şiddetin yaygınlaşmasına ve suç miktarının artmasına neden olabilir (Meera ve Jayakumar, 1995: 456).

Sosyal öğrenme teorisine göre şiddet öğrenilen bir davranıştır (McCue, 2008). Bu nedenle formel ve informel eğitim ile şiddet arasında bir bağ kurulabilir. Bireyler aile, okul, sosyal çevre içerisinde yetişir ve öğrenir. Bu ortamlardaki faaliyetler birey tarafından model alınır ve gerekli olduğunda kullanılır. Eğitim sisteminde bireyin motivasyonu ile ilgili olarak ödül ve ceza ilkeleri uygulanır. Benimsenen uygun davranışlar övgü görürken hatalı davranışlar cezalandırılır. Birey böylece neyin iyi ya da kötü olduğunu öğrenir. Bireyin sosyalleşme sürecindeki tüm paydaşlar şiddetin öğrenilmesinde etkin rol oynayabilmektedir. Yapılan çalışmalara göre kurallara uygun davranan çocukların sapma davranışı gösteren çocuklarla arkadaşlık etmesi, yanlış davranışlar sergileme eğilimini artırmaktadır. Saldırgan veya şiddet eğilimli çocuklarla vakit geçirmek, benzer davranışları sergilemeye neden olmaktadır (Siegel, 2012: 204).

Eğitimle birey belli uğraşlar edinir, hayatına yön verecek hedeflere odaklanır ve başarıları elde ettiği ölçüde toplumda saygınlık kazanır. Bu kazanımlar bireyi şiddet gibi hatalı görülen davranışlardan alı koyar. Bunun için toplumsal yapıya uyumlu eğitim programları hazırlanır ve toplumun geneline yaygınlaştırılırsa şiddetin önüne geçilebilir. Eğitim sadece gelişimin belli bir dönemine ilişkin etkinlikleri kapsamaz. Her yaş grubunun değişen koşullara uyumunu sağlayacak süreçlere dâhil edilmesi üzerinde durulmalıdır.

Toplumu oluşturan her kurumu şiddetle ilişkilendirilebilir. Bunun temel nedeni toplumun ve şiddetin dinamik bir yapıda olmasıdır. Günümüzdeki en önemli değişim

aracı teknolojidir. Teknoloji artık toplumsal yapıların değişmez bir gerçeğidir. Teknoloji her alanda gelişme göstermiştir. Bu durum bizim yaşantımızda da değişiklikleri beraberinde getirmektedir. Şiddet davranışı da bu değişime ayak uydurmakta ve teknolojik boyutlara taşınmaktadır. Televizyonlar şiddet içerikli davranışları film, dizi, haber ve magazin programlarıyla evlere taşımaktadır. Her ne kadar teknolojinin kullanımı kişinin elinde olsa da sosyal etki dediğimiz olay bireyler üzerinde hâkimiyet kurmakta hatta sosyal yaşam bu doğrultuda şekillenmektedir. Televizyon, internet gibi iletişim araçlarının uzun süre takip edilmesin doğurduğu olumsuz sonuçlardan biri çocukların sosyal çevreleriyle etkileşimlerinde ve oyunlarında zihinsel faaliyetlerini etkin olarak kullanamamalarıdır (Yavuzer, 2003).

İnsan yaşamını kolaylaştıran birçok teknolojik yeniliğe sahip olmamıza rağmen neden mutlu olmadığımız gerçeği bir tartışma konusudur. Teknoloji ile artık zaman ve mekân kavramı tartışılır olmuştur, her konuda bilgi sahibi olunabilmektedir. Teknolojiye bağımlı hayatlar bizleri sosyal yaşamdan soyutlamakta, içe kapanık bir ruh haline büründürebilmektedir. Bu koşullar şiddetin oluşmasını tetikleyecek davranışları beraberinde taşımaktadır. Öyle ki teknolojik gelişmelere bağlı olarak bireyler farklı şiddet türlerini öğrenmekte ve yaşamlarında uygulamaya geçirebilmektedirler. Yapılan çalışmalarda sanal oyunlarındaki şiddet ile gerçek hayattaki şiddet arasında güçlü bir bağ olduğu ve bu oyunların çocuklarda toplumsal izolasyona, çevre ile kaynaşma ve iletişim yetersizliklerine yol açtığı sonucuna varılmıştır (Kutner ve Olson, 2008).

Oldukça fazla sosyal nedeni bir arada barındıran şiddet, sosyal yaşamın içerisinde var olmakta ve toplumu her yönüyle etkilediği gibi toplum tarafından da beslenmektedir. Toplumsal yapının temelini oluşturan kurumlarda oluşan sorunlar şiddetin oluşmasına zemin hazırlayabilmektedir. Sosyal kurumlar aynı zamanda şiddetin önlenmesinde en etkili mekanizmalardır. Şiddetin oluşmasında tek bir neden üzerinde yoğunlaşmak şiddet sorununun çözümünde yeterli olmamaktadır. Bu nedenle şiddet olgusuna bütüncül bir bakış açısı ile yaklaşmak ve bu doğrultuda çözüm bulmaya çalışmak daha etkili sonuçlara ulaşmamıza imkân tanıyabilir. Çalışmanın sonraki bölümünde kadına yönelik şiddetin en uç noktası olarak görülen kadın cinayetlerinin sosyolojik değerlendirmelerine yer verilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE’DE KADIN CİNAYETLERİNİN SOSYOLOJİK ANALİZİ

Kadının, bulunduğu toplum özelinde, maruz kaldığı şiddet farklı toplumsal nedenlere bağlanabilir. Bu nedenler toplumun sosyal kurumları ile ilişkilendirilebilir. Şiddetin en doruk noktası olarak düşünebileceğimiz ve bir insanın yaşam hakkını elinden alma olarak kendini gösteren cinayet vakalarının özellikle kadına yönelmesi, kadınların yaşadıkları topluma ilişkin sosyal kurumların ve sosyal dinamiklerin ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Çünkü her kadın cinayeti vakası kendi özelinde bulunduğu ve geliştiği toplumun şiddet ile ilişkili bilgilerini yansıtmaktadır. Bu bilgilerin değerlendirilmesi ve detaylı bir şekilde ele alınması, kadın cinayetlerinin nedenleri ile ilgili kapsamlı bakış açıları geliştirmemize olanak tanımaktadır.

Bu konuda yapılan çalışmalar, sosyal yapıya zarar veren cinayet olgusuna bir nebze de olsa ışık tutabilir. Kadına yönelik şiddete ile ilgili alınan hukuki ve adli önlemler, uygulanan sosyal sorumluluk projeleri, bilgilendirme çalışmaları, kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde önleyici tedbirler olarak görülse de kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri sorununun devam etmesi bu konuya ilişkin görüşlerin gözden geçirilmesine neden olmaktadır. Bu noktada kadının yaşamının sona ermesi her ne kadar kamuoyunda çok daha fazla ses getirse de onun temelinde yatan ve cinayet vakasının meydana gelmesine zemin hazırlayan şiddet olgusunun nedenlerini incelemek gerekmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, vakaların büyük bir kısmında kadınların tanıdıkları insanlarca şiddete ve bunun en hazin sonucu olan cinayete maruz kalmalarıdır. Cinayet vakalarının failleri eş, boşanmış eski eş, kardeş, baba, sevgili, aile yakını, birinci dereceden akraba gibi maktul ile birincil ilişkileri olabilen insanlardır. Açıklanması güç olan konu ise cinayet nedenlerin çeşitlilik göstermesi ve farklı yansımalarının olmasıdır. Sosyolojik olarak bu konunun analizi, bahsi geçen yönleri nedeniyle oldukça kapsamlıdır.

Sosyoloji bilimi toplumsal sorunları belirleme ve çözüm yolları geliştirme gibi oldukça önemli bir sorunluluğa sahiptir. Ancak kadın cinayetleri ile ilgili tek başına bir bilimsel disiplinle çözüm yöntemleri geliştirmeye çalışmak, konunun çözümü açısından kısıtlı bir bakış açısına neden olabilir. Konu birçok disiplinin üzerine birlikte eğilmesi gereken bir konudur. Bu nedenle çözüm konusunda oldukça desteğe ihtiyaç

duyulabilmektedir. Sosyolojik bakış açısı, konuyu daha kapsayıcı bir perspektifle ele alarak diğer bilimsel disiplinlerin verilerini sentezleyebilir. Sorunu toplumdaki yansımaları ile birlikte ele almak, yansımalarını incelemek ortaya konulacak çözümler açısından daha verimli sonuçlara ulaşmamıza olanak verebilir. Bu bölümde ele alacağımız alt başlıklar kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde ön plana çıkan çeşitli faktörleri içermektedir. Bu faktörlerin toplumsal yapı üzerindeki etkileri, kadın cinayetleri olaylarının değerlendirmesinde bir bakış açısı geliştirmemize olanak tanıyabilir.

3.1. Türkiye’de Kadın Cinayetlerinin Meydana Gelmesinde Etkili Olan Faktörler

Kadın cinayetleri, kadına yönelik uygulanan şiddetin en doruk noktasıdır. Dünya’da ve Türkiye’de kadın cinayeti vakalarındaki artış, sorunun sadece yerel veya bölgesel olmadığını, geniş kitleleri etkileyen sosyal bir sorun olduğunu göstermektedir. Yapılan bir çalışma, Avrupa’da 2007 – 2013 yılları arasında yaklaşık 3500 kadının cinayete kurban gittiği, cinayetin eş veya sevgilileri tarafında işlendiğini ortaya koymuştur (Spinelli, 2011: 19). Bununla birlikte Türkiye’de 2002 yılında 66 kadın cinayetinin işlendiği bu sayının 2009’un ilk yedi ayında 953’e çıktığı bilgisi Adalet Bakanlığı tarafından açıklanmıştır (Gazioğlu, 2013).

İçişleri Bakanlığının verilerine göre ülkemizde 2018 yılında 281 kadın eş, sevgili, akraba, tanıdık veya tanımadık bir erkek tarafından öldürülmüştür (Hacaloğlu, 2019). Kadın cinayetleri vakalarına bakıldığında, faillerin genellikle erkeklerden oluştuğu ve eşleri tarafından öldürülen kadınların şiddet geçmişlerinin olduğu görülmektedir. Bu durum ülkemizde şiddetin ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın cinayetlerinin oluşmasındaki belirleyici etkisini göstermektedir (Tosun – Altınöz, 2014).

Kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde etkili olan diğer bir etmen de ataerkil toplum yapısı içerisinde uygulanan töre ve namus anlayışıdır. Töre ve namus cinayetlerinin kökeninde kadının baskı altında tutulması ve cinsel bir obje olarak görülmesi yatmaktadır. Ayrıca töre ve namus çoğu toplumda kontrol mekanizması olarak kullanılmaktadır. Hatta namus nedeniyle işlenen cinayetlerde failin toplumsal saygınlığı artmakta, ceza almış olsa bile toplum dışına itilmemektedir (Akbaba, 2008: 340). TBMM Komisyon Raporu (2006: 113 – 115)’na göre ülkemizde 2000 – 2005 yılları arasında işlenen kadın cinayetleri vakalarının bölgesel dağılımında ilk sırada Marmara Bölgesi

daha sonra ise Ege bölgesi yer almaktadır. Ancak bu cinayetleri işlediği düşünülen kişilerin doğum yerleri incelendiğinde ilk sırada Güneydoğu Anadolu Bölgesinin (% 24), ikinci sırada ise Doğu Anadolu Bölgesinin (% 21) olduğu görülmektedir. Bu durum kültürel değerlerin bölgesel etkileri hakkında da bilgi vermektedir. Ayrıca kadın cinayetleri verilerinin çok yönlü incelenmesi gerektiğini göstermektedir.

Kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde madde bağımlılığı ve ruh sağlığı sorunları önemli etmenlerdendir. Çeşitli nedenlerle oluşan depresyon, saplantı haline gelmiş kıskançlık, intihara yatkınlık gibi sorunlar ve faillerin sorunları çözme aracı olarak bağımlılığa neden olan uyuşturucu maddelere ve alkole yönelmeleri cinayet vakalarının artmasına neden olabilmektedir. Sekiz ülkede yapılan ve eş cinayetlerini incelendiği bir çalışmada faillerin madde bağımlılığı, çocukluk döneminin zor geçmesi, psikolojik sorunlar ve iletişim problemlerine sahip oldukları görülmüştür (Ng, 2019).

Bununla birlikte “Kadınlar sahip oldukları ya da olamadıkları psikolojik, sosyal ya da ekonomik koşullar nedeniyle aile içerisinde sıklıkla öfke ve saldırganlık içeren davranışlara maruz kalabilmektedir “ (Özmen 2004: 37). Böylelikle kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde için yeterli koşullar oluşmaktadır.

3.1.1. Ekonomik Faktörler

Kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde ekonomik faktörler önemli bir yere sahiptir. Türkiye’de kadın cinayetlerinin sebeplerini sadece ekonomik verilerle açıklayan çalışma oldukça azdır. Yapılan çalışmalarda kadın cinayetleri fail ve maktulün bir işte çalışıp çalışmadıkları veya hangi mesleğe sahip olduklarına ilişkin verilerle açıklanmaya çalışılmıştır. Kadına yönelik şiddet ile ekonomi arasındaki ilişkiye yönelik birçok çalışma kadın cinayetlerinin açıklanmasına da katkı sağlamaktadır. Kadına yönelik şiddetin kadın cinayetlerine neden olabileceği düşünüldüğünde kadına yönelik ekonomik şiddetin üzerinde önemle durulmalıdır.

Kadınların ekonomik şiddete maruz kalmasının temel nedenlerinden biri işsizliktir. Türkiye’de 15 yaş ve üstü kadınların işgücüne katılım oranı % 25,9; istihdam oranı % 23,1 ve işsizlik oranı % 10,6 olarak TÜİK 2011 verilerinde belirtilmiştir. Ayrıca TÜİK’in 18 Haziran 2018 Tarihinde yayınlanan haber bülteninde Mart 2018 işgücü istatistiklerinde 2011 verilerine göre artış olduğu görülmüştür. 15 – 64 yaş aralığındaki kadınların temel işgücü göstergelerine bakıldığında; işgücüne katılma oranı % 37,5, istihdam oranı % 32,6, işsizlik oranı % 13,2 olarak belirtilmiştir (TÜİK, 2018). Bununla

birlikte kadınların ekonomik güce sahip olması, aile içinde karar verme gücünü ve kendine güveni arttıran bir faktördür. Kadının ekonomik gücü arttıkça daha az şiddet görmekte ya da aksine ekonomik gücünün artması eşine daha fazla karşı koymayı sağlayacağından şiddeti arttırmaktadır (Hindin ve Adair 2002). İşsizlik erkeğe erkek olmadığını çünkü ailesini geçindiremediğini düşündürmektedir. Hala güçlü olduğunu ve işe yaradığını göstermek için de şiddete başvurmaktadır. İşsizlik ve beraberinde oluşan yoksulluk, kadına yönelik şiddet ile etkileşim içindedir. Yoksulluk kadına yönelik şiddeti oluşturan sebep olabilir ya da tam tersi, kadına yönelik şiddet yoksulluğu oluşturan sebep olabilir (Terry 2004).

Yapılan bir çalışmada, ekonomik nedenlerle aile içi şiddete uğradığını belirten kadınların en büyük grubu oluşturduğu saptanmıştır. Bu gruptaki kadınlar, ekonomik sorunlar nedeniyle şiddete maruz kaldıklarını eşlerinin bunu istemeden yaptıklarını belirtmişlerdir. Kadınların bu durumu kabullenmesi ve sorunu sadece ekonomik sıkıntılara bağlamaları, kadınlara uygulanan şiddetin sürdürülmesine neden olacağı düşünülmektedir (Şenol ve Yıldız, 2013). Bununla birlikte kadının çalışma hayatındaki varlığı ona güç sağlamakta ve erkeklerle eşit koşullarda yaşam sürmelerine imkân tanımaktadır. Bu durum ekonominin şiddet ile olan bağlantısında “Ya kadın erkeğe bağımlıdır ya da mesleki statü açısından erkekten üstündür” (İçli, 1994: 13), sonucuna ulaşılmaktadır. Toplumsal eşitsizliğe dayalı söylemlerinin etkileri ekonomik etkinliklerde de kendini göstermekte, kadınların iş bulma konusunda sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Kadınların iş bulma konusundaki toplumsal cinsiyete odaklı ayrıştırma, kadının statüsü açısından büyük bir sorun oluşturmaktadır. Öyle ki “iş piyasasında iş ve mesleklerin kadın işleri ve erkek işleri olarak ayrışıp toplumsal kabul görmesinden dolayı, kadınlar ancak geleneksel kadın mesleklerinde yoğunlaşmakta, daha düşük statülü ve ücretli işlerde çalışmaya razı olmaktadır. Bu işler de süreli ve geçici çalışmayı, sosyal güvencesizliği beraberinde getirmektedir” (KSGM, 2009).

Taştan ve Küçük – Yıldız (2019)’ın 2016, 2017 ve 2018 yılları arasındaki işlenen kadın cinayetleri üzerine yaptıkları bir çalışmada, kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde etkili olan cinayet saiklerinin % 7,7 oranında ekonomik motiflere bağlı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca faillerin % 25,4’ünün işsiz olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada ekonomik nedenlerin kadın cinayetlerinde diğer etmenlerden ayrı düşünülmesi ve ayırt edilmesinin oldukça güç olduğu belirtilmiştir. Öyle ki 2016 yılında meydana gelen kadın cinayetlerinin içerisinde ekonomik nedenli 10 vaka kayda geçmiştir.

Kadınlar çalışma hayatında, sosyal yaşamda ve ev içerisinde artı değer üretebilecek etkinlikler sergilemektedirler. Kadın emeğine saygı duymamak, ev içindeki faaliyetlerini küçük görmek, el işçiliği ile elde ettiği kazanca el koymak, ev dışında çalışmasına izin vermemek, çalışacağı iş ile ilgili bireysel tercihlere müdahale etmek, miras hakkından mahrum bırakmak, kendini güçlü hissedebilecek ekonomik paydan yoksun bırakmak, evliliği karşılığında maddi bedel ödemek, bireysel harcamalarına kota koymak, kadının birikimine el koymak, çalıştığı sektörle ilgili kariyer hedeflerini engellemek, ileride çalışma hayatını şekillendirmek için gerekli olan eğitim standartlarını sağlamamak veya mevcut eğitim imkânlarını elinden almak, ekonomik kararlarda devre dışı bırakmak gibi başlıklar kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde oldukça önemli olan ekonomik sebeplerdir (Işık, 2007: 115-116).

Toplumu oluşturan bireyler çeşitli ekonomik etkinliklere katılarak, yaşam koşullarını iyileştirmekte ve toplumdaki bölüşümün şekillenmesine yardımcı olabilmektedir. Bununla birlikte üretim süreci içerisinde önemli bir yere sahip olmak, toplumsal statünün belirlenmesine de etki etmektedir. Özellikle üretim sürecinde etkin rol oynayan bireyler, elde ettikleri kazanımlarla refah payından daha fazla yararlanabilmektedirler. Bu durum toplumun zengin ve yoksul kesimlerinin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Her ne kadar kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti vakalarında ekonomik etkenleri ön planda görmesek de, toplumdaki iş bölümü, kadının çalışma hayatındaki yeri, işsizlik, yoksulluk, borçlanma, ekonomik krizler ve gelir dağılımı arasındaki büyük farklar, sosyal sorunlara neden olmakta bu durum kadın cinayetlerine zemin hazırlamaktadır.

3.1.2. Kültürel Faktörler

Kültür kavramı oldukça geniş bir değerlendirme alanına sahiptir. “Kısaca insanların ürettiği maddi ve manevi unsurların tamamı olarak nitelendirilebileceğimiz kültür” (Marshall, 1999: 442), tek bir tanımlama çerçevesinde ele alınamayacağı gibi aynı zamanda tek bir bakış açısıyla da değerlendirilmeyecek ölçüde önemlidir. Kültür kalıpları farklılaşarak, yenilenerek veya hiç değişmeden yeni kuşaklara aktarılmaktadır. “Kültür varlığında önceki kuşaklardan aktarılmış olanların payı, özgün olan ya da yeni ortaya konulanların oranından daha büyüktür” (Wells, 1994: 47). Kadın cinayetleri üzerinde kültürün etkilerini toplumun kadına yüklediği toplumsal rollerde, toplumsal normlarda ve toplumun kültürel değerlerinde aramak gerekmektedir.

Kültürel bakış açıları kadını kimi zaman bir biyolojik tür kimi zaman bir kimlik kimi zamansa yine erkek egemen bir anlayışla erkeği tamamlayan vazgeçilmez unsur olarak ele almıştır. Toplumda kadın kimliğiyle birlikte düşünülen namus kavramı, özellikle kadın cinayetlerinin arkasındaki en önemli nedenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Öncelikle namus kavramını etimolojik olarak ele almak gerekmektedir. Buna göre “Namus kelimesi Farsça ve Arapçadan Türkçeye geçtiği düşünülmekte olup kökeni Eski Yunanlıların kullandığı ‘nomos’ kelimesinden gelmektedir. Nomos, iktidar, kanun, kural anlamında olup kökü ‘nema’ kelimesinden gelir. Bu da bir erkeğin sahip olduğu otlak alan ve otlak alanın üstünde otlayan hayvanlar anlamındadır” (Doğan, 2016: 28). Namus kavramı “cinsel davranışa ilişkin gelenek ve göreneklerden kaynaklanan ve kural olarak cinsel sakınmayı gerektiren yaşamsal değere sahip önemli bir kavram” (Aksoy ve Yılmaz – Vefikuluçay, 2019: 2) olarak ifade edilmektedir. Kadının namus kavramındaki yeri cinselliğinin korunması ve kültürel kalıplara uyulmasıdır. Kadının ataerkil toplumlardaki kültürel rolü ile namus arasındaki asıl bağ, kadının kocasına, çocuklarına ve diğer aile fertlerine karşı görevlerini yerine getirirken, erkek otoritesini sarsmamakla birlikte cinselliği yansıtacak davranışlardan kaçınmaktır. Namus erkek için onur, dürüstlük ve doğru olma anlamlarında kullanılırken dahi cinsiyet eşitsizliği esas alınmaktadır.

Erkek kadın üzerinde kurduğu bu otoriteyi töreden almaktadır. Çünkü töre çerçevesi belirlenmiş rolleri toplumdaki bireylere aktarmaktadır. Töre, bir toplulukta belirlenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin kuralların görenek ve geleneklerin, ortak alışkanlıkların, tutulan yolların bütünü, adet olarak tanımlanabilir (TDK, 1998: 2244). Buna göre töre için toplumsal normların davranışları biçimlendiren uygulamaları kapsadığı söylenebilir. Ayrıca töre, toplumun geçmiş yaşantılarının bir yansımasıdır. Bu nedenle zamanla topluma yerleşmiş olan kurallar bütünü olarak değerlendirilen töre kolayca değişmeyen, üyelerine baskı uygulayabilen yazısız hukuk kuralları olarak nitelendirilebilir (Ünsal – Atan, 2016: 70).

Namus nedeniyle işlenen cinayetler, kadının aile namusunu korumak için öldürülmesi şeklinde ifade edilebilir (Sallan – Gül ve Altındal, 2015: 172). Namus cinayetleri olarak tanımlanan cinayetler, erkeğe bir sınırlama gücü vermektedir. Kadının namuslu olması erkeğin saygınlığını artırmaktadır. Ayrıca kadın cinsellik ihtiyacını gidermekte ve toplumun devamlılığını sağlayan yeni nesillerin oluşmasında sadece bir kaynak olarak görülmektedir (Doğan, 2016: 25 – 29). Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ve

Nüfus Bilim Derneği için yapılmış olan bir çalışmada Türkiye’de namus cinayetlerinin nedenleri ile ilgili şu bilgilere ulaşılmıştır:

- Evli bir kadının evlilik dışı ilişkisi,
- Evli bir kadının bir erkekle kaçması,
- Evli bir kadının boşanması veya kocasını terk etmesi,
- Boşanmış bir kadının bir erkekle ilişkisi,
- Bekâr bir kızın bir erkekle ilişkisi,
- Bekâr bir kızın bir erkekle kaçması,
- Evli veya bekâr bir kadının kaçırılması, tecavüze uğramasıdır (Kardam, 2005: 29). Bu durum göstermektedir ki namus cinayetleri ataerkil toplumlarda kadın üzerinden gerçekleşmektedir.

Kadınların çeşitli nedenlerle öldürülmesi Dünya’nın hemen her yerinde görülen bir olaydır. Benzer bir durum namus ve töre cinayetleri için de geçerlidir. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’nun verilerine göre Dünya genelinde her yıl 5000’den fazla kadının namus nedeniyle öldürüldüğü tahmin edilmektedir. Namus cinayetlerinin genellikle Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Asya’daki bazı ülkelerdeki verilerine ulaşamamaktadır. Bu durumun temel nedeni katı kültürel normlar ve veri girişlerinin sağlıklı yapılamamasıdır. Namus cinayetlerinin Brezilya, Bangladeş, Ekvator, Mısır, Hindistan, İsrail, İtalya, Ürdün, Fas, Pakistan, İsveç, Türkiye, Uganda ve İngiltere gibi ülkelerde daha fazla işlendiği tespit edilmiştir. Bu ülkelere bakıldığında namus kavramının sadece Doğu ve Müslüman ülkelerde değil hemen her toplumda bu kavrama karşılık gelen normların olduğunu göstermektedir (TBMM Komisyon Raporu, 2006: 109).

Ülkemizde Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı tarafından 2007’de yapılan bir araştırmada, 2003 – 2007 yılları arası işlenen töre ve namus cinayetlerinin İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Diyarbakır, Antalya gibi yoğun göç alan büyük şehirlerde daha fazla işlendiği görülmüştür. Türkiye’de kadına yönelik şiddet ile töre ve namus cinayetlerinin sosyokültürel nedenleri genel olarak beş faktöre bağlanmıştır. Bu faktörler:

- Ataerkil yapı ve değerler,
- Hiyerarşi ve itaati öngören geleneğin ve kültürün yaygınlığı ve sürekli üretilmesi,
- Kadının ve erkeğin fiziki mekânı paylaşmamasını öngören dini ve kültürel inançlar,
- Geniş aile, aşiret, hemşehrilik ilişkilerinin yaygınlığına bağlı olarak ortaya çıkan toplum baskısının etkin oluşu,

- Bu yapıların resmi olarak kabul görmesi ve siyasal yaşamı etkileyerek hukuksal uygulamalara yön vermesi şeklindedir (TBMM Komisyon Raporu, 2015: 56 – 67).

Türkiye’de ataerkil yapı, başlık parası, cinsel şiddet, töre ve namus cinayetleri, kadının korunmasına yönelik tedbirlere ilişkin tartışmalar, kadının sosyal konumu ve cinsiyet eşitsizliği gibi konular her platformda tartışılan ve sonuç bekleyen kültürel kaynaklı problemler olarak görülmektedir. Ayrıca kadının konumuna ilişkin kültürel dilin çözümlemesi kadın cinayetlerine ilişkin toplumsal bakış açısını görmemize yardımcı olmaktadır.

3.1.3. Psikolojik Faktörler

Kadınlara yönelik şiddet olaylarına ve kadın cinayetlerine ilişkin haberlerin sıkça karşımıza çıkması ve vaka sayılarındaki artış, konunun psikolojik düzeyde de ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Psikolojik süreçte bireyin suça, şiddete veya cinayete yönelimi failin veya mağdurun davranışlarındaki normallik ve anormallik kriterlerini göz önünde bulundurmamızı gerektirmektedir. Aslında temel değerlendirme ölçütü insanların davranışlarının gözlemlenmesi ve bu davranışların sosyal yaşam içerisindeki tutarlı ya da tutarsız yansımalarının ortaya çıkarılmasıdır. Bireyler kendileri ile yüzleştiklerinde ve toplum içinde varlıklarını devam ettirdikleri sürece dengeli bir yaşam sürme çabası içerisinde olmaya çalışmaktadırlar. Normal bir yaşantı seyri içerisindeki bireyler karşılaştıkları engeller veya çatışmalara ilişkin tepkimeler gösterebilirler. Kimi zaman da bireyin kalıtsal özellikleri normal dışı davranışlara meyilli olmasına neden oluşturabilir. İşte bu durumda bireyler etkilendikleri konu ya da kararlara karşı çeşitli davranışlar geliştirebilirler. Bu davranışların toplumun belirlemiş olduğu kıstaslara uygunluğu, normallik ve anormalliğin oluşmasına zemin hazırlayabilir. Bu noktada geçici çözüm yöntemi olarak görülebilecek savunma mekanizmalarını geliştirebilir ve sıklıkla kullanabilir. Ancak bu mekanizmaların kullanımı bireyin öfkesini, kültürel realitelerini, toplum baskısını, yaşadığı engellenmeleri ve çatışmaları neticelendirmez. Sadece geçici rahatlama sağlayarak sorunlar yüzeysel boyutları ile görme davranışına yönelebilir (Köroğlu, 2004: 27).

Hiçbir neden cinayet vakalarının etkisini basitleştiremez, bireylerin en önemli değeri olan yaşamının sonlandırılması başlı başına davranış bozukluğunun yansımasıdır. Cinayet vakalarının hangisi olursa olsun mutlak bir gerekçesi olabilmektedir. Kadın cinayetlerinin psikolojik temelli değerlendirilmesi yapılırken kadının yaşadığı

engellenme ve çatışmaların çeşitli davranışlara neden olduğu, bu davranışların erkek egemen toplumun normlarıyla uyuşmamasına bağlı olarak kabul görmediği ve kadının bu konuda müeyyideye maruz bırakıldığı değerlendirilmesine ulaşılabilir. İstenmeyen evlilikler, aile içi sorunların toplumsal baskı nedeniyle paylaşılma sıkıntısı, evliliği bitirme isteğinin reddedilmesi, kadına olan güvensizlik, sürekli devam eden sözlü kavgalar, küçük düzeyli başlayan fiziksel şiddet pratikleri, kadının kısıtlanması ve bireysel özgürlüklerine saygı duyulmaması, çocuk ve ev sorumluluğunu ötesinde bir görev yüklenmemesi, ekonomik yetersizliklere bağlı gelir düşüklüğü ve temel ihtiyaçların giderilememesi gibi durumlar stres oluşumuna, depresyona, öfkeye ve ruhsal dengenin bozulmasına neden olmaktadır.

Psikolojik nedenler içerisinde en dikkat çekici konu, cinayet failinin akıl hastası olarak görülmesidir. Hatta adli olarak bunun arkasına sığınarak şiddet veya cinayeti cezai ehliyet ile perdelemeye çalışmak yaygın olarak başvurulmuş yöntemlerden olmuştur. Buna karşın bireylerin ruhsal sorunları, zihin işlevlerinde problemler görülebilir ve bu durum akıl hastası tanılmasıyla uzmanlarca belirtilmediği sürece işlediği şiddet veya cinayet vakalarından sorumludurlar. Ayrıca bu konu adli konuda uzmanlaşmış psikolog ve psikiyatristlerin görüşüne ve değerlendirmelerine bağlıdır (Morris, 2002: 555).

Toplumun bireyleri yetiştirme şekilleri, kişilere yüklediği kültürel değerler, bu kültürel değerlerde saklı olan cinsiyet rolleri kadın cinayetlerinin psikolojik alt yapısının oluşmasının temeli olarak görülebilir. Cinayet vakası bireysel bir fiil olmakla birlikte yansımalarının toplumsal olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler için değişim süreçleri her alanda sancılı geçebilmektedir. Yeni toplumsal yaşantılara uyum sorunları beraberinde kadın cinayetleri gibi vakaların oluşmasına neden olabilmektedir. Yerleşik düzene alışkın bireyler, değişimle birlikte sosyal değişimi anlamlandırmada güçlük çekebilmektedir. Özellikle çocukluk döneminde bireyin cinsel gelişimindeki aksaklıklar, hatalar veya yanılgılar cinsiyet ayrımcılığını gösteren bu tür olumsuz fiillere neden olabilmektedir. Her birey birbirinden farklıdır ve bireyi diğer bireylerden ayıran şifreleri bu farklılıklarda bulmak mümkündür. Bireyin cinsiyet rolü de bu farklılıklardan biridir ve gelişim psikolojisinin alanları arasındadır. Cinsiyet rolünü belirleyen temel etken olarak toplumun bireye yüklediği cinsiyete bağlı özellikleri ve bu özellikleri taşıma derecesini görebiliriz. Bu yüklemenin abartılması ve statü üstünlüğü olarak yansıtılması, problemin ana kaynağını oluşturmaktadır (Bacanlı, 2006: 133).

Kadın cinayetlerinin psikolojik nedenleri içerisinde aşırı tutku, erkeklik algısını içeren roller, aşırı kıskançlık, aldatma, aşırı bağıllık, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı ve saplantılı davranışlar sayılabilir. Kadın cinayetlerinin büyük birçoğunun eşler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu cinayetler psikolojik düzeyde tutku cinayetleri olarak da nitelendirilebilir. Türkiye’deki kadın cinayetlerine bakıldığında ayrılma veya boşanma isteği, kıskançlık, reddedilme başlıklarının ön planda olduğu görülmektedir. Bu nedenlerin bireyler üzerinde yarattığı psikolojik etkileri ölçmek oldukça zor olmaktadır (Çetin, 2015). Benzer süreçlerin Avrupa’da da yansımaları görülmektedir. Öyle ki Avrupa’da işlenen kadın cinayetlerinin % 40’ı eşlerinden ayrılma aşamasında olduğu görülmektedir (Spinelli, 2011). Ayrılmaya karar veren veya boşanmak isteyen bir kadının kararını değiştirememesi sonucunda öldürmek, aslında kadın üzerinde hâkimiyet kurmak ve kontrolü sağlamayı görev kabul eden erkeklik algısı ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Aşırı sahiplenme veya kontrol kurma çabasına kıskançlık da eklendiğinde şiddet davranışı kontrol edilemez bir duruma dönüşür ve cinayet gerçekleşebilir.

Eş cinayetleri ile ilgili yapılan bir çalışmada failerin eşini çok sevdiği ve bağıllık duygusunu çok yoğun yaşadıkları görülmüştür (Elisha, Idisis, Timor ve Added, 2010). Ayrıca şiddet uygulayan erkeklerde psikopati veya anti sosyal kişilik bozuklukları bulgularına rastlanmış ve eşler ayrılmak istediğinde şiddet cinayete dönüşmüştür (Wilson ve Daly, 1997). Cinayeti takip eden süreçte intihar vakası meydana gelmişse, failerin daha depresif ve sınırdaki kişilik özelliklerine sahip oldukları tespit edilmiştir (Belfrage ve Rying, 2004).

Travma, aşırı stres, depresyon gibi psikoloji dengesini bozabilen süreçler bu durumlarla baş etme adına uyuşturucu madde ve alkol kullanımına dönüşebilmektedir. Alkol ve madde kullanımı şiddetin ve kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde en önemli risk faktörünü oluşturmaktadır (Sharps ve diğ., 2001). 2016 yılında polis kayıtlarına geçen 243 kadın cinayeti vakasında failerin % 2’sinin alkol, % 2,9’unun uyuşturucu, % 10,7’sinin türü belirtilmemiş madde kullandıkları görülmektedir (Taştan ve Yıldız, 2018). Alkol ve uyuşturucu madde kullanımı bireyin altta yatan ruhsal bozukluklarından kaçmak isterken, bireysel ve sosyal kontrol mekanizmasının kaybolmasına neden olmaktadır.

Sosyal söylemlerin psikolojik etkileri özellikle erken yaşlarda kendini gösterebilmektedir. Cinsiyete bağlı sosyal kazanımları yükleme adına kullanılan ifadeler çocukların ahlaki gelişimlerinde çok yönlü etkilere sebep olabilmektedir. Erkek çocuğu

yücelten, biyolojik yapısını bir ayrıcalık olarak sunan toplum tipleri aynı oranda kız çocuklarını pasifleştirerek cinsiyet eşitsizliğinin temelini atmaktadırlar. Bu ayrım yaş dönemleri ilerledikçe daha uç noktalara taşınabilmektedir. Gelişim aşamasındaki bireylerin kritik dönemlerde görmeleri gereken sosyal destek yeterince verilememektedir. Birçok genç ergenlik dönemine ilişkin ebeveyn desteği alamamakta veya eksik bilgilendirilmektedir. Gençler ortaya çıkan bu boşluğu farklı toplumsal dinamikler ve sosyal çevre unsurları ile kapatmaya çalışmaktadır. Bireylerin sağlıklı bir ruh haline sahip olmaları, kendisi ile barışık ve iç dengesini koruyabilen özellikleri taşımaları, karşılaşılabileceği olumsuzluklara ilişkin çözüm yolları bulabilmeyi sağlamaları kadın cinayetlerinin meydana gelmesini engelleyebilir. Bununla birlikte bireylere sunulacak psikolojik destek hizmeti, onların şiddet olgusundan uzaklaşmalarını sağlayarak, karşılaşılabilecekleri sorunlarını çözebilecek psikolojik dayanıklılığı elde etmeleri sağlanmalıdır.

3.1.4. Sosyal – Psikolojik Faktörler

Sosyal psikoloji, psikolojinin birey odaklı bakış açısına ilaveten yine bireyin ait olduğu grup, gruplar ya da daha genel ifade ile sosyal çevre içerisinde şekillenen süreçlerin değerlendirmesidir. Toplumsal kimlik, ön yargılar, değerler, sosyal etkileşim, sosyal ilişkiler sosyal psikolojinin inceleme alanlarıdır. Bireyin yetiştiği ve yaşamını devam ettirdiği çevre bütünlüğünde ele alınması kadın cinayetlerine ilişkin sosyal psikolojik açıklamalara farklı bir bakış açısı katabilir. Olaylara karşı verdiğimiz tepkilerin, tutum ve tavırlarımızın, kalıplaşmış yargılarımızın varlığı şiddete ve kadın cinayetlerine bakış açımızı etkileyebilmektedir. Kadın cinayetlerinin nedeni ön yargılara ve tutumların bağlı olarak ele alınabilir. Son dönemde özellikle kadın cinayetlerine yönelik olarak radikal çözüm önerilerinin tartışılıyor olması, vakaların toplum üzerindeki sosyal psikolojik etkilerin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Sosyal psikolojinin şiddet ile ilişkilendirilebilen kuramları ve teorileri toplumsal etkileşim, aile içi iletişim ve aile içi şiddetin değerlendirilmesinde yardımcı olabilir. Sistemi Meşrulaştırma Kuramı kadın cinayetlerinin açıklanmasında yardımcı olabilecek bakış açıları kazandırabilir. Bu kuramın temelinde bireylerin kadına yönelik şiddet uygulamalarında kendi egolarını, ait oldukları grupların ve sistemin meşrulaştırılmasını önemseyerek hareket etmektedirler (Jost ve Banaji, 1994: 3). Bu anlamda belirsizlik, düzen, tehlikeli dünya algısı, ölüm korkusu gibi düşünceler sistemi en fazla

meşrulaştırmaya hizmet eden düşüncelerdir. Sistemi meşrulaştırma biçimleri olarak da eşitsizliklerin içselleştirilmesi, kurbanların suçlanması, kalıp yargılar, mevcut düzenin doğrudan desteklenmesi gibi gerçekler karşımıza çıkmaktadır (Göregenli, 2011:10).

Bununla birlikte Bio-psikopatolojik veya bir başka ifade ile medikal teoriler, aile içinde şiddet davranışı gösterenlerin, kişilik bozuklukları sergiledikleri düşünülmektedir. Kişilik ile ilgili özellikleri tek tek değil bir bütünlük içinde davranışı etkilediği ileri sürülmektedir (Hazar, 2006: 127). Bu teori günümüzde genişletilerek etkisini sürdürmektedir. Özellikle mağdurlara yönelik yapılan çalışmalarda bağımlı kişilik örüntülerinin ve mazoşist yapılanma kavramlarının öne çıktığı görülmektedir (Kurst – Swenger, 2003: 33). Şiddet uygulayan bireylerin farklı özellikleri vardır. Bu bireyler genellikle sinirli, kıskanç, sosyal çevresi ile sorunları olan, sahiplenme duyguları yüksek ve kimseye güvenmeyen kişilik özelliklerine sahiptirler. Öyle ki şiddet uygulayan kişilerin % 85’inin bu tür özelliklere sahip saldırgan yapıda ve öfkesini kontrol edemeyen kişiler oldukları görülmüştür. Öfkenin bastırılabilmesi ile birlikte oluşan depresyon intihar girişimlerine varan sonuçlara neden olabilmektedir (Halıcı, 2007: 52). Bu durum kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin kişilik özellikleri ve aile içi etkileşimler ile bağlantılı olduğu düşünülebilir.

Bir diğer ailede oluşan güç dağılımı ve farklılıklarını ele alan Güç Teorisi’dir. Bu teori şiddet ile güç arasındaki ilişki üzerine açıklamalar yapmaktadır. Finkelhor’e göre aile bireylerinin yaşlarına ve cinsiyetlerine göre oluşan güç farklılıkları ile özellikle geleneksel ailelerde sosyal statü olarak görülmekte eş, çocuk ve diğer bireylere güç kullanarak şiddet uygulama ayrıcalıklı şekle dönüşebilmektedir (Kurst – Swenger, 2003: 39). Bu teori ile ilişkilendirilebilecek bir diğer teori Kaynak Teorisi’dir. Bu teoriye göre aile içi şiddetin temel nedeni belirsizliklerdir. Bu belirsizlikler güç olarak kabul gören veya toplumdaki statülerin tutarsızlıklarından oluşmaktadır. Güç kaynağının iniş çıkışlı olduğu veya belirsiz olduğu ailelerde şiddetin meydana gelme olasılığı daha yüksektir (Loue, 2000: 32). Teoriyi oluşturan Goode (1971)’ a göre kaynağı çok olan bireylerin kaynağı sınırlı bireylere göre daha az güç kullanacaklarını belirtmiş, yetersiz kaynağı olan erkeklerin bunu sağlama adına daha çok güç ve şiddet kullanabileceklerine değinmiştir (Kurst – Swenger, 2003: 40). Ayrıca şiddet ile ilgili sosyal psikolojik açıklamalarda şiddetin aile içerisinde bireylerce öğrenildiği düşüncesi üzerine yoğunlaşan ve açıklamalarda bulunan sosyal öğrenme teorisinin de önemli olduğu bilinmektedir. Bu teori kişilerin bilişsel düzeyde model alarak davranışı pekiştirmeyi ve taklit etmeyi

öğrendiklerini vurgulamaktadır. Şiddet ve istismarın olduğu ailelerde çocukların da saldırganlık sergileyebilecekleri, bu davranışın belirtilen bilişsel modele uyduğunu gösterecektir. Model ne kadar güçlü olursa taklit ve pekiştirme de o derece güçlü olacaktır (Wallace, 2008: 11).

Sosyal psikoloji bireylerin etkileşim süreçleri üzerinde de durmaktadır. Medya bu etkileşim sürecinde önemli bir yere sahiptir. Ayrıca kamuoyu oluşumunda, reklam faaliyetlerinde, siyasi platformda, algı oluşturmada ve kamuoyunun dikkatini çekmede oldukça etkin bir rol üstlenmektedir. Medya kişilerin psikolojik yapılarına etki ederek zihinlerinde oluşturdukları sembolik ifadelerle bireyin söylemlerini ve davranışlarını şekillendirebilmektedir. Toplumun cinsiyet algısı ve yeni cinsiyet tasarımlarının oluşmasında da etkilidir. Bu açıdan medya sosyal psikolojide güçlü bir ikna ve propaganda aracı olarak görülebilir (Laughey, 2010: 42).

Sosyal psikolojide toplumu belli bir konuda ikna etmenin güçlüğü temel olarak toplumun birey üzerinde zamanla oluşturduğu değişmez düşünce sistemleri olan ön yargıları yıkamamaktan kaynaklanabilir. Özellikle kapalı toplum yapısı içerisinde yetişen bireyler olayları genelleyerek birbirine benzeştiren, farklı olay ve olguları tabulaştıran, sosyal ilişkileri kutuplaştırabilen davranış kalıpları oluşturabilmektedir. Bu durum benzer tüm sosyal olaylara aynı pencereden bakma kısıtlılığını doğurmaktadır. Kadın cinayetlerinin meydana gelmesindeki temel nedenlerin kadın özelinden yürütülmesinin sebebi bu bakış açısı olabilir.

Günümüz toplumlarında yaşanan en temel sorunlardan biri de bireyler arası iletişim sorunlarıdır. İletişim üzerinde tüm sosyal dinamiklerin etkisi vardır. Bireylerin olayları ilişkin geliştirmiş oldukları tutumlardaki sabit fikirlilik iletişim önündeki en büyük engel olarak görülebilir. İletişim kurmakta zorlanan bireyler, kendi aralarındaki sorunlara çözüm üretmez ve hatta birçok sorun paylaşma dahi açılmadan varlığını toplumun bilinçaltında devam ettirir. Öyle ki şiddet uygulayanlar üzerine Ganley ve Harris'in yaptıkları bir çalışmada eşler arasındaki meydana gelen şiddetin birden fazla iletişim zorluklarından kaynaklandığına vurgu yapılmıştır (Loue, 2000: 33). Özellikle ataerkil toplum yapılarında görülen iletişim sorunları, sadece kadın cinayetleri için değil diğer şiddet olayları için de uygun zemini oluşturmaktadır. İletişimsizlikten şikâyetçi olan çiftlerin toplum baskısıyla istemedikleri evlilikleri devam ettirmeleri sosyal etkinin önemli bir göstergesidir.

3.1.5. Aile Faktörü

Aile'nin sosyolojik değerlendirmelerde oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır. Aileyi bu kadar önemli kılan özellik toplumu oluşturan temel kurumlardan biri olması, birçok sürecin aile içinde gerçekleşmesidir. Aile toplumun geleceğini şekillendiren bireylerin doğdukları andan itibaren gerekli bakım ve sosyal imkânların sağlandığı yerdir. Toplum sahip olduğu değerler sistemini, toplumun düzen ve devamlılığı için gerekli olan normları ve bireyin sosyalleşme sürecini gerçekleştirdiği yapıdır (Erdentuğ, 1991: 321). Aile toplumun devamı için en önemli kurum olmakla birlikte bireylerin yaşam süreçleri açısından da oldukça önemlidir. Ailenin sahip olduğu bu değerler, karşımıza evrensel bir olguyu çıkarmaktadır (Tezcan, 1995: 75). Bununla birlikte aile genel olarak, türün devamlılığını sağlayan biyolojik süreçleri, toplumsal yaşamı şekillendiren sosyalleşmeyi sağlayan ve kuşaklara aktaran içerisinde psikolojik, ekonomik, hukuksal içerikleri de barındıran ve birincil ilişkilerin en yoğun gözlemlendiği yerdir (Sayın, 1990: 2).

Bu tanımlamalarla birlikte değerlendirilmesi gereken bir diğer konu da ailenin işlevleridir. Aile ile ilgili tanımlarda kullanılan kavramlar ailenin işlevleri ile ilgili bilgiler vermektedir. Aile toplumda biyolojik ihtiyaçların sağlanması, ekonomik faaliyetlerin yürütülmesi, sosyal hayatın düzenlenmesi, siyasi kararların şekillenmesi gibi önemli birçok işlevi yerine getirmektedir. Ekonomi, siyaset gibi kurumlar zamanla aile kurumunun dışına taşınarak ayrı bir güç oluşturmuşlardır. Bu durumda aile psikolojik doyum, biyolojik ihtiyaçlar ve sosyalleşme süreçlerini yerine getiren kurumlara dönüşmüştür (Çağan, 2011: 85). Burada ifade edilen sosyalleşme, toplumun değer ve normlarının benimseyerek, toplumun belirlediği rolleri sergileme ve toplumun bir bireyi olmayı öğrenme sürecini kapsamaktadır (Marshall, 1999: 760). Öğrenme sürecinin ilk ailede başladığı bilgiler, bireylerin yaşamı boyunca devam etmektedir. Ailede yetişen çocuklar zamanla öğrendiklerini pekiştirmekte ve gerekli olmayanları kullanmamaktadır. Birey diğer öğrenmelerle birlikte saldırganlık ve şiddet davranışını da bir davranış kalıbı olarak öğrenmektedir (Balcıoğlu, 2011: 40).

Şiddet ve suç içeren davranışların oluşmasında aile ortamına sahip olan veya sahip olamayan çocukların etkili olduğu bu bireylerin sosyalleşme süreçlerinin farklılaşabildiği, ayrıca hayata dair karşılaşılabilecekleri zorlukları aşabilmede de farklı yaklaşımlarının olduğu belirtilmektedir. Aile ortamı çocuklara sağlıklı, dengeli ve sevgi odaklı yaklaşımların sergilenmesi ile bireyler daha olumlu davranışlar geliştirirken, aile

ortamından yoksun yetişmiş bireylerin saldırganlık, şiddet ve intihar eğilimlerine yatkın oldukları görülmüştür. Aile kendi içerisinde şekillendirdiği kontrol mekanizmaları ile bireyin davranışını şekillendirmekte ve denetim yoluyla kontrol edebilmektedir (Özpolat, 2010: 11).

Ailenin toplumun devamlılığı ve cinsellik ihtiyacının karşılaması işlevinin de unutulmamalıdır. Haviland'ın ifadesiyle “çiftleşme biyolojik iken, evlilik kültürelidir” ifadesi ailenin bu işlevinin toplumsal karşılığını ifade etmektedir (Canatan, 2011: 58). Bununla birlikte her toplumun evlilik ilişkileri ve şekilleri farklılık göstermektedir. Evlilik ilişkilerinde yaşanan sorunlar aile içi kadına yönelik şiddetin ve eş şiddetinin en önemli nedenlerindendir. Öyle ki kimi toplumlarda “Evlilik yoluyla kadın bedeni, emeği ve tüm toplumsal yaşantısı üzerinde kontrol sahibi olmaya çalışan erkek, şiddeti kadını baskı altında tutmanın bir aracı olarak kullanabilmektedir.” (Öztürk, 2014: 61). Türkiye’de yapılan bir çalışmada eşi tarafında öldürülen kadınların % 26’sı daha öncesinde fail tarafından ölümle tehdit edilmiştir (Toprak ve Ersoy, 2017). Ailede cinsel eğitimi alamayan bireyler evlilik ilişkilerinde eşleri ile olan süreçlerde başarılı olamamaktadırlar. Bununla ilgili yapılan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmalarında 2008 – 2014 yıllarında evlenmiş kadınların 2008’de % 39’u fiziksel, % 15’i cinsel, % 40’ı fiziksel veya cinsel, % 44’ü ise duygusal şiddete; 2014’de evlenmiş kadınların % 36’sı fiziksel şiddete, % 12’si cinsel şiddete, % 38’i fiziksel veya cinsel şiddete ve % 38’i ise duygusal şiddete maruz kaldıkları görülmüştür (HÜNEE, 2015). Bunun temel nedeni cinselliğin bir tabu olarak görülmesi ve çocuklarla konuşulmamasıdır. Bu durumda birey cinsel rollerin gelişimi açısından önemli olan sosyalleşmeyi sağlayamamaktadır. Evlilik kadar önemli olan bir diğer konu da boşanmadır. Boşanma sağlıklı bir şekilde yürütülemeyen evlilik ilişkilerinin normlar çerçevesinde sonlandırılması olarak ifade edilebilir. Boşanma erkeğin reddedilmesi olarak görülerek güç ve iktidarın zedelenmesi olarak değerlendirilmektedir. Bu durum daha önce de belirtildiği gibi boşanma sürecinde veya boşandıktan sonra şiddete ve kadın cinayetine dönüşebilmektedir. Türkiye’de 2016 yılında polis kayıtlarına geçen kadın cinayeti vakaları üzerine yapılan bir çalışmada cinayete kurban giden kadınların % 18’inin boşanmış, % 56,6’sının evli olduğu saptanmıştır (Taştan ve Yıldız, 2018: 58). Bu durum evlilik kadar boşanmanın da kadın cinayetlerinde önemli bir neden olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak ailenin birey üzerindeki olumlu veya olumsuz etkileri kadına yönelik şiddetin en önemli belirleyicisidir. Aile şekilleri, kültürün birer yansımasıdır. Kültürel yapıların şiddeti oluşturan nedenleri, sosyalleşme ile yeni nesillere aktarılabilmektedir. Cinsel rollerin öğrenildiği süreçlerde aile önemli bir yere sahiptir. Cinsiyet rollerinin bireye aktarımında uygulanacak yaklaşımlar kadının ve erkeğin toplumsal yaşantı içerisinde birbirlerine olan bakış açılarını etkilemektedir. Namus kavramı da bu bakış açısının bir yansımasıdır. Aile, şiddetin oluşmasının kaynağı olmamakla birlikte şiddetin oluşmasına neden olabilecek dinamikler üzerinde etkili olabilmektedir.

3.1.6. Eğitim Faktörü

Toplumun şekillenmesinde ve istenilen davranış kalıplarının bireylere aktarılmasında en önemli görev eğitime düşmektedir. Eğitim toplumda ortaya çıkabilecek sorunların çözümünde etkili bir sosyolojik kurumdur. Genel olarak birçok tanımı yapılmakla birlikte eğitim, "Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir" (Ertürk, 1994; 12). Bununla birlikte eğitim, birçok toplumsal yapı ile de etkileşim halindedir. Şiddet bir öğrenme süreci olarak değerlendirildiğinde birey şiddeti aileden, sosyal çevreden etkileşim yoluyla öğrenmektedir. Burada ifade ettiğimiz öğrenme genellikle düzensiz ve toplumsal etkileşimle şekillenen öğrenmedir. Bununla birlikte eğitim planlı, belli kurallar ve prensipler çerçevesinde okul faaliyeti içerisinde de yürütülmektedir. Eğitim aynı zamanda çocuğun ailesinden sonra bilgi edinme sürecinde oldukça önemli yere sahiptir.

Eğitim bireylerin sosyalleşme süreçlerinde oldukça etkilidir. Özellikle ergenlik sürecinde eğitim sürecinin yoğun olarak şekillendiği okul, sosyalleşme sürecinin en önemli aracıdır. Toplumun her kesiminin eğitim olanaklarından yararlanması eğitim politikalarının başında gelmektedir. Ayrıca toplumun eğitime bakış açısı yürütülecek eğitim faaliyetleri üzerinde etkilidir. Eğitim hakkının kullanılmasına yönelik toplumda çeşitli sorunlar yaşanabilmekte, çeşitli engellerle karşılaşılabilir. Bu engellerden belki en önemlisi toplumsal cinsiyet eşitsizliği veya cinsiyetçi bakış açılarıdır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin eğitimdeki yansımasına bakıldığında 2010 Türkiye Binyıl Kalkınma Hedefleri Raporu'na göre (UNDP, 2012), Türkiye ilköğretim düzeyinde cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması hedefine ulaşmasına rağmen, orta öğretime devam etmeyen kız çocuklarının oranı oldukça önemlidir.

Eğitime ilişkin bir diğer veri ise Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2017 yılı haber bülteninde belirtilen sonuçlarında belirtilmiştir. Buna göre Türkiye'de 2015 yılında 25 ve daha yukarı yaşta olan ve okuma yazma bilmeyen toplam nüfus oranı % 5,4 iken bu oran erkeklerde % 1,8, kadınlarda % 9'dur. Lise ve dengi okul mezunu olan 25 ve daha yukarı yaştakilerin toplam nüfus içindeki oranı % 19,5 iken bu oran erkeklerde % 23,5, kadınlarda % 15,6'dır. Yüksekokul veya fakülte mezunu olan toplam nüfus oranı % 15,5 olup bu oran erkeklerde % 17,9 kadınlarda ise % 13,1'dir. Sonuç itibariyle Okuma yazma bilmeyen kadın nüfus oranı erkeklerden 5 kat fazla olarak karşımıza çıkmaktadır. (TÜİK, 2017).

Eğitimi düzeyi ile kadın cinayetleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, yapılan bir çalışmada faillerin ve maktullerin eğitimleri ile ilgili veriler dikkat çekmektedir. Buna göre faillere ilişkin eğitim oranları;

- Okuma-yazma bilmeyen fail/şüpheli oranı % 1
- Okuma-yazma bilen fakat diploması olmayan fail/şüpheli oranı % 7
- İlkokul mezunu fail/şüpheli oranı % 48,6
- Ortaokul veya İlköğretim mezunu fail/şüpheli oranı % 22,2
- Lise ve dengi okul mezunu fail/şüpheli oranı % 18,9
- Üniversite mezunu fail/şüpheli oranı % 5,5
- Lisansüstü mezunu fail/şüpheli oranı % 0

Bununla birlikte maktullere ilişkin eğitim oranları ise;

- İlkokul mezunu maktul oranı % 46,1
- İlköğretim ortaokul mezunu maktul oranı % 17,9
- Lise mezunu maktul oranı % 13,4
- Okul ağında olmayan maktul oranı % 6,5
- Okuma yazma bilmeyen maktul oranı % 6
- Üniversite mezunu maktul oranı % 5,8
- Okula gitmemiş fakat okuma yazma bilen maktul oranı % 3,9
- Lisansüstü mezunu maktul oranı % 0,4 olarak belirtilmiştir (Taştan C., Yıldız A. K., 2019: 11-17).

Buna göre eğitim oranlarının kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde önemli bir etken olduğu söylenebilir. Sonuç olarak toplumdaki eğitim seviyesinin yüksekliliği, eğitimde fırsat eşitliliği ve eğitimde cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması ile kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin azalması sağlanabilir. Eğitim sosyal yapıdan bağımsız olmamakla birlikte diğer sosyal kurumlardan etkilenmektedir.

3.2. Türkiye'deki Kadın Cinayetlerinin Sosyal Yansımaları

Kadın cinayetleri toplum üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Sadece kadın cinayetlerinin varlığı değil cinayetlerin oluş şekilleri, meydana gelme nedenleri ve kimler üzerinde nasıl bir etki bıraktığı sosyal yansımının ilk göstergeleridir. Bu konuda sorun sadece fail ve maktulün yakın çevresiyle sınırlı kalmamakla birlikte toplumun tamamı üzerinde etki oluşturmaktadır. Birey üzerinde, ailede, sosyal kurumlarda, hukuki uygulamalarda ve siyasi söylemlerde kadın cinayetlerinin etkileri kendini göstermektedir. Kadın cinayetleri, kadının toplumdaki statüsünün ele alınmasını ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sorgulanmasını sağlamıştır. Öyle ki cinsiyete dayalı söylemler bu eşitsizliği oluşturmaktadır. Bu söylemler ile erkek, hemen her konuda kadına göre üstün ve avantajlı olmaktadır (Dursun, 2008: 65 – 66).

Toplumsal yapı farklı sosyal yaşamları bünyesinde barındırmaktadır. Sosyal hayatı şekillendiren en önemli etken kültür öğeleridir. Kültür tüm toplumsal yapıyı kapsamaktadır. Kaba kuvvet, zorbalık, saldırganlık gibi şiddet içeren davranışların şekillenmesinde kültürün önemli bir etkisi vardır. Mevcut sistem içerisinde doğan bireylerin şiddete yönelimi toplumsal aktarımın bir sonucudur. Bu noktada kadın cinayetleri mevcut kültürel normların sorgulanması gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Özellikle töre ve namus cinayetlerinin azımsanmayacak kadar yüksek olması geleneksel aile yapılarının incelenmesini gerekli kılmaktadır. Töre ve namus cinayetleri eş, baba, kardeş veya ağabey gibi kadının yakın çevresi tarafından ilendiği bilinmektedir. Bu durum aile içi ilişkilere zarar vermektedir. Kadınların kendi yakın çevresine olan bakış açılarına olumsuz yansımaktadır. Kadında aileye karşı güvensizlik oluşmaktadır. Kadın cinayetleri toplumda korkuya neden olmaktadır. Bununla birlikte yaşanan olaylar örnek gösterilerek kadınların sosyal yaşama katılımları, iş hayatın sağladıkları katkıları, yaşam biçimleri, sosyal statüleri, giyim tarzları, toplum içinde kullandıkları davranış kalıpları, eğitim süreçleri kısıtlanmaktadır. Sorunu yaşayan kadınlar birden bire sorunun kaynağı gibi görülebilmektedir.

Kadın cinayetleri toplumsal normları da sorgulanmasını zorunlu kılmaktadır. Faillerin cezalandırılması, alınan yasal tedbirler ve hukuki müeyyidelerin etkisi genellikle cinayet vakalarında sonra tartışılmaktadır. Faillerinin cezalarında yapılan indirimler, belli dönemlerde gündeme getirilen af söylemleri, koruma kararı alınan veya kadın sığınma evinde bulunan bir kadının buna rağmen cinayete kurban gitmesi, sanıkların serbest kalabilmeleri tüm toplumda ve özellikle mağdur aileler üzerinde çok yıkıcı etkilere neden

olmaktadır (Can, 2019). Bu durum toplumdaki bireylerin hukuka olan güvenlerini zedelemektedir. Hukuka olan güvenin azalması beraberinde toplumu bireysel adalet arayışlarına itebilmekte bu durum başka şiddet örneklerinin oluşmasına zemin hazırlamaktadır.

Kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet, birçok sivil toplum kuruluşunun oluşmasına ve kamuda yeni birimlerin oluşmasına etki etmiştir. Kadına yönelik şiddete ilişkin yasal düzenlemeler gözden geçirilmekte, farklı adli uygulama yöntemleri hayata geçirilmektedir. Bu konuda şiddet mağdurlarına verilecek her türlü destek ve çalışmada kadın erkek eşitliğinin esas alınması, yapılan çalışmaların sosyal devlet ilkelerine uygun olması, yapılacak çalışmalarda adil ve etkili yollar izlenmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca bu konuda toplumdaki her bireyin duyarlı olması gerektiği belirtilerek şiddeti engellemek için oluşturulan kurumlara şiddet vakalarının bildirilmesi istenmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2014). Kamusal alanda yapılan çalışmalarla birlikte sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları da bu konunun çözüme ulaşmasına katkıda bulunmaktadır. Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerine ilişkin yapılan en önemli çalışma toplumu bilinçlendirme faaliyetleridir. Kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin engellenmesine yönelik alınan tedbirlere ve yapılan çalışmalara rağmen vakaların sayılarında gerileme olmaması üzerinde durulması gereken bir konudur. Burada genellikle kadın odaklı faaliyetlerin ön planda olduğu görülmektedir. Ancak faillerin genellikle erkek olduğu bilinmekle birlikte yapılan çalışmaların erkekler üzerinde yoğunlaştırılması gerekmektedir.

Ekonomik refahın yükselmesi şiddeti azaltıcı etkiye sahiptir. Toplumun üretim süreçlerine katılımın sağlanmadığı durumlarda üretim düşmekte bireylerin geliri azalmaktadır. Bu durum beraberinde yoksulluğu doğurmaktadır. Yoksullaşan bireyler toplumsal sorunlar yaşayabilmektedir. Kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde ekonomik etkenlerin varlığı önemli bir gerçekliktir. Ekonomik gücünü kaybeden erkek toplumsal statüsünü sağlama ve eşine karşı güçlü görünebilme adına şiddet uygulayabilmektedir. Bu durumda şiddet ekonomik gerekçeler üzerinde otorite kurma aracına dönüşmektedir.

Kadın cinayetlerinin sosyal yansımaları ile ilgili bir diğer önemli konu da cinayet ile ilgili bilgilerin sunuş şeklidir. Medya, bu konuda en önemli araçlardan biridir. İletişim teknolojilerinin çok yaygın ve hızlı olduğu bu dönemde, bireylerin zaman ve mekân sınırlaması olmadan ulaşabildikleri kadın cinayeti, kadına yönelik şiddet ve istismar

haberlerinde kullanılan üslup ve haberin sunumundaki detaylar, bireyleri zamanla konuya karşı ilgisiz ve sıradanlaşmış bir sürece itebilmektedir. Bireylerin zamanla şiddeti çözüm olarak görmesine ve fillerin davranışlarını taklit etmelerine neden olan bu durum şiddetin sunumundaki etkileri göstermektedir. Bireyler belli bir süre sonra şiddet sanığı ve mağduru olabilmektedir (Duğan, 2015).

Sonuç olarak kadın cinayetleri, toplumun sosyal yapısına, toplumsal ilişkilere ve toplumsal kurumlara zarar vermektedir. Bireylerin ruh sağlığı bozulabilmekte, kadının sosyal yaşamdan soyutlanmasına neden olmaktadır. Bu durum sosyal çözümlere, düzensizliğe ve güvensizliğe ortam oluşturmaktadır. Alınacak önlemlerde ve yapılacak çalışmalarda kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik şiddetin toplumsal yansımaları dikkate alınmalıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRKİYE’DE KADIN CİNAYETLERİ

Türkiye’de kadın cinayetlerine ilişkin veriler farklı kaynaklarda ve farklı rakamlarla ele alınmıştır. Kadın cinayetleri ile ilgili rakamsal veriler İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından aktarılan kayıtlara geçmiş adli vakalardan, bağımsız gazete haberlerinden, çeşitli STK’ların çalışmalarından, akademik çalışmalardan ve internet sitelerinden takip edilebilmektedir. Bu veriler cinayet kurbanı kadınların sayısı ve kayıtlara geçen fail – görgü tanığı ifadelerinden oluşmaktadır. Bununla birlikte ülkemizde kadın cinayetlerine ilişkin verilerin elde edilmesi konusunda ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle resmi verilere ulaşma konusunda sıkıntılar görülmektedir. Türkiye’de kadın cinayetleri üzerine yapılan çalışmaların çoğu bu cinayetlerin basındaki yansımaları ve haberler üzerine söylem ve içerik analizlerine dayalı araştırmalar olmuştur (Taşlıçukur, 2009). Benzer bir tespit Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu’nun 2013 yılında yayınladığı raporda da görülmektedir. Bu rapora göre kadına yönelik şiddetin nedeni, boyutu ve yaygınlığı konusundaki verilerin ve rakamların düzenli olmadığı belirtilmekle birlikte verilerin ve istatistiklerin kurumdan kuruma farklılık göstermesi sağlıklı sonuçlara ulaşmada en önemli engel olarak belirtilmiştir (Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu, 2013).

Bu bölümde 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 yıllarına ait ulaşılabilen veriler kullanılmıştır. Bununla birlikte tablolarda cinayete kurban giden kadınların yaş dağılımları, cinayeti işleyenlerin maktul ile yakınlık dereceleri, cinayetin meydana gelmesinde etkili olan nedenler, maktul ve faillerin eğitim durumları, faillerin meslekleri, cinayetlerin işlendiği mekânlar, olayda kullanılan cinayet aletleri, cinayet sayılarının illere göre dağılımı, yayın kuruluşlarının kadın cinayetlerini haber yapma sayıları ve bu rakamlara ilişkin genel değerlendirmeleri içeren başlıklara ve elde edilen vaka bilgilerine yer verilmiştir. Çalışmada daha düzenli verileri barındırması nedeniyle kadincinayetleri.org internet sitesi ve “Dünya’da ve Türkiye’de Kadın Cinayetleri 2016 – 2017 – 2018 Verileri ve Analizleri” (Taştan C., Yıldız A. K., 2019), raporu verilerinden yararlanılmıştır. Bu kaynaklardan elde edilen veriler Milliyet, Hürriyet, Sabah, Posta, Akşam, Star, Cumhuriyet, Vatan, Sözcü, Yeniasır, Takvim, Radikal gazeteleri; DHA (Demirören Haber Ajansı), İHA (İhlas Haber Ajansı) haber ajansları; CNN TÜRK, NTV,

T24, Haber Türk, haberler. com, haber7, haberfx. net, haberekspres, sehrivangazetesi.com, alanyapostasi.com, urfahabercisi.com, bingolunsesi.com, anamurekspres.com, haber711.com internet gazeteleri ve haber portalları arşivlerinden teyit edilerek kadın cinayetleri ile ilgili genel değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmada kadın cinayetlerine ilişkin konuyu gündeme taşıyan güncel tüm haber kaynakları, kamu kurumlarının paylaştığı veriler ve yapılan çalışmalara ait doküman ve arşivler incelenmiştir. Bu nedenle siyasi fikir ayrılıklarını, hitap ettiği kitle farklılıklarını, satış rakamlarını gözetmeksizin kadın cinayeti ile ilgili haber verileri değerlendirilmiştir.

Bir diğer önemli konu ise bu bölümdeki verilerin değişkenleridir. Çalışmanın bu bölümü; maktulün yaş aralığı, maktulün fail ile olan yakınlık ilişkisi, cinayetin sebebi, olay sonrası failin durumu, maktul ve faillerin eğitim durumları, faillerin meslekleri, cinayetlerin işlendiği mekânlar, olayda kullanılan cinayet aletleri ve cinayet vakalarının illere göre dağılımı şeklinde belirlenmiştir. Kadın cinayetleri ile ilgili alt başlıkların oluşmasında sosyolojik açıdan bu kriterlerin değerlendirmeye daha uygun içeriğe sahip olmaları ve habere konu olan vakaların en dikkat çeken ortak özelliklerinden oluşmalarıdır. Bununla birlikte belirlenen her alt başlık, belirtilen yıllara ilişkin bütünsel veri sunamamaktadır. Ayrıca farklı disiplinlerin konuya eğilmeleri farklı kriterler oluşmasına imkân tanıyabilmektedir.

Maktulün yaşı ile ilgili aralıkların oluşmasında belirtilen kaynaklardaki vakaların rakamsal yığılması etkili olmuştur. Bu yaş aralıklarındaki vaka sayılarına bakılarak kadın cinayetlerinin hangi yaş aralıklarında daha çok görüldüğü ortaya çıkmaktadır. Böylelikle risk grubundaki bireylere yönelik daha yoğun çalışmalar yürütülebilir. Bununla birlikte maktulün fail ile olan yakınlık ilişkisi ile ilgili bilgiler, kadın cinayetlerinin meydana geldiği toplumsal ilişki düzeyini ortaya koymaktadır. Bu düzeyin bilinmesi kadının toplumsal rolü ve sosyal ilişkilerin yeniden düzenlenmesi için önemli görülmektedir. Vakalara bakıldığında elde edilen bulguların büyük bir çoğunluğu tehlikenin aslında kadının yakınında olduğunu göstermektedir.

Diğer önemli bir nokta ise olay sonunda adli birimlere intikal eden ifadeler ışığında şekillenen kadın cinayetlerinin sebepleridir. Kadınların hangi nedenlerle cinayete kurban gittiklerini, bu nedenlerin oluşmasında toplumun etkilerini ve toplumda oluşan zafiyetlerin ve sosyal sorunların gün yüzüne çıkmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Zira cinayet nedenlerin bilinmesi, toplumun kadın cinayetleri konusunda bilinçlendirilmesini kolaylaştırmakta ve kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin azalması konusunda

etkili olabilmektedir. Bu bölümde ele alınan diğer önemli bir başlık failin cinayet sonrasındaki durumudur. Maktul bu aşamada kendini ifade edebilme ve olaya ilişkin bilgi verme hakkından yoksun olduğu için geriye sadece fail ve görgü tanıkları kalmaktadır. Bu konu özellikle suçlunun cezalandırılması ve toplumsal vicdanın rahatlaması, yargıya olan güvenin toplum nezdinde arması açısından önemlidir. Kadın cinayetleri toplumu linç gruplarına dönüştürebilmekte, bu durum fail üzerinde yapılacak çalışmaları ve elde edilecek bilgileri aksatabilmektedir. Çünkü cinayet vakaları, bu vakaların hikâyeleri ve oluş şekilleri, toplumun maktul ile bir bağ kurmasına neden olmakta toplumun norm bütünlüğüne zarar verdiği düşünülmektedir.

Bununla birlikte polis ve jandarma kayıtlarına geçen resmileşmiş vakalardan elde edilmiş bilgilerden elde edilen veriler açıklanmıştır. Bu veriler 2016, 2017 ve 2018 yıllarında polis kayıtlarında geçen 726, jandarma kayıtlarında geçen 206 olmak üzere toplam 932 kadın cinayetini kapsamaktadır. Vaka dağılımı 2016 yılında 301, 2017 yılında 350 ve 2018 yılında 281 şeklinde oluşmuştur. Bu veriler doğrultusunda maktul ve faillerin eğitim durumları, faillerin meslekleri, cinayetlerin işlendiği mekânlar ve olayda kullanılan cinayet aletleri hakkında yüzdelik oranları aktarılmıştır.

Çalışmada ele alınan diğer önemli başlık vakaların illere göre dağılımıdır. Nüfusun, kent ve kırsal kesim farklılıklarının, illerin kalkınma düzeylerinin, modern ve geleneksel değerlerin etkilerinin, eğitim düzeylerinin, ulaşım imkânlarının, göç olgusunun ve diğer kent dinamiklerinin etkileri bu başlıkta belirtilen verilerle örtüştürülebilir. Böylelikle risk haritası oluşturulabilir, kurumlar ve konuyla ilgili faaliyet yürüten saha çalışanlarının sayısı belirlenebilir, illere ayrılan ödenekler ve diğer sosyal planlamalar farklılaşabilir. Ayrıca haber kaynaklarının kadın cinayetlerini yıllara göre haber yapma bilgileri de ayrı bir başlıkta toplanmıştır. Genel itibariyle bu nedenler doğrultusunda elde edilen bulgular ve yapılan sosyolojik çıkarımlar; konunun dağılmasının ve aşırı detaycılığın önüne geçerek anlaşılır ve sade bir bilgi aktarım yapılmasını sağlama adına olacaktır.

Türkiye’deki kadın cinayetlerine ilişkin haberler, haberin servis edilmesi şekliyle farklılıklar gösterebilmektedir. Haberlere ilişkin sunumlarda kadın cinayetinin hangi yönü ön plana çıkarılmak isteniyorsa o tarafın ağır bastığı ifadeler kullanılması veya veriler aktarılması kimi zaman asıl konudan sapmaya neden olabilmektedir. Bu durum aynı haberin farklı kesimlerce nasıl anlaşılabilceği sorununun doğmasına neden olmaktadır. Ancak her koşulda kadın cinayetlerine ilişkin haberler toplumu endişeye itmekte, kaygılı

bir toplum yapısı oluşmasına neden olabilmektedir. Ana sorun haberin adresinden ziyade haberi bilinirliği, oluşan kamuoyu ve haberlerin yarattığı etkidir. Önemli olan vakaların haber yapıyor olabilmesi ve gizli kalmadan toplumla paylaşılmasıdır. Kadın cinayetlerine ilişkin yapılan haberlerin reyting kaygısı taşımaması toplumsal hassasiyet açısından önemlidir. Bu duruma bağlı olarak farklı başlıklarda aktaracağımız verilerin daha net ve anlaşılır olmasına özen gösterilmiştir. Böylelikle ana konunun odağından sapmanın önüne geçilmesi hedeflenmiştir.

4.1. Maktulün Yaşına İlişkin Veriler ve Bulgular

Kadın cinayetleri ile ilgili önemli değişkenlerden biri maktullerin yaşına ilişkin olanlardır. Bu bölümde vakaların hangi yaş aralığında yoğunlaştığı gösterilmeye çalışılmıştır. Yaş aralıklarının oluşmasında hakkında bilgiye ulaşılan maktullerin yaşlarının dağılımı göz önünde bulundurulmuştur. Yaş aralıklarının belirlenmesi bireylerin davranış kalıplarının, sosyal rollerinin ve statülerinin durumu ile ilgili yorumlamaların yapılabilmesi için fikir verebilmektedir.

Yaş aralıklarına ilişkin veriler her yaştan kadının potansiyel anlamda çeşitli nedenlere bağlı olarak mağdur olabileme ihtimalinin olduğunu göstermektedir. Anne, baba ve akrabalarla başlayan sosyalleşme süreci yaştan ilerlemesi ile birlikte yerini akran, arkadaş, iş yeri ilişkileri, evlilik sürecinde eş ve eşin ailesi ile yaşanan ilişkilere bırakmaktadır. Bu durum kadını kuşatan sosyal ilişkiler ağının ne kadar geniş olabileceğini göstermektedir. Çalışmada yıllara ait veriler; maktulün yaş aralığı, vaka sayısı ve yüzdelik oranı olarak tablo haline getirilmiştir.

Tablo 1. 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 Yıllarına İlişkin Maktulün Yaş Aralığı, Vaka Sayıları ve Yüzdelik Oranları

	Maktulün Yaş Aralığına İlişkin Yıllara Göre Vaka Sayıları ve Yüzdelik Oranları									
	2013		2014		2015		2016		2017	
Maktulün Yaş Aralığı	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %
0-12 Yaş Aralığı	5	2,4	7	2,3	10	3,4	8	2,8	14	4,5
13-18 Yaş Aralığı	12	5,9	23	8,5	19	6,4	19	6,8	19	5,9
19-25 Yaş Aralığı	42	20,5	45	17,1	52	18,4	51	20	54	19,3
26-40 Yaş Aralığı	94	43,9	117	44,6	109	39,7	102	39,6	113	40,1
41-55 Yaş Aralığı	34	16,6	52	19,8	59	21	51	20	54	19,3
56-70 Yaş Aralığı	18	8,7	15	5,4	24	7,7	21	7,6	23	8,6
71- + Yaş Aralığı	4	2	7	2,3	10	3,4	9	3,2	8	2,3
Toplam	209	100	266	100	283	100	261	100	285	100

Kaynak: <https://kadincinayetleri.org/>

Yukarıdaki tabloya göre kadın cinayetlerinin en fazla görüldüğü yaş aralığı belirtilen yılların tümüne bakıldığında 26-40 yaş aralığıdır. Bu yaş aralığında en fazla kadın cinayetinin, 117 vaka ve % 44,6 ile 2014 yılında meydana geldiği görülmüştür. Bununla birlikte en az kadın cinayeti 71 yaş ve üstü yaş aralığında 4 vaka ve % 2 oranında 2013 yılında işlenmiştir. 19-25 yaş aralığında işlenen kadın cinayetlerinin en fazla işlendiği yılın 54 vaka ile 2017 yılı olduğu söylenebilir. 41-55 yaş aralığında işlenen kadın cinayetlerinin 2015 yılında işlendiği, bu yılda 59 vakanın olduğu ve %21 oranla diğer yıllara göre en yüksek değerde seyrettiği, elde edilen bilgiler arasındadır. Kadın cinayetleri vakalarının sayısı ve oran olarak en düşük olduğu yaş aralıkları 0-12 ile 71 yaş ve üstüdür. Bununla birlikte her iki yaş aralığındaki vaka sayılarının en düşük olduğu yıl 2013 olarak belirtilmiştir. Tablo genelinde en fazla kadın cinayetinin 2017 yılında işlendiği en az vakanın ise 2013 yılında görüldüğü elde edilen bilgiler arasındadır.

Veriler doğrultusunda elde edilen bulgulara ilk olarak 0-12 ve 13-18 yaş aralığındaki kadın cinayeti vakaları ile başlamak gerekirse; bu yaş aralığında işlenen kadın cinayetlerinin genellikle aile içi şiddet, anne ile birlikte öldürülme, faili belirlenememiş cinayetler, arkadaşlık ve dini nikâhlı eş tarafından işlenen cinayetler ve cinsel saldırı şeklinde olduğu görülmüştür. Bu değerlendirmenin kaynağı vakalara ilişkin yazılı medya araçlarında yer alan haberlerin içerikleri gösterilebilir. Konuya ilişkin en dramatik örneklerden biri 24 Aralık 2014 tarihinde Adana'nın Seyhan ilçesinde yaşanmıştır. “31 yaşındaki baba, boşanmak isteyip evden ayrılan ancak bir gün sonra evine dönen eşi ile birlikte biri 3 yaşında ve diğeri 6 aylık olan kızlarını av tüfeği ile öldürüp intihar eden Ögelge ailesinin dramı” (Akşam Gazetesi, 2014), bu yaş grubunda yaşanan vakaların bulgularını destekler niteliktedir. Bir diğer haber ise 26 Haziran 2016 tarihinde Yalova'da işlenen tecavüz edildikten sonra öldürülen ve failin dayısının oğlu olduğu 12 yaşındaki Gizem Ekici cinayetidir (Milliyet Gazetesi, 2016). Politik söylemlerin ve toplumun genel inanç sisteminin etkisi ile özellikle evlilik yaşına ve dini nikâha ilişkin paylaşımların yaş sınırı olarak 18 yaşın altında görülmeye başlanması bu yaş grubu üzerinde titizlikle durulmasını gerektirmektedir. ‘Çocuk gelin’ vakalarının fazlalığı bu konuda müdahale sıkıntıları, aile içinde meydana gelen bu tür vakaların, aile yapısından dolayı, dışa sızması kadın cinayetleri ile doğrudan ilgili olmasa da üzerinde ayrıca düşünülmesi gereken konulardan biridir. Çocuk olarak nitelendirilebileceğimiz birçok kızımız, hatalı aile ve akraba tutumları nedeniyle yanlış kararlar alabilmekte,

arkadaş ilişkilerinde bocalayabilmektedir. Bunun önüne geçmek için toplumsal duyarlılığı ve bilinç düzeyini artırmak gerekmektedir.

Bu verilere bakıldığında 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 yılları için kadın cinayetlerinin en fazla işlendiği yaş aralığı 26-40 olarak tespit edilmiştir. Özellikle bu yaş aralığı bireylerin en dinamik ve en verimli oldukları, bireyin sosyal gelişimi açısından en önemli kararların alındığı ve ciddi toplumsal sorumluluklar üstlendiği dönemlerdir. Kadınların kariyer hedefleri, karşı cinsle arkadaşlık ilişkileri, evliliğe ilişkin aldıkları kararlar, çocuk sahibi olmaları, kurdukları arkadaşlıklar ve eğitim süreçlerinin meslek seçimi basamağına dönüşme dönemi olduğu düşünüldüğünde, bu dönemde görülen vaka sayılarının yüksekliği alınması gereken önlemlerin ağırlık yönünün belirlenmesinde önemli bir referans olacaktır. Kimi toplumlarda kadının sosyal yaşamda kabul görmeyişi ve cinayetlerin engellenmesine yönelik çalışmaların yetersiz kaldığı bilinen bir gerçektir. Bu durumu destekleyen vakalardan biri 19 Şubat 2017 tarihinde Antalya’da, gerekli tedbirlerin alınmasındaki aksamalara rağmen cinayete kurban giden 29 yaşındaki Cemile Şentürk cinayetidir. Karısını aldatmasına rağmen kendisiyle boşanmak isteyen eşini öldüren 31 yaşındaki Vural Şentürk aldatma konusunu kimseyle paylaşmasın diye işkence ettiği eşini Antalya’ya kadar takip ederek cinayeti işlemiştir. Cemile Şentürk, ölümünden önce polise şikâyetçi olmuştur (haberturk.com, 2017).

Konuya ilişkin diğer önemli bir bulgu da 56 – 70 yaş aralığındaki kadın cinayeti sayısının da artmış olmasıdır. Genel olarak, çalışma hayatının ileriki yaşlara yansımaları, kadınların hak ve özgürlüklerine ilişkin istek ve beklentilerinin artması, toplumun bu istek ve beklentileri karşılayacak kültürel seviyeye ulaşma konusunda yaşadığı sıkıntılar, rutinleşen ev içi yaşantılar, çocukların kendi hayat düzeni ile ilgili kararlarının sorumluluğunu üstlenmesiyle birlikte evden ayrılmaları, emeklilik sonrası erkeğin evde geçirmiş olduğu zamanın artması ve statü kaybına bağlı otorite arayışı, hastalıkların baş göstermesi, istenmeyen evliliklerin yıllara sonra ortaya çıkan pişmanlıkları ve eşler arası geçimsizliğin doruk noktasına ulaşması cinayet vakalarının bu yaşlarda görülmesine zemin hazırlayan etkenlerdir. Bu konuyla ilişkili vakalardan biri 04 Mart 2014 tarihinde Bursa’da meydana gelmiştir. Eşinin akrabalarıyla görüşmesini istemeyen 59 yaşındaki Hasan Yılmaz, akrabalarıyla görüşmeye devam eden 58 yaşındaki eşi Firdevs Yılmaz’ı evdeki telefon teli ile boğarak öldürmüştür. Olay sonrası kızını arayarak annesini öldürdüğünü söylemiştir (Posta Gazetesi, 2014).

71 yaş ve üstü yaş aralığında işlenen kadın cinayetlerine ilişkin bulgularda yalnızlaşan, kendini yeterinde koruyamayan, sosyal hayattan kopan, eşler arası anlaşmazlıkların sıradanlaştığı, belli bir maddi imkâna sahip olan veya olamayan, bakıma ihtiyaç duyan, mal varlığına ilişkin paylaşım sorunları yaşayan kadınların bilgilerine ulaşılmıştır. Bu konuda karşımıza çıkan ve bulguları destekleyen olay, 28 Aralık 2016 tarihinde Eskişehir'in İnönü ilçesinde yaşanmıştır. Gasp amacıyla girdikleri evde 86 yaşındaki emekli öğretmen Ülfet Şenkaya ve kızı Nilüfer Şenkaya'yı darp eden ve yoğun bakımda hayatlarını kaybetmesine neden olan failler evden 60 lira aldıklarını itiraf etmişlerdir (Cumhuriyet Gazetesi, 2016). Toplumumuzda yaşlıların sosyal ihtiyaçlarının tam anlamıyla giderilememesi yaşlıları içine kapanık bir duruma itebilmektedir. Bu konuda özellikle kimsesiz veya yalnız hayat süren yaşlıların korunması ve ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik faaliyetlerin artırılması büyük öneme sahiptir. Yaş değişkenine ilişkin en önemli değerlendirme kadınların her dönemde risk altında oldukları ve kadının her yaş aralığında şiddete ve cinayete maruz kalabilmesidir.

4.2. Fail ve Maktul Arasındaki Yakınlığa İlişkin Veriler ve Bulgular

Kadın cinayetlerinin en önemli aktörlerinden biri de faillerdir. Faillerin maktul ile olan ilişkileri ve bağlantıları olayların değerlendirilmesinden, failin bulunmasına kadar önemli ayrıntılar gizleyebilmektedir. Olay sonrası adli süreçlere çoğu kez elde net bir veri, görgü tanığı veya kayıtlı bir görüntü yoksa genellikle maktulün yakın sosyal çevresinin incelenmesiyle başlamaktadır. Bu yakınlık biçimleri, cinayetlerin nedenleri ile ilgili de bilgiler verebilmektedir. Yakınlık ilişkilerinin incelenmesi veya değişken olarak sunulması sosyal ilişkilerde meydana gelen sapma davranışlarının altında yatan nedenler hakkında bilgilere ulaşılmasına imkân tanıyabilmektedir.

Fail ile maktulün yakınlık ilişkilerine bakıldığında cinayeti işleyenlerin maktulün kocası, eski kocası, öz oğlu, üvey oğlu, maktulün daha önceki süreçte tanımadığı saldırgan, maktulün akrabalık bağı olmayan tanıdığı bir erkek, maktulün uzak akrabası, damadı, babası, maktulün dini nikâhlı kocası, erkek arkadaşı, erkek kardeşi, eski erkek arkadaşı ve kayınpederi tarafından işlendiği görülmektedir. Bu durum kadın cinayetlerinin incelenmesinde kadının ailesini ve yakın çevresini incelemeyi gerektirmektedir. Çalışmanın bu kısmında belirtilen vakaları işleyen failer ile maktul arasındaki yakınlığa ilişkin veriler, vaka sayıları ve yüzdelik oranları, belirtilen yıllar esas alınarak, tablo halinde aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 2. 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 Yıllarına İlişkin Maktul ile Fail Arasındaki Yakınlık İlişkisi, Vaka Sayıları ve Yüzdelik Oranları

	Maktul ile Fail Arasındaki Yakınlık İlişkisi, Vaka Sayıları ve Yüzdelik Oranları									
	2013		2014		2015		2016		2017	
	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %
Failin maktul ile olan yakınlık ilişkisi										
Maktulün kocası	91	43,5	116	43,6	100	35,7	106	40,6	100	35,1
Maktulün öz oğlu	5	2,4	7	2,6	4	1,4	10	3,8	11	3,8
Maktulün üvey oğlu	-	-	-	-	1	0,4	2	0,8	1	0,4
Maktulün tanımadığı saldırgan	9	4,3	5	1,8	10	3,5	10	3,8	6	2,1
Maktulün tanıdığı erkek	14	6,7	26	9,8	29	10,2	23	8,8	27	9,5
Maktulün akrabası	11	5,3	14	5,3	12	4,2	17	6,5	29	10,2
Maktulün babası	11	5,3	10	3,8	14	4,9	8	3,2	16	5,6
Maktulün damadı	7	3,3	7	2,6	9	3,2	9	3,4	5	1,8
Maktulün diğer yakını	3	1,4	5	1,8	14	4,9	3	1,1	6	2,1
Maktulün dini nikâhlı kocası	6	2,9	7	2,6	8	2,8	1	0,4	8	2,8
Maktulün erkek arkadaşı	19	9,1	31	11,7	48	16,6	4	1,5	36	12,6
Maktulün eski erkek arkadaşı	12	5,7	10	3,8	5	1,8	12	4,6	6	2,1
Maktulün erkek kardeşi	6	2,9	13	4,9	11	3,9	25	9,6	12	4,2
Maktulün eski kocası	14	6,7	13	4,9	16	5,7	11	4,2	22	7,7
Maktulün kayınpederi	1	0,5	2	0,8	2	0,8	20	7,7	-	-
Toplam	209	100	266	100	283	100	261	100	285	100

Kaynak: <https://kadincinayetleri.org/>

Kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde faillerin erkek olduğu görülmektedir. Tabloya göre kadın cinayetleri en fazla maktulün kocası tarafından işlenmiş olmakla birlikte vaka sayıları yıllara arasında benzerlik göstermektedir. Bu cinayetler 116 vaka ile en fazla 2014 yılında işlenmiştir. Bununla birlikte kocanın fail olduğu vaka sayılarının en düşüğü 91 olup bu cinayetler 2013 yılında işlenmiştir. Failin koca olduğu beş yılın toplam

verilerinde sayısı 513 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu veriyi destekleyen bir çalışmada 2012 yılında işlenen kadın cinayetlerinin % 78,2 oranında maktulün eşi veya eski eşi tarafından işlendiği bulgusuna ulaşılmıştır (Çilingiroğlu ve Paksoy Erbaydar, 2016). Benzer bir çalışma da 2011 ve 2014 yılları arasında işlenen kadın cinayetleri üzerine yapılmış ve bu oranın % 54 olduğu görülmüştür (Yegen, 2014). Her iki çalışmada da gazetelerde yer alan kadın cinayeti haberlerinin içerik analizleri kullanılmıştır. Yapılan bu çalışmalarda elde edilen bulgular tabloda belirtilen faillerin yakınlık derecelerine ilişkin bilgileri desteklemektedir.

Kadın cinayetlerinin en az sayıda olduğu yakınlık ilişkisi maktullerin üvey oğulları tarafından işlenenlerdir. Maktulün kayınpederi tarafından işlenen cinayetler 2016 yılında 20 vaka olarak tespit edilmiştir. Maktulün akrabası tarafından işlenen cinayet sayısı da yıllara göre giderek artmıştır. Bu cinayetlerin en yoğun olduğu yıl 29 vaka ve % 10,2 oranla 2017 olmuştur. Tabloda belirtilen yakınlık ilişkilerine bakıldığında erkek egemen bir toplumun kadın üzerindeki etkisi görülebilmektedir. Fail ve maktul arasındaki ilişki biçimleri ve kadının toplumsal cinsiyeti toplumdaki geleneksel değerlerin varlığını yansıtmaktadır. Bunun temel nedeni cinayetlerin çoğunun aile ve akraba çevresinde meydana gelmesidir.

Kadın cinayeti nedenlerinden biri olarak görülen fail ve maktul arasındaki yakınlık ilişkisi oldukça önemlidir. Bununla ilgili haberler kadın cinayetlerinde büyük bir oranda fail ile geçmiş bir ortak hikâyenin olduğunu göstermektedir. Eş, partner veya akrabalar kadının yakın çevresinde olabilen kişilerdir. Eş cinayetleri ile ilgili vakalardan biri, 21 Eylül 2016 tarihinde Malatya'nın Yeşilyurt ilçesinde meydana gelmiştir. Eskişehir'de yetimhanede büyüyen 22 yaşındaki Zekiye Bakırcı'nın 49 gün önce evlendiği ve daha sonra tartışarak İzmir'deki sığınma evinde kalmaya başladığı, tekrar Malatya'ya döndüğünde kocası Muhammet Bakırcı tarafından boğazı kesilerek öldürüldüğü gündeme düşmüştür. Adli tıp kurumundaki maktulün cenazesine sahip çıkan olmamıştır (Posta Gazetesi, 2016).

Elde edilen verilerde kadının tanımadığı saldırgan tarafından işlenen cinayet vakalarının toplumsal yansımaları açısından ele almak gerekebilir. Kadın ile bir şekilde akrabalık, arkadaşlık, tanışmışlık gibi ilişkiler yaşamış olan faillerin cinayete dair hikâyelerinin ve geçmiş yaşantı kurgularının olması olasıdır. Bu duruma fail bir aldatmadan, anlaşmazlıklardan veya boşanmadan vb. durumlardan yola çıkarak bahane üretebilir. Ancak hiçbir yakınlığın olmadığı durumda cinayet işlenmesi uzmanları,

toplumdaki bireylerin nelerden etkilendiğini, nasıl bir ruh sağlığı sorunu yaşadıklarını, madde bağımlısı olup olmadıklarını ve buna benzer dinamikler içeren sorgulamalara cevap aramaya itmektedir. Bu bilgilerin elde edilmesi özellikle sanık ifadelerine ulaşmada yaşanan sorunlar ya da failin susma hakkını kullanıyor olmasından dolayı zorlaşabilmektedir. Çoğu zaman da kişilik sorunu yaşayan veya ruh sağlığı yerinde olmayan faillerin varlığı bu gerçekler yüzleşmemiz gerektiğini ortaya koymaktadır. Netlik kazanamamış bu tür durumlar failin kendince yorumlarının ve varsa görgü tanıklarının ya da maktulün bıraktığı bir notun ötesine geçememektedir. Bu konuda 30 Nisan 2015 yılında Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesinde yaşanan cinayet vakası konu ile ilgili ulaşılan bulguları destekler niteliktedir. 63 yaşındaki Perihan Kara'nın 2012 yılında cesedinin bulunduğu cinayetten 3 yıl sonra yakalanan ve maktulü tanımayan fail Remzi K.'nin ifadesinde cinayeti neden işlediğini hatırlamadığını söylemesiyle müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır. Bununla birlikte failin cezai ehliyetinin tam olduğu belirlenmiştir (Sabah Gazetesi, 2015).

Şiddet türlerinden biride ısrarlı takip ve flört şiddetidir. Failin devam eden erkek arkadaş veya kadının ayrıldığı erkek arkadaş olması kadın erkek ilişkilerinin toplumda henüz anlaşılmadığının en önemli göstergesidir. Veriler incelendiğinde kadınla herhangi bir kan bağı olmadan kadını korumaya veya onu sahiplenmeye çalışan erkeklerin neden olduğu cinayet vakalarının azımsanamayacak kadar çok olduğu görülmüş ve her geçen yılda bu duruma ilişkin vakaların arttığı tespit edilmektedir. Tabloya göre failin eski erkek arkadaşı tarafından işlenen cinayet vakaları 2013 yılında 12, 2014 yılında 10, 2015 yılında 5, 2016 yılında 12 ve 2017 yılında 6 olarak belirtilmiştir. Bununla birlikte maktulün mevcut erkek arkadaşı tarafından işlenen cinayet vakaları 2013 yılında 19, 2014 yılında 31, 2015 yılında 48, 2016 yılında 4 ve 2017 yılında 36 olarak görülmüştür. 14 Ekim 2017 yılında İstanbul Pendik ilçesinde 17 yaşındaki Helin Palandökenin öldürülmesi ısrarlı takip şiddetini göstermektedir. 21 yaşındaki Mustafa Yetkin bir süredir takip ettiği Helin Palandöken'i okul çıkışında pompalı tüfekte öldürmüş ve yanındaki iki arkadaşını da yaralamıştır. Palandöken'in cinayet öncesinde sosyal medya üzerinde "Gizli bir platonik sapıgım var sokağa çıkmaya korkuyorum" ifadelerini paylaştığı tespit edilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 2017). Burada önemli olan bireyin toplum içinde kıskançlık duygusunun nasıl oluştuğudur. Sosyolojik olarak bu davranışın toplumsal cinsiyetle, gruplar arası sosyal etkileşimle, kültürel aktarımla ve kadının sosyal statüsüyle ilişkili olduğu söylenebilir. Erkeğin bu eğilimde olması toplumun erkek rolüne yüklediği anlamdan ibarettir. Erkek

toplumda kültürel yaptırımlarla, gücü üstlendiği sürece maktul rolünde karşımıza kadının çıkması kaçınılmazdır.

4.3. Kadın Cinayetlerinin Sebeplerine İlişkin Veriler ve Bulgular

Kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde vakalara neden olan sebepler önemli bir yer tutmaktadır. Toplumun özellikle sebebini bilemediği vakalara ilişkin kurguladıkları senaryolar kimi zaman kadını kimi zamansa erkeği haklı kılan durumların oluşmasına neden olabilmektedir. Bu bakış açısı doğrultusunda kadın cinayetlerinin nedenlerine ilişkin bilgilerin üzerinde durulmaktadır. Kadın cinayetlerinin neden işlendiğine dair değişkenler vaka sonunda elde edilen adli bilgilerden, tanık veya sanık ifadelerinden, yazılı medyanın elde ettiği bilgilerden oluşturulmuştur. Çalışmada kadın cinayetlerinin işlenmesinin nedenleri ile ilgili bilgilerin yazılı medyadaki içeriklerinde yeterli açıklamalara yer verilmediği görülmüştür. Bununla birlikte kadın cinayetlerinin sebepleri toplumdaki diğer gelişmelerden bağımsız değildir. Çalışmanın bu kısmında cinayet sebeplerine ilişkin vaka sayıları ve yüzdelik oranları tablo halinde belirtilmiştir.

Tablo 3. 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 Yılları Kadın Cinayetlerinin Sebepleri, Vaka Sayıları ve Yüzdelik Oranları

	Kadın Cinayetlerinin Sebepleri, Vaka Sayıları ve Yüzdelik Oranları									
	2013		2014		2015		2016		2017	
Cinayet Sebebi	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %
Tartışma	34	16,3	64	23,9	51	18	32	13,4	35	12,3
Aldatma şüphesi	19	9,2	15	5,8	12	4,2	16	6,2	21	7,3
Sebebi bilinmiyor	32	14,8	60	22,4	63	22,3	72	28	76	26,7
Cinsel saldırı	4	1,9	3	1,3	11	3,8	5	1,9	5	1,7
Cinsel kimliği	-	-	-	-	3	1,1	1	0,4	-	-
Çocuk ve velayeti	-	-	6	2,4	2	0,7	2	0,8	1	0,4
Diğer sebep	13	6,2	6	2,4	15	5,3	15	5,4	7	2,5
Dolaylı sebep	9	4,3	4	1,6	16	5,7	17	6,5	20	7
Erkeğin ayrılma isteğinin reddi	1	0,5	-	-	-	-	-	-	1	0,4
Erkeğin barışma isteğinin reddi	19	9,2	18	6,4	15	5,3	18	6,9	21	7,3

Erkeğin hizmet beklentisinin karşılanmaması	2	1	3	1,3	3	1,1	-	-	1	0,4
Erkeğin reddedilmesi	8	3,9	10	3,9	12	4,2	-	-	-	-
Erkeğin terk edilmesi	-	-	-	-	-	-	10	3,4	7	2,5
Hırsızlık	3	1,4	5	1,9	3	1,1	3	1,1	2	0,7
Kadının ayrılma isteği	1	0,5	5	1,9	3	1,1	5	1,9	8	2,8
Kadının boşanma isteği	17	8,2	23	8,6	18	6,3	17	6,5	15	5,3
Kadının karar ve tercihleri	10	4,8	16	6,1	13	4,6	7	2,7	14	4,9
Kaza iddiası	4	1,9	2	0,8	7	2,5	3	1,1	5	1,7
Kıskançlık	8	3,9	1	0,4	9	3,2	9	3,1	10	3,5
Maddi durum	7	3,3	10	3,9	17	6	18	6,9	25	8,7
Namus ve töre	18	8,7	15	5,9	10	3,5	11	3,8	11	3,9
Toplam	209	100	266	100	283	100	261	100	285	100

Kaynak: <https://kadincinayetleri.org/>

Tabloda belirtilen cinayet sebeplerine bakıldığında; tartışma eş, partner, aile bireyleri, tanınan veya tanınmayan bireyler arasında çeşitli nedenlerle ortaya çıkan, bireylerin kendilerini haklı görmeleri nedeniyle sonuca bağlanamayan hatalı iletişim süreçlerini belirtmektedir. Tartışmalarda genellikle yüksek sesler, suçlayıcı ifadeler, aşağılama, küfür etme gibi sözlü olabilmekle birlikte itme, tokat atma, dayak gibi fiziki eylemlere de dönüşebilmektedir. Tabloda kadın cinayetlerine ilişkin en fazla vakanın belirtilen yıllar içerisinde tartışma nedeniyle olduğu görülmektedir. Bu konudaki en yüksek vaka sayısı 2014 yılında % 23,9 oranla 64'tür. En düşük olduğu yıl ise % 13,4 oran ve 32 vaka sayısı ile 2016 olarak görülmektedir. Bununla birlikte tartışma bir iletişim engeli olarak değerlendirilmektedir. Bu durumu somutlaştıran bir vakada 39 yaşındaki Elena Suruç adlı kadının 15 Mart 2013 tarihinde Antalya'da dört yıldır birlikte yaşadığı sevgilisi tarafından tartışma sonucunda bıçaklanarak öldürülmüştür. Fail Recep Almalı'nın daha önce çivili sopa ile Elena Suruç'a şiddet uyguladığı ve cinayetten üç gün önce facebook da eşinden şiddet gören bir kadın fotoğrafı ile ilgili olarak "dövmeyin pişman olursunuz, öldürün gitsin doğrusu kökten çözüm" diyecek kadar soğukkanlı olduğu tespit edilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 2013).

Aldatma şüphesi, somut olarak bir kanıt ileri sürülemezle birlikte, eşin bir başka erkek ile duygusal ve cinsel boyutlu bir ilişki sürdürdüğünün düşünülmesi olarak

ifade edilmektedir. 29 Ekim 2015 yılında İstanbul Pendik ilçesinde 37 yaşındaki Hakan Üney karısı Ayşe Bilgehan Üney'i araç içindeyken öldürdü. Fail ifadesinde “eşinin sanal ortamda çok vakit geçirdiğini, erkekleri telefonuna kadın ismiyle kaydettiğini” ileri sürmüştür (Milliyet Gazetesi, 2015). Bu olay aldatma şüphesiyle birlikte aldatmaya neden olan etkenlerin değiştiğini göstermektedir. Ayrıca tabloda yıllara göre aldatma şüphesi vakalarının birbirine yakın değerlerde seyrettiği görülmektedir. Aldatma şüphesi ile ilgili kadın cinayeti sayısının en yüksek olduğu yıl 21 vaka ile 2017'dir.

Sebebi bilinmeyen kadın cinayetlerinin sayısı ve oranı tabloya göre her yıl artış göstermiştir. Genellikle failin ifadede neden belirtmemesi, tanık ifadelerinin olmaması, kamera görüntülerinin alınamaması ve failin intihar etmesi nedeniyle cinayetin sebeplerine ilişkin bilgilere ulaşılamamaktadır. Böylelikle veri toplama ve derleme konusundaki çalışmalar da aksamakta ve objektif değerlendirmelerin yapılması noktasında sorunlar yaşanmaktadır. Bu durumla ilgili tespit edilen bir vakada, 24 Aralık 2017 tarihinde Uşak'ta 18 yaşındaki Fatih Alim Metin, annesi Nadire Metin'i ve babasını öldürdükten sonra intihar etmiştir (Milliyet Gazetesi, 2017).

Cinsel saldırı ve cinsel kimlik nedeniyle işlenen kadın cinayetlerinin toplumsal cinsiyet kavramıyla örtüştüğü görülmektedir. Tabloya göre verilmiş rakamlarda sayı ve oranlar düşük görünse de birçok kadın cinayeti vakası cinsiyet temellidir. Buna göre cinsiyet kimliği genellikle sosyal hizmetlerde dezavantajlı olma ile ilişkilendirilen transseksüellikle birlikte ele alınmaktadır. Cinsel saldırı ise vakalarda tecavüz olayları ile örtüştürülmüştür. Tabloda cinsel saldırı vakaları cinsel tercih vakalarından daha fazla görülmektedir.

Maddi durum nedeniyle işlenen kadın cinayetleri tabloya göre belirtilen yıllarda artarak devam etmiştir. Özellikle ekonomideki olumsuz gelişmeler veya ekonomiye bağlı nedenler sosyal ilişkilerin bozulmasına neden olabilmektedir. Gelir yetersizliği, işsizlik, geçim sıkıntısı, gelir dağılımındaki orantısızlık, gelecek kaygısı, kontrolsüz harcama, borçlanma ve alım gücünün düşmesi yoksullaşmaya neden olabilmektedir. Maddi nedenler vakalar üzerinde ayrıca bir dolaylı etki oluşturmaktadır. 25 Haziran 2013 tarihinde Konya'da nakliye firmasında şoförlük yapan 42 yaşındaki Ahmet Aydın, 500 bin liralık borcu nedeniyle ağır bir bunalıma girdiği ve eşi Emine Aydın ile kızı Tuğba Aydın'ı öldürüp intihar etmiş olabileceği üzerinde durulmuştur (Star Gazetesi, 2013). Ekonomiye yönelik alınacak tedbirlerin ve yapılacak iyileştirmelerin maddi nedene bağlı vakalarda azalma sağlayacağı bilinen bir gerçektir. Refah düzeyi yüksek bölgelerde

maddi nedenli vakaların az oluşu desteklemektedir. Öyle ki Afrika’da kadın ölüm oranı 24,7 / 100.000 iken, Avusturalya’da 1 / 100.000, Kanada’da 0,8 / 100.000 olarak aktarılmıştır (Öztürk ve Bulut, 2019: 2).

Kadın cinayetlerinin nedenleri arasında namus ve töre kavramları da bulunmaktadır. Ülkemizde genellikle Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yoğun olduğu düşünülen namus ve töre cinayetleri hemen her yerde rastlanılan kadın cinayeti nedenleri arasındadır. Namus cinayetleri Türkiye’nin dışında Brezilya, Danimarka, Mısır, Irak, İsrail, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Fas, Hollanda, Pakistan, Katar, İsveç, Suriye ve Yemen gibi hem doğu hem de batı toplumlarında görülmektedir (Radhika, 2014: 17). Hürriyet gazetesinin 13 Nisan 2017 tarihinde “kız kardeş canavarları” başlığı ile geçtiği haberde, Ankara’da yaşayan 35 yaşındaki Özlem Aykutluğ’un memleketi Kars’ın Cemre köyündeki dört erkek kardeşinin ‘erkeklere geziyor’ söylentisiyle aile meclisinin ‘infaz kararı’ üzerine cinayete kurban gittiği belirtilmiştir.

Kadının ayrılma ve boşanma isteği nedeniyle işlenen kadın cinayetleri, toplumun boşanma sürecine ve kadının karar verme sürecine bakış açısının yansımasıdır. Ataerkil toplumlarda görülen alışlagelen kadının itaati, bu tür isteklerle güç kaybetmektedir. “Toplum, kadının erkekten daha yumuşak başlı daha az iddiacı olmasını bekler. Herhangi bir konuda kadının fikrinde ısrar etmesi daha az beklenir, buna karşın bir erkeğin fikrinde direnmesi daha olağandır” (Kağıtçıbaşı, 1996: 190). Bu durum kadın ve erkek arasındaki toplumsal statü farkını ortaya koymaktadır. Tabloda dikkat edilmesi gereken diğer bir konuda erkeğin ayrılma isteğinin reddidir. 2013 ve 2017 yıllarında görülen bu tür vakaların sayı ve oranı düşük olsa da toplumdaki baskın olan kadın ve erkek statüsüne ilişkin söylemlerin dışında kalan bir değişkendir. 8 Mayıs 2013 tarihinde Gaziantep Şahinbey ilçesinde 30 yaşındaki Faruk Alkan, ayrılma isteğini reddetmesi üzerine bir yıldır birlikte olduğu sevgilisi Perihan Deler’i öldürmüştür (Milliyet Gazetesi, 2013). Aynı durum erkeğin barışma isteğinin reddedilmesi için geçerli değildir. Bu durumda ortaya çıkan cinayet vakaları daha fazladır.

Tabloda belirtilen bir diğer neden de hırsızlıktır. Genellikle gasp ile birlikte görülen bu vakalarda kadın parası için kurban olarak seçilmektedir. Özellikle hırsızlık için girilen evlerde failler fark edilmeleri halinde geride delil bırakmamak adına kadını öldürebilmektedirler. Genellikle yalnız kadınlar hırsızlık ve gasp için hedef olmaktadır. Sonuç olarak tabloya göre kadın cinayetlerinin nedenlerinin birbiri ile bağıntılı ya da

birbirinden tamamen bağımsız oldukları görülmektedir. Nedenlerin bu kadar fazla olması, kadın cinayetlerinin birçok dinamikle ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır.

4.4. Cinayet Sonrası Failin Durumuna İlişkin Veriler ve Bulgular

Kadın cinayetleri vakalarının sonrasında gelişen süreç içerisinde en dikkat çekici olan değişkenlerden biri de failin olay sonrası durumudur. Failin olay sonrası durumu vakalar hakkında bilgi edinilmesini sağladığı gibi cinayetin nedenselliği hakkında da bilgi edinilmesini kolaylaştırmaktadır. Özellikle failin yakalanamadığı veya intihar ettiği durumlarda cinayete ilişkin bilgilere ulaşma konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır. Vakalar üzerine yapılan çalışmalarda failin durumuna ilişkin bilgiler genellikle yakalanma, kendiliğinden veya müdahale sonrası teslim olma, intihar girişiminde bulunma, intihar etme ve cinayet sonrası bulunamama başlıklarında toplanmıştır. Bu başlıklara ilişkin vaka sayıları ve oranları belirtilen yılların tamamını da kapsayacak şekilde belirtilmiştir. Buna ilişkin tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 4. 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 Yıllarına İlişkin Cinayet Sonrası Faillerin Durumu, Vaka Sayıları ve Yüzdelik Oranları

	Cinayet Sonrası Faillerin Durumu, Yıllara Göre Vaka Sayıları ve Oranları									
	2013		2014		2015		2016		2017	
Cinayet Sonrası Faillerin Durumu	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %	Vaka Sayısı	Oran %
Olaydan Sonra Yakalanan	123	58,9	143	55,7	174	61,6	160	61,4	171	60
Olaydan Sonra Teslim Olan	39	18,7	48	17,5	24	8,6	24	9,3	20	7
İntihar Girişiminde Bulunan	8	3,8	9	3	6	2,3	12	4,6	24	8,5
İntihar Eden	37	17,6	53	19,3	65	22,6	45	17,3	50	17,5
Failin Belirsiz Olduğu	2	1	13	4,5	14	4,9	20	7,4	20	7
Toplam	209	100	266	100	283	100	261	100	285	100

Kaynak: <https://kadincinayetleri.org/>

Kadın cinayetleri sonrası faillerin durumuna ilişkin verilere de dikkatli bakmak gerekmektedir. Bu veriler içerisindeki en büyük rakam failin olay sonrası yakalanması başlığına aittir. Failin yakalanmasına ilişkin en önemli bulgu yakalanma sayısının yıllara göre artmasıdır. Failin yakalanması, genellikle fail ile maktul arasında bir ilişkinin varlığını kanıtlamaktadır. Bu nedenle fail genellikle uzun sürmeden bulunabilmektedir. Haber Türk internet gazetesinde 22 Mayıs 2014 tarihinde haber yapılan Manisa’da 22

yaşında ve 8 aylık hamile olan Burcu Akyol Çapar'ın, eşi Semih Çapar tarafından darp edilerek öldürülmesi ile ilgili farklı bir sonuca ulaşılmıştır. Eşini 'kaza yaptık' diyerek hastaneye götüren fail Semih Çapar'ın yalan söylediği 5 yaşındaki kızının dedesine 'babam annemi döve döve öldürdü' demesiyle ortaya çıkmıştır. Konuyla ilgili sonuca fail itiraz edebilmiştir. Bu vakada failin konuya ilişkin ilk etaptaki tutumu oldukça ürkütücüdür. Bu çerçevede fail, mağdur veya olaya şahitlik eden durumdaki çocukların gerek sosyal gerekse psikolojik yönden destek ihtiyacı oluşan bireyler olduğu düşünülmektedir. Bu süreç sonrasında failin infaz kurumlarında çocukların ise hemen her koşulda rehabilitasyon süreçlerinden geçirilerek topluma tekrar kazandırılması gerekmektedir (Sevim, 2016).

Yakalanan faillerle ilgili olarak incelenen haberlerde en fazla dikkat çeken bulgu cezaların oranı ve iyi niyet hallerine bağlı ceza indirimleridir. Medyanın bu konudaki haberleri işleme tarzı dava üzerinde bir kamuoyu oluşturabilmekte ve adli süreci etkileyebilmektedir. Bu konuda Türkiye'deki gündemi derinden sarsan Özgecan Arslan cinayetine ilişkin detaylar ve faillerin cezalandırılmasına ilişkin bulgular dikkat çekicidir. CNN Türk internet gazetesi, 11 Şubat 2015 tarihinde Mersin'in Tarsus ilçesinde meydana gelen bu olayı 13 Şubatta manşetine taşımıştır. Eve gitmek üzere minibüse binen Özgecan'a tecavüz etmek isteyen Suphi Altındöken, maktul direnince demir çubukla bayılıp bıçaklayarak öldürmüş akabinde babası ve arkadaşı ile naaşı yakmışlardır. Bu olay belirtilen gazete manşetinde 'Özgecan infial yarattı ama son olmadı' şeklinde belirtilmiştir (CNN Türk, 2018). Burada dikkat çeken detay failin yüksek güvenlikli cezaevinde tabancayla öldürülmüş olmasıdır. Kamuoyunda bu denli ses getiren Özgecan cinayetinin hemen her kesime hitap eden medya organlarınca ele alınması konuyu ülke gündemine oturtmuştur. Burada elde edilecek sonuç kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri konularında toplumsal duyarlılık sağlanması ile birlikte siyasi, dini, kültürel ve sosyal bakış açısı farklılıklarından uzak durarak vakaya objektif bir bakış açısıyla yaklaşılmasıdır. Medya bu konuda toplumu yönlendirici bir etkiye sahiptir.

Tabloda cinayet sonrası intihar eden fail sayısının azımsanamayacak kadar fazla olduğu görülmektedir. Bu konuda en çok vaka 2015 yılında meydana gelmiştir. Bununla beraber dikkat edilmesi gereken bir diğer husus failin belirlenemediği cinayet vakalarıdır. Bu durum adli verilerde de belirsizliğini koruduğu için net bir yorum yapmak doğru olmayacaktır. Sonuç olarak nedenin belirsizliği ve failin bilinmemesi daha büyük acıların yaşanmasına neden olmaktadır. Aynı durum yakalanan faillerin aldığı ceza ve

gördüğü muameleler için de söylenebilir. Yukarıda da belirtilen Özgecan olayında failin ceza almış olmasına karşın ceza evinde öldürülmesi toplum tarafından tepkiyle karşılanmamıştır. Bu konuda kimi kesimler failin bunu hak ettiği verilen cezanın yetersizliğinin bir sonucu olduğunu söylemeleri cezaların caydırıcılık oranlarının yeniden ele alınmasını tartışmaya açmaktadır.

4.5. Maktullerin ve Faillerin Eğitim Durumuna İlişkin Veriler ve Bulgular

Kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde eğitimin önemi, çalışmanın önceki bölümlerinde ele alınmıştır. Bu başlıkta aktarılacak veriler emniyet ve jandarma kayıtlarına geçen vakaların incelenmesiyle elde edilmiştir. Maktullerin ve faillerin eğitim durumlarına ilişkin veriler tablolaştırılarak aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 5. Maktullerin Eğitim Durumuna İlişkin Oranlar (%)

Eğitim Durumu	Oranlar (%)
İlkokul Mezunu	% 46,1
İlköğretim / Ortaokul Mezunu	% 17,9
Lise Mezunu	% 13,4
Okul Çağında Değil	% 6,5
Okuma Yazma Bilmiyor	% 6
Üniversite Mezunu	% 5,8
Okula Gitmemiş ama Okuma-Yazma Biliyor	% 3,9
Yüksek Lisans / Doktora Mezunu	% 0,4

Kaynak: Taştan ve Yıldız-Küçüker (2019)

Tabloya göre eğitim seviyesi yükseldikçe kadın cinayeti oranı düşmektedir. Öyle ki maktullerin % 46,1'inin ilkokul mezunu, % 0,4'ünün ise lisansüstü eğitimi bitirmiş olmaları bu değerlendirmeyi desteklemektedir. Okul çağında olmayan ve okuma yazma bilmeyen maktullerin oranı birbirine çok yakındır. Ayrıca okuma yazma bilmeyen maktul oranı ile üniversite mezunu maktul oranlarının da birbirine yakın olduğu görülmektedir. Eğitim durumu ne olursa olsun kadınların genel olarak risk altında olduğu söylenebilir. CNN Türk internet gazetesinin 19 Mayıs 2019 tarihinde manşetine taşıdığı bir haberde Diyarbakır'da avukat olan Müzeyyen Boylu adlı kadının doktor olan kocası tarafından yol ortasında öldürülmesi, eğitim durumunun yüksekliğinin kadın cinayetinin meydana

gelmesine engel olmadığının en somut delilidir (CNN Türk, 2019). Bununla birlikte belirtilen oranlardan hareketle, kadınların eğitim düzeyindeki artışın kadın cinayetlerinin azalmasında önemli bir etken olduğu düşünülebilir.

Tablo 6. Faillerin Eğitim Durumuna İlişkin Oranlar (%)

Eğitim Durumu	Oranlar (%)
İlkokul Mezunu	% 46,8
İlköğretim / Ortaokul Mezunu	% 22,2
Lise ve Dengi Okul Mezunu	% 18,9
Okuma Yazma Bilmiyor	% 1
Üniversite Mezunu	% 5,5
Okuma-Yazma Biliyor ama Diploması Yok	% 7
Yüksek Lisans / Doktora Mezunu	% 0

Kaynak: Taştan ve Yıldız-Küçüker (2019)

Tabloya göre faillerin % 46,8'i ilkokul mezunudur. Bu yüksek oranı % 22,2 ile ilköğretim-ortaokul ve % 18,9 ile lise- dengi okul mezunları takip etmektedir. Yapılan çalışmada lisansüstü eğitim alan faillerin oranı % 0'dır. Faillerin tamamına yakını okuma yazma bilmektedir. Eğitim durumu geliştikçe, maktüllerde olduğu gibi, fail oranının düştüğü görülmektedir.

Bu verileri destekleyen başka bulguların da olduğu görülmektedir. Toprak ve Ersoy (2017) tarafından yapılan 1 Ocak 2000 ile 31 Ocak 2010 tarihleri arasında Türkiye'nin 12 ilinde meydana gelen 162 kadın cinayeti üzerine yapılan bir çalışmada lise ve üstü diplomaya sahip fail oranı % 5,8 iken lise ve üstü diplomaya sahip olmayanların oranı % 49 olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte lise ve üstü diplomaya sahip maktul oranı % 3,7 iken lise ve üstü diploması olmayanların oranı ise % 23,4 olarak tespit edilmiştir (Toprak ve Ersoy, 2017). Bu çalışmada da görüldüğü gibi eğitim oranının artması ile kadın cinayetlerinin düşüklüğü arasındaki anlamlı ilişki dikkat çekmektedir.

4.6. Faillerin Mesleklerine İlişkin Veriler ve Bulgular

Toplumda birey tarafından yürütülen çalışma faaliyetleri olarak ifade edilen meslekler, aynı zamanda geçimin sağlanması açısından önemlidir. Meslekler bireylere toplumsal statüler yüklemektedir. Bireyler bu statülerin gereği davranışları sergilemektedirler. Bununla birlikte meslek sahibi bireylerin kadın cinayetlerine ne kadar

kariştıkları da önemli konudur. Kadın cinayetlerini işlemiş faillerin meslek grupları ve bu mesleklere sahip erkeklerin oranları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 7. Faillerin Mesleklerine İlişkin Oranlar (%)

Faillerin Meslekleri	Oranlar (%)
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	% 30,2
İşsiz	% 26,9
Profesyonel Meslek Gruplarından	% 13,4
Emekli	% 8,4
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	% 5,8
Hizmet ve Satış Elemanı	% 5,4
Öğrenci	% 2,6
Nitelikli Tarım ve Su Ürünleri Çalışanı	% 2
Yönetici	% 1,9
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	% 0,8
Teknisyen, Tekniker ve Yardımcı Personel	% 0,7

Kaynak: Taştan ve Yıldız-Küçük (2019)

Tabloya göre en fazla kadın cinayeti nitelik gerektirmeyen meslekleri yürüten failler tarafından işlenmiştir. Bu meslek gruplarına ait failler % 30,2 oranında cinayet vakalarına karişmışlardır. İşsiz faillerin oranı % 26,9 olarak belirtilmiştir. Yönetici olan faillerin ve teknik işlerle uğraşan mesleklerin oranları düşüktür. Ayrıca kadın cinayetleri farklı meslek gruplarına ait erkekler tarafından işlenmiştir.

4.7. Cinayet Mekânına İlişkin Veriler ve Bulgular

Cinayetin işlendiğı yerlerin bilinmesi kadın cinayetlerinin önlenmesine yömelik çalışmalar açısından oldukça önemlidir. Risk oluşturan mekânların bilinmesi, bu riski ortadan kaldırmak için ek tedbirlerin alınmasına imkân tanımaktadır. Cinayetlerin işlendiğı yerler beş başlıkta toplanmıştır. Bu başlıklar günlük hayatta herkesin kullanabileceğı alanlardır. Belirtilen bu alanlar ve bu alanlarda işlenen kadın cinayeti vakalarının oranları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 8. En Sık Karşılaşılan Cinayet Mekânlarına İlişkin Oranlar (%)

En Sık Karşılaşılan Cinayet Mekânları	Oranlar (%)
Ev/Meskûn veya Metruk Bina/Konut	% 72,8
Sokak	% 15
Açık Arazi / Kırsal Alan	% 3,3
İşyeri	% 3,2
Diğer	% 5,7

Kaynak: Taştan ve Yıldız-Küçük (2019)

Tabloya göre en riskli mekânlar evler, binalar, konutlar, meskûn ve metruk alanlardan oluşmaktadır. Bu alanların % 72,8'inde kadın cinayeti meydana gelmiştir. Bunu takip eden en kritik mekân sokaklardır. Sokaklar kadın cinayetlerinin % 15 oranında gerçekleştiği yerler olmuştur. Genellikle kapalı alan olarak görülen iş yerlerinde meydana gelen kadın cinayeti vakaları % 3,2 oranında olup, düşük düzeydedir. Tabloya göre kadın cinayetleri her mekânda işlenebilmektedir.

4.8. Olayda Kullanılan Cinayet Aletine İlişkin Veriler ve Bulgular

Kadın cinayetlerinin hangi aletlerle işlendiği konusu, toplumdaki bireysel silahlanmanın olumsuz yönleri hakkında düşündürücü sonuçlar hakkında bilgi vermektedir. Sadece ülkemizde değil diğer ülkelerde de bireysel silahlanmanın neden olduğu olumsuz sonuçların boyutları hakkında benzer sonuçların olduğu bilinmektedir. Bu konu ile ilgili verilerin aktarılması, kadın cinayetlerinin önlenmesinde alınacak tedbirler açısından oldukça önemlidir. Cinayet aletlerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 9. Cinayet Aletlerine İlişkin Oranlar (%)

Cinayet Aletleri	Oranlar (%)
Ateşli silah	% 52,8
Kesici delici alet	% 31,9
Boğma	% 7
Bedensel güç kullanarak	% 3,9
Diğer	% 4,4

Kaynak: Taştan ve Yıldız-Küçük (2019)

Tabloya göre cinayetlerin % 52,8'i en yüksek oranla ateşli silahlar kullanılarak işlenmiştir. Ateşli silahları % 31, 9 oranıyla kesici ve delici aletler izlemektedir. Bu tür aletlerin taşınması, bulundurulması, alınması ve yapılması gibi hususlar 6136 sayılı kanunla belirlenmiştir. Bu kanuna göre 21 yaşını doldurmuş herkes silah sahibi olabilmektedir. Savunma amacıyla ya da hobi olarak tedarik edilen silahların kızgınlık ve öfke anında bu tür olaylarda kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte failin kendi bedenini cinayet aleti olarak kullandığı görülmektedir. Öyle ki % 7 oranında cinayet boğarak, % 3,9 oranında cinayet de beden gücü kullanılarak meydana gelmiştir. Ayrıca diğer başlığı altında zehir, ilaç, kimyasal madde vb. madde veya araçlarda % 4,4 oranında cinayetlerde kullanılmıştır.

Erden ve Akdur (2018) tarafından Ocak 2014 – Nisan 2015 tarihleri arasında meydana gelen kadın cinayetleri ile ilgili yapılan çalışmada cinayette kullanılan araçların % 51,9'unun ateşli silahlar, % 35,8'inin kesici ve vurucu aletler, % 6,9'unun boğma, % 4,2'sinin dayak, % 0,3'ünün elektrik akımı ve % 0,9'unun yüksek kattan atma şeklinde olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde diğer ülkelerde de kadın cinayeti vakalarında çoğunlukla silah kullanıldığı görülmüştür. Bununla ilgili İtalya'da yapılan bir çalışmada, kadın cinayet vakalarının % 79,4'ünde silah kullanıldığı tespit edilmiştir (Moreschi C., Da Broi U., Zamai V., Palese F., 2016).

Burada üzerinde durulması gereken en önemli nokta cinayette kullanılabilecek bu tür aletlerin elde edilmesinde, denetim mekanizmasının ciddi bir şekilde uygulanmasıdır. Ateşli silah sahibi olmak ve bu tür aletlere kolay erişiyor olmak kadın cinayetleri vakalarının oluşmasında önemli bir risk oluşturmaktadır. Bununla birlikte Türkiye'de ateşli silahların elde edilmesinin çok da zor olmadığı düşünülmektedir.

4.9. Kadın Cinayetlerinin İllere Göre Dağılımına İlişkin Veriler ve Bulgular

Vakaların Türkiye'de illere göre rakamsal dağılımının bilinmesi çalışmanın bulguları açısından önemlidir. Bazı yıllarda kimi ilde vaka görülmezken aynı ilde bir yıl sonra veya önce vaka meydana gelebilmektedir. Bununla birlikte nüfusu az olan yerlerde kadın cinayeti vakası nüfusu çok olan yerlere göre nispeten azdır. Büyük kentlerdeki cinayet vakaları suç türleri ve suçlu potansiyeli açısından daha yoğundur. Türkiye'deki şehirler ve vaka sayıları yıllara göre aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 10. 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 Yılları Kadın Cinayeti Vakalarının, Türkiye’deki Şehirlere Göre Dağılımı

Şehir	2013	2014	2015	2016	2017	Şehir	2013	2014	2015	2016	2017
Adana	7	14	12	11	18	Kahramanmaraş	-	2	5	1	1
Adıyaman	2	-	1	-	-	Karabük	-	-	-	1	-
Afyon	2	2	2	1	4	Karaman	-	3	5	2	-
Ağrı	2	2	-	-	3	Kars	-	1	3	-	1
Aksaray	2	-	4	-	-	Kastamonu	1	1	1	-	3
Amasya	-	1	-	1	1	Kayseri	2	5	1	5	7
Ankara	9	14	18	14	5	Kırıkkale	1	1	4	1	-
Antalya	10	8	12	16	15	Kırklareli	-	-	3	1	-
Ardahan	-	-	2	-	-	Kırşehir	1	1	1	-	-
Artvin	-	-	-	-	-	Kilis	-	-	-	-	3
Aydın	5	5	6	5	4	Kocaeli	8	7	11	10	8
Balıkesir	2	2	6	6	8	Konya	8	10	5	10	10
Bartın	-	-	-	1	-	Kütahya	1	2	2	2	1
Batman	4	6	-	3	1	Malatya	3	2	4	2	-
Bayburt	-	-	-	1	-	Manisa	2	3	8	5	9
Bilecek	-	1	1	-	1	Mardin	4	-	1	2	-
Bingöl	-	-	1	-	-	Mersin	5	9	10	8	5
Bitlis	-	-	-	1	-	Muğla	4	6	8	7	4
Bolu	-	1	3	-	-	Muş	-	1	-	-	5
Burdur	2	2	-	1	2	Nevşehir	2	-	1	-	1
Bursa	4	8	11	6	15	Niğde	-	-	-	-	-
Çanakkale	-	1	1	-	-	Ordu	2	2	-	2	-
Çankırı	1	-	-	-	-	Osmaniye	2	1	1	-	-
Çorum	3	3	3	4	1	Rize	-	1	-	1	-
Denizli	4	3	2	3	5	Sakarya	3	2	1	1	3
Diyarbakır	10	4	7	3	5	Samsun	4	1	6	2	3
Düzce	2	2	2	3	2	Siirt	-	-	1	-	1
Edirne	2	3	2	2	2	Sinop	-	-	-	1	1
Elazığ	3	1	1	4	2	Sivas	1	1	3	-	2
Erzincan	2	-	1	1	-	Şanlıurfa	2	7	2	7	9
Erzurum	2	4	3	1	-	Şırnak	1	1	-	-	-
Eskişehir	-	5	3	5	1	Tekirdağ	1	1	2	1	5
Gaziantep	9	12	13	15	11	Tokat	-	2	2	-	4
Giresun	-	3	6	1	2	Trabzon	-	2	4	5	4
Gümüşhane	-	1	-	-	-	Tunceli	-	1	-	-	-
Hakkari	-	-	-	3	-	Uşak	5	2	2	1	2
Hatay	2	9	5	-	6	Van	1	3	-	4	2
Iğdır	5	1	2	3	-	Yalova	1	-	2	3	1
Isparta	1	-	-	2	1	Yozgat	-	2	-	1	6
İstanbul	28	46	34	27	37	Zonguldak	3	5	1	4	4
İzmir	16	14	19	19	23						

Kaynak: <https://kadincinayetleri.org/>

Bu tablolara bakıldığında nüfus oranı açısından büyük veya küçük, göç alan ve göç veren, sanayi veya tarıma dayalı faaliyetler yürüten, gelir dağılımı yüksek veya düşük olan illerin hemen hemen çoğunda kadın cinayeti vakalarına rastlanması olayların nedenli yaygın olduğunu bizlere göstermektedir. Özellikle İstanbul, İzmir, Ankara, Antalya, Adana, Bursa, Gaziantep, Kocaeli ve Konya gibi nüfusu yoğun ve göç alan illerimizde vaka sayısı yüksektir. Belirtilen yıllarda kadın cinayeti vakasının görülmediği iller Artvin ve Niğde'dir. Ayrıca Bitlis, Bingöl, Çankırı, Gümüşhane, Karabük ve Tunceli illerimizde belirtilen yılların tümünde 1 vaka görülmüştür. En çok kadın cinayetinin işlendiği ilimiz İstanbul'dur.

İllerin kendine has sosyal yaşam tarzları cinayet nedenlerine yansımaktadır. Örneğin daha geleneksel toplumlarda namus ve töre cinayetleri, ekonomik etkinliklerin yoğun olduğu toplumlarda maddi nedenler şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte farklı bir ilde doğmuş olmasına rağmen büyük şehirlere yerleşen ve bulunduğu toplumun değer yargılarını oraya da taşıyan bireyler, modern kent yaşamı ile geleneksellik arasında yeni bir yaşam tarzı oluşturmaktadırlar. Bu durum farklı bir kültürel dokunun oluşmasına ve sosyal çatışmaların yaşanmasına neden olabilmektedir. Bununla ilgili olarak Anadolu Ajansının 16 Nisan 2014 tarihinde servis ettiği haberde, İstanbul Bakırköy'de eski ANAP Milletvekili Adnan Yıldız'ın eşi Firuze Yıldız ve kızı Betül Yıldız'ın içinde 300 bin dolar bulunan çantayı gasp etmek için Mehmet Beşir Artukoğlu ve Mehmet Doğu Yeşilel tarafından saldırı sonucu öldürüldüğü bilgisi düşülmüştür. Burada verilen haberin içeriği daha çok eski Milletvekili ve ona yönelik saldırı düzleminde sunulmuştur. Ancak burada ölen iki kişinin kadın olduğu, eski Milletvekili ve oğlunun yaralandığı ve gaspa maruz kaldıkları gerçeği daha ikinci planda kalmıştır. Bu vaka büyük yerleşim yerlerindeki suç tiplerinden biri olan gaspın kadın cinayetlerine neden olabileceği bulgusunu desteklemektedir.

Özellikle diğer bölgelere göre daha gelişmiş olduğu değerlendirilen Marmara ve Ege bölgelerimizde vaka sayısının yüksekliği ekonomik ve demografik nedenlerle açıklanabilir. Bununla birlikte Eğitim seviyesinin yüksek, kariyer odaklı çalışmaların fazlaca olduğu illerimizde de bu tür vakaların görülmesi konunun sadece eğitimle ilgili olmadığını göstermektedir. Eğitim bilinç düzeyini artırmakla birlikte vaka sayısının düşmesinde önemli bir etkidir.

4.10. Medya Organlarının Yıllara Göre Ele Aldıkları Kadın Cinayeti Haberi Sayılarına İlişkin Bilgiler

Kadın cinayetlerine ilişkin haberler bu konuda hassasiyetle yaklaşan gazetelerce daha fazla ele alınmıştır. Basın yayın kuruluşlarının yoğun olarak bulunduğu yerlere uzak muhitlerde meydana gelen kadın cinayetlerine ilişkin haberler haber ajansları, yerel gazeteler ve yüksek satış oranına sahip gazetelerin temsilcilikleri vasıtasıyla aktarılmıştır. Kadın cinayetlerine ilişkin haberleri konu edinen medya organlarının görece fazlalığı, konunun toplumsal önemine ve kamuoyunda yarattığı etkiye bağlanabilir. Bununla birlikte belirtilen yıllar arasında işlenen kadın cinayetlerine ulaşmak için medya organlarının internet arşivleri kullanılmıştır. Bu araştırmalar süresince dikkat edilen konu, bakış açısı farklılıklarını önlemek ve objektifliği ön planda tutarak sadece kadın cinayetlerine ilişkin vakaların sosyolojik analizinde bulunmaktadır.

Bu bölümde incelendiği üzere kadın cinayetlerine ilişkin bilgilerin en fazla haber yapıldığı yayın organlarının Hürriyet ve Milliyet olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni kadın cinayetleri konusundaki hassas yayın ilkesi, konunun toplumsal etkisi, gazetelerde çalışanların bu konudaki uzmanlıkları, eleştirel bakış açıları sayılabilir. Konunun her yönüyle değerlendirilmesi gerekirken her yayın organı kendi hedef kitlelerine uyarlanmış manşetler sunabilmekte veya haber içeriğini şekillendirebilmektedir. Özellikle haber ajansları yaygın iletişim ağı ile haberlerin servis edilmesinde diğer medya organlarını besleyebilmektedirler. Bu haberlerde önemli olan halkın güvenilebileceği bilgilerin sunulabilmesidir.

Demokratik toplumların en önemli özelliklerinden biri olan çok seslilik beraberinde eleştirilere de açık bir zemin oluşturmaktadır. Bu konuda yayın organları kutuplaşabilmektedir. Kadın cinayetleri ile ilgili vakaların sorumlusu olarak hükümeti gösteren, yargı uygulamalarını eleştiren, yapılan sosyal çalışmaları yeterli görmeyen gruplara hitap eden yayın kuruluşları haberlerinde adli ve idari zafiyetlerden bahsetmektedir. Öyle ki hükümetin faaliyetlerini destekleyen ve bu konuda sorunun farklı noktalarda aranması gerektiğine inanan yayın organları ise kadına yönelik yapılan çalışmaları haberlerinde daha yoğun işlemektedir. Kadın cinayetleri üzerinden eleştiride bulunmak asıl olayın görülmesine engel olabilir. Çalışmada ulaşılabilen tüm yayın organlarının sürece dâhil edilmesinin temel nedeni de budur. Bu konuda somut bir çözüm düşünülürse her bireyin, toplumun her kesiminin, tüm kurum ve kuruluşların, konuya tüm iyi niyetleriyle yaklaşmaları gerektiği ortaya çıkmaktadır. Yaşanılan her vaka toplumuzda

derin izler oluşturmakta ve toplumsal güven duygusuna zarar getirmektedir. Burada verilerinde yararlanılan veya ulaşılamayan tüm yayın kuruluşlarının konuya ilişkin hassas davranmaları ve sosyal sorumluluk bilinciyle hareket etmeleri gerekmektedir. Bu konuda TGC tarafından hazırlanan ‘ Kadın ve Medya, Toplumsal Eşitlikçi Haber Kılavuzu’ isimli kitapta medyanın kullandığı eril dil hakkında bilgi verilmektedir (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, 2016).

SONUÇ

Kadın cinayetleri tüm ülkelerde görülen ve tarihi kökleri olan sosyal bir sorundur. Kadın cinayetleri, kadının sadece kadın olduğu için bir erkek ya da başka bir kadın tarafından öldürülmesi olarak tanımlanabilir. Kadın cinayetleri sadece cinsiyet ayrımı nedenine bağlı olarak bir erkek ya da başka bir kadın tarafından öldürülmesi olarak ayrılmalı ve farklılığı ortaya koyulmalıdır. Bu özelliği ile kadın cinayetleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Kadın cinayetlerinin meydana gelmesinin temelinde toplumsal eşitsizliğin dışında etkili olan diğer bir kavramda şiddettir. Şiddet farklı çeşitlerde olmakla birlikte, kadına yönelik şiddet en yaygın görülen türlerindendir.

Toplumsal değişim, ekonomik eşitsizlikler, kültürel normlar, cinsiyet eşitsizliği, ruhsal bozukluklar, yönetim sorunları, yeterli olmayan önleyici faaliyetler, teknolojik gelişmeler, sosyal kurumlardaki bozulmalar, şiddetin oluşmasına zemin hazırlayan etmenlerdir. Bununla birlikte toplumsal kurumlarda görülen aksaklıkların da şiddeti tetiklediği görülmektedir. Şiddetin nedenleri aynı zamanda kadına şiddetin ve kadın cinayetlerinin de nedenlerini oluşturmaktadır. Her koşulda karşımıza çıkabilen ve sosyal yaşamın bir gerçeği olan kadın cinayetleri toplumda korku ve kaygı oluşturmaktadır. Gerekli koşullar sağlandığında şiddetin faaliyete geçtiği görülmektedir. Psikolojik sorunlar, madde bağımlılığı ve alkolizm, yoksulluk, işsizlik, eğitimsizlik, akran grupları ve çeteler, şiddeti özendiren kültürel yaşantılar, töre, namus, ataerkil yapı, erkek egemen toplumlar, şiddet için elverişli koşullardır.

Kadın cinayetleri toplumun bir gerçeği olmakla birlikte toplumun kendisinden beslenmektedir. Kadın cinayetlerinin önlenbilmesindeki en önemli etmen toplumun kültürel değerlerinin ve kontrol mekanizmalarının eşitlik esaslı olarak ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin uygulanmasıdır. Ayrıca kadının yaşadığı çevre ve aile ilişkileri de oldukça önemlidir. Çünkü kadın cinayetlerinin çoğunda maktul failin eşidir. Bunu maktulün erkek arkadaşı takip etmektedir. Öyle ki şiddet kadının çok yakınındadır.

Kadın cinayetleri şiddet ve toplumsal cinsiyet temelinde açıklanmıştır. Toplumda cinsiyet ayrımcılığını tetikleyen ve bilinçaltı oluşturan davranış kalıplarının oluşumu ve şekillenmesi çocukluk dönemlerinde başlamaktadır. Kadın cinayetlerinin daha anlaşılır olması için kurmalardan yararlanılmaktadır. Bu kuramlar kültürel, psikolojik, feminist, ekolojik, sosyal öğrenme, şiddet alt kültürü, yapısal sistem sorunları olarak kadın

cinayetlerini açıklama adına aktarılmıştır. Sonuç olarak kadın cinayetleri, toplumun sosyal yapısına, toplumsal ilişkilere ve toplumsal kurumlara zarar vermektedir. Bireylerin ruh sağlığı bozulabilmekte, kadının sosyal yaşamdan soyutlanmasına neden olmaktadır. Bu durum sosyal çözümlere, düzensizliğe ve güvensizliğe ortam oluşturmaktadır. Alınacak önlemlerde ve yapılacak çalışmalarda kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik şiddetin toplumsal yansımaları dikkate alınmalıdır. Aile bu yansımalara en fazla maruz kalan sosyal kurumdur. Aile şekilleri, kültürün birer yansımasıdır. Kültürel yapıların şiddeti oluşturan nedenleri, sosyalleşme ile yeni nesillere aktarılabilmektedir. Cinsel rollerin öğrenildiği süreçlerde aile önemli bir yere sahiptir.

Kadın cinayetleri ile ilgili bir diğer sorun, vakalara ilişkin verilere ulaşmada sıkıntı yaşanmasıdır. Farklı kurumlardan farklı rakamlar açıklanmakta bu sayılar birbirini tutmamaktadır. Özellikle kadın cinayetleri ile ilgili tek elden yürütülen ve tüm verileri kapsayacak şekilde bir veri tabanının oluşması gerekmektedir. Kadın cinayetlerine ilişkin bilgilerin kısıtlı olması ve bilgilere ulaşmanın zorluğu sebebiyle bu konudaki çalışmalar sınırlı kalmaktadır.

Başka bir bakış açısına göre, Türkiye’de kadınların eşlerine veya partnerlerine uyguladıkları şiddetin erkeklerin uyguladıkları şiddette göre oldukça düşük olmasıyla birlikte, erkeğe yönelik şiddetin düşük düzeyde de olsa var olduğu görülmektedir. Uygulama şekli, yöneldiği kişi ve etki düzeyi ne olursa olsun tüm şiddet türlerinin sosyal problem olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kadın cinayetlerini önleme adına alınabilecek tedbirler, demokratik toplumların temeli olan hukuk alanında kendini göstermektedir. Konuya ilişkin birçok birim hukuksal altyapı ile hareket etmektedir. Kadına yönelik yapılan çalışmalara neredeyse tüm kurum ve kuruluşlar katılmaktadır. Bu kurum ve kuruluşlar;

- Cumhurbaşkanlığı
- Türkiye Büyük Millet Meclisi
- Adalet Bakanlığı
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığı
- İçişleri Bakanlığı
- Dışişleri Bakanlığı
- Milli Eğitim Bakanlığı
- Ticaret Bakanlığı

şeklinde katılım göstermekte, konuya ilişkin kendi çalışma alanlarının sorumluluklarını üstlenmektedirler. Bunun yanı sıra;

- Yerel Yönetimler
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
- Kadın Sığınma Evleri
- Aile Sosyal Destek Merkezleri
- Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları
- Mor Çatı
- Kadın Dayanışma Vakfı
- Kadınlara Hukuki Destek Merkezi
- Kadın Meclisleri
- Kamer Vakfı
- Çeşitli alanlarda faaliyet gösteren kadın platformları

gibi kuruluşlar, vakıflar, dernek ve sivil toplum örgütleri ile yoğun etkinliklerin yürütüldüğü bilinmektedir. Konu ile ilgili faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarda, gerekli müdahalelerde bulunacak uzman personelin istihdamına yönelik çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Şiddeti önleme adına danışmanlık birimleri oluşturularak önleyici tedbirler üzerinde yoğunlaşılmalıdır. Kadın cinayetlerine ve kadına yönelik şiddete karşı alınması öngörülen faaliyetlerin beraberinde bir maliyet oluşturmaktadır. Bu konuda ayrı bir bütçe sağlanmasını gerektirmektedir.

Yapılan çalışmalar hukuk devleti standartlarında yürütülerek yasal zeminde teminat altına alınmıştır. Bununla ilgili yasal düzenlemeler, şiddeti önleme adına en önemli referans noktalarıdır. Çünkü uygulanacak müeyyidelerin yasal dayanaklarla sonuçlandırılması esası suça yönelik fiillerde caydırıcılığı artırabilir. Bununla ilgili olarak;

- Kişi hak ve özgürlüklerini ön planda tutarak kişiliğin korunmasını, hak ehliyetini ve fiil ehliyetini tanımlayarak bununla ilgili uygulamaların neler olacağına dair bilgilere 22/11/2001 tarihinde kabul edilen ve 08/12/2001 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ‘4721 Sayılı Türk Medeni Kanununda’ geniş yer verilmiştir.
- Özellikle kadın cinayetlerinin ve kadına şiddetin önlenmesine yönelik en kapsamlı çalışmanın ‘6284 Sayılı Aile’nin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin

Önlenmesine Dair Kanunun' 8 Mart 2012 tarihinde kabul edilerek 20 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe girmesiyle daha somut bir şekle büründüğü söylenebilir.

- Ayrıca aynı kanun maddesine ait uygulama yönetmeliğinde usul ve kapsam, “Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi ile şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali olan kişiler hakkında şiddetin önlenmesine yönelik tedbirler ile bu tedbirlerin alınması ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları kapsar.” şeklinde belirtilmiştir.
- Şiddeti önleme stratejilerinin belirlenmesi ile birlikte bu süreçte ortaya çıkabilecek ceza müeyyidelerinin belirlenmesi ve uygulanması hususunda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddelerinin devreye girdiğini görebiliyoruz. Burada ana hatları ile suç, ceza, ceza sorumluluğu, suça teşebbüs, fail, uygulanacak cezalar, güvenlik tedbirleri gibi oldukça kapsamlı bir kanuna dayandırılarak yürütülen cezai işlemlerin caydırıcılık noktasında etkili olduğu gözlemlenmektedir.
- Ayrıca konuya ilişkin yürütülen faaliyetlerin uluslararası ayağı gözetilerek çeşitli girişimlerde bulunulmuş ve üye olunan uluslararası kuruluşlarla bütünleşme sağlanmaya çalışılmıştır. Bu konuda atılan en önemli adım Birleşmiş Milletler (BM) nezdinde oluşturulan “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesinin (CEDAW)” Türkiye’de 11 Haziran 1985 tarihinde onaylanması ve 19 Ocak 1986 tarihinde yürürlüğe girmesi ile atılmıştır. Bu sözleşmenin kabulü ile yapılan çalışmaların diğer ülkelerdeki çalışmalarla koordinesi sağlanmıştır ve konu uluslararası platforma taşınmıştır.
- Bir diğer önemli uluslararası çalışma ise “11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzaya açılan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)” 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Özel olarak kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet ve ev içi şiddeti hedef alan ilk Avrupa sözleşmesi olma niteliğini taşıyan sözleşme, bugüne kadar Türkiye dâhil Avrupa Konseyi üyesi 20 ülke tarafından onaylanmıştır. Türkiye, sözleşmenin imzaya açıldığı 11 Mayıs 2011 tarihinde imzalayıp, 14 Mart 2012 tarihinde ise onaylamıştır.

Yukarıda belirtilen çalışmalarla ulusal ve uluslararası platformlarda kararlar alınmış ve yürürlüğe girmiştir. Alınan kararların ve yapılan sözleşmelerin uygulamaya

dönük kontrollerinin yapılması, döneme göre değişebilecek yönlerinin güncellenmesi, eksikliği gözlemlenen konularda belirlenen standartlara uyulması noktasında dikkat edilmesi ve ısrarcı olunması gerekmektedir. Yapılan bu çalışmaların detaylarıyla toplumun tüm kesimlerine aktarılması, kadın cinayetlerinin meydana gelmesinin engellenmesine yardımcı olacaktır. Bununla birlikte kadın cinayetleri toplumsal normları da sorgulanmasını zorunlu kılmaktadır. Faillerin cezalandırılması, alınan yasal tedbirler ve hukuki müeyyidelerin etkisi genellikle cinayet vakalarında sonra tartışılmaktadır.

Yapılan çalışmaların çeşidine ve yayılım ağına bakıldığında her konunun dikkatlice irdelendiği görülmektedir. Bu denli titiz çalışmaların yapılması, ciddi kararların alınması oldukça önemli olmakla birlikte çalışmaların hedef kitleye yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bir taraftan şiddet ile mücadele edilirken diğer taraftan şiddetin oluşmasına zemin hazırlayan dinamiklerin varlığını sürdürmesinin önüne geçilmelidir. Şiddeti özendiren veya tetikleyen televizyon dizileri, kadın programları, filmler, şiddet içerikli haberler ilgili kurumlarca denetlenmeli ve bu konuda gerekli tedbirler alınmalıdır. Şiddet bulaşıcı bir hastalık gibi görülebilir şayet tedbir alınmaz ise tüm topluma yayılabilir. Bunun önüne geçecek en önemli güç eğitim ve farkındalık çalışmalarıdır. Bireyler aldıkları eğitimle kendilerini geliştirme fırsatı bularak, yeni ve kalıcı davranış kalıplarını edinirler. Eğitimele ilgili yapılacak her çalışma gelecekte ortaya çıkabilecek herhangi bir sosyal sorunun ortadan kalkmasını sağlayabilir. Sadece okul çağı için değil her gelişim dönemini kapsayan eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları toplumumuzun öncelikli amaçlarından olmalıdır.

Şiddet ve kadın cinayetleri ile ilgili önleyici tedbirler alınmasının sağlanması sosyoloji ile birlikte diğer disiplinlerinde konuyla ilgili çalışma yapmasını gerektirmektedir. Özellikle kadın cinayeti sonrası faillerin durumuna ilişkin veriler bu konudaki gerekliliği ispatlamıştır. Buna göre cinayet sonrası failler yakalanmış ya da intihar etmişlerdir.

Çalışmada ayrıca kadın cinayetlerinin işlenmesinde cinayet aleti olarak ateşli silahların kullanılma oranını yüksekliği, bu aletlerin çabuk elde edilmesinin bir sonucu olduğunu düşündürmektedir. Ateşli silahlara sahip olmak kadın cinayetlerinin meydana gelmesinde önemli bir risk faktörüdür. Özellikle bu konuda yürütülen çalışmalar ve yasal düzenlemeler ateşli silahlara sahip olunmasını yeterli düzeyde engelleyememektedir.

Kadın cinayetleri verilerinde elde edilen bulgular yapılan sosyolojik değerlendirmeleri desteklemektedir. Özellikle sosyal kurumların kadın cinayetleri ve

kadına yönelik şiddet üzerindeki etkisi ve bu olayların yine sosyal kurumlar üzerindeki etkisi karşılıklı bir etkileşim içerisinde. Aile, ekonomi, eğitim, kültür gibi kurumların şiddetin oluşmasına neden olan zemini hazırlayabildiği görülmektedir. Aile içi şiddet, namus ve töre gibi kültürel öğeler, ekonomik yoksunluk ve işsizlik, eğitim seviyelerindeki düşüklüğün neden olduğu olumsuzluklara ikinin tezde belirtilen veriler sosyal kurumların ve sosyolojik nedenlerin kadın cinayetleri ile etkisini ve ilişkisini göstermektedir. Çalışmada ayrıca kadın cinayetlerine ilişkin çeşitli yayın organları tarafından haber yapılan vakalara ulaşılmıştır. Bazı yayın organlarının kadın cinayetleri vakalarının haberleştirilmesi konusunda daha hassas davranmıştır. Buna göre kadın cinayetlerine ilişkin en çok haber yapan yayın organı Hürriyet ve Milliyet olmuştur.

Türkiye'deki kadın cinayetleriyle ilgili oluşturulmuş tablolardan elde edilen bilgilere göre; kadın cinayetlerinin faillerinin % 26' sını işsiz olduğu ve herhangi bir mesleklerinin olmadığı görülmüştür. Faillerin % 46,8'i ilköğretim mezunudur. Ayrıca göre eğitim seviyesi yükseldikçe kadın cinayeti oranı düşmektedir. Öyle ki maktullerin % 46,1'inin ilköğretim mezunu, % 0,4'ünün ise lisansüstü eğitimi bitirmiş oldukları görülmektedir. Kadın cinayetleri için en riskli mekânlar evler, binalar, konutlar, meskûn ve metruk alanlardan oluşmaktadır. Bu alanların % 72,8'inde kadın cinayeti meydana gelmiştir. Bir diğer bilgiye göre cinayetlerin % 52,8'i ateşli silahlar kullanılarak işlenmiştir. Bunu kesici ve delici aletler takip etmiştir. Ayrıca en çok kadın cinayetinin işlendiği ilimiz İstanbul'dur. Artvin ve Niğde'de vaka meydana gelmemiştir. Yaşanılan her vaka toplumumuzda derin izler oluşturmakta ve toplumsal güven duygusuna zarar getirmektedir.

Çalışmada kadın cinayetleri sonrasında failin durumu ile ilgili bilgilere de yer verilmiştir. Bu bilgiler ışığında faillerin yüksek bir oranda yakalandıkları veya teslim oldukları görülmüştür. Faillerin bu noktadan sonra ceza ve infaz kurumlarında infazlarını çekmektedirler. Bununla birlikte faillerin durumlarının dışında diğer önemli bir konu da cinayet sonrası çocuğu olan maktullerin çocuklarının durumudur. Aile içi şiddete tanıklık eden çocukların durumu sosyal öğrenme teorisinde de belirtildiği gibi çocuğun sonraki yaşam süreçlerini etkilemektedir. Bu çerçevede fail, mağdur veya olaya şahitlik eden durumdaki çocukların gerek sosyal gerekse psikolojik yönden destek ihtiyacı oluşan bireyler olduğu görülmektedir. Özellikle şiddete maruz kalan ve şiddete tanıklık eden çocukların madde bağımlılığı, ateşli silah veya kesici alet taşıma, öfke ve saldırganlık

davranışı, şiddete başvurma ve suç işleme olasılıklarının yüksek olduğu gerçeği olay sonrası destek faaliyetlerinin önemini göstermektedir.

Bu verilerin sayısı ve yıllara göre artan orandaki artışı vakalara ilişkin alınan tedbirlerin yeterli olmadığı sonucunu doğurmaktadır. Cinayet vakalarında failin başrol oyuncusunun erkek olması, kadın erkek eşitliği söylemini etkisiz kılmaktadır. Bununla birlikte konunun geniş bir medya ağı tarafından işlendiği belirlenmiştir. Yazılı medyada her kurumun haberleri işleyiş şeklinin farklı kaygılar barındırdığı kimi medya organlarının resmi uygulamaları eleştirdiği kiminin ise desteklediği görülmüştür. Ayrıca her yayın organının konuya ilişkin aynı hassasiyeti sergilemediği vaka sayılarının haberleştirilme sayılarıyla ortaya konulmuştur.

Kadına yönelik yasal düzenlemelerin, vaka sayılarına bakıldığında, yeterli olmadığı ve yeni düzenlemeler gerektirdiği görülmüştür. Tarihsel süreç içerisinde kadının statüsüne ilişkin yapılan düzenlemelerin istenilen düzeyde hedefine ulaşmadığı vaka sayılarının fazlalığı ile ortaya koyulmuştur. Suça ve şiddete dezavantajlı gruplar arasında en yoğun maruz kalan grubun kadın olduğu elde edilen verilerle desteklenir niteliktedir. Türkiye’de kadının statüsünün, toplumsal rollerinin, kültürel kalıpların ve değerler sisteminin kadına ilişkin bakış açılarının, eğitim imkânlarından yararlanma oranlarının, ekonomik yetersizliklerin, kadının çalışma hayatında olma azlığının, erkek egemen söylemlerin ve bu durumun yarattığı atmosferin kadın cinayetlerinin temel nedenleri olduğunu göstermiştir.

KAYNAKLAR

- AAK, Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları, Aralık 1993 – Aralık 1994, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara, 2005
- Acar H., Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları, Maya Akademi Yayınları, Ankara, 2013
- Adak N., Değişen Toplumda Değişen Aile, Siyasal Yayınevi, Ankara, 2000
- Adak N., "Madalyonun Öteki Yüzü: Erkeğe Yönelik Şiddet", Sosyoloji Araştırma Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 2, Sosyoloji Derneği, 2013
- Ağçay G., "Sakarya İlindeki Kadınların Aile İçi Şiddete Uğrama Durumları ve Yasal Sorumlulukları Hakkındaki Bilgi Düzeyleri", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2009
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması, 2014, [http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA - TRAnarapor Kitap 26Mart.pdf](http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaraporKitap26Mart.pdf), Erişim Tarihi: 24.01.2020
- Akbaba Z. B., "Töre, Namus ve Töre Saikleriyle Kasten Öldürme", TBB Dergisi, 75, 333 – 352, 2008
- Akbaş G. E., "Şiddete tanıklık etmek: Kadın cinayetleri sonrası geride kalanlar", Hacettepe Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara, 2018
- Akgül Sarpkaya O., "Boşanmış Kadınların Yaşam Deneyimlerine Sosyolojik Bakış", Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 2, s. 1 – 43, 2012
- Akın A., "Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve sağlık.", Toplum Hekimliği Bülteni, 26 (2), 1-9, 2007
- Akkaş İ., Uyanık Z., "Kadına Yönelik Şiddet", Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, SBE Dergisi, 6 (1), s.32 – 42, 2016
- Aksel Ş., Çocuk Suçluluğu ile ilgili psikolojik kuramlar. İçinde Gelişim Psikolojisi Bakış Açısıyla Çocuk Suçluluğu, Ş. Aksel ve T. Yılmaz Irmak (Ed). Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir, 2009
- Aksoy A., Yılmaz – Vefikuluçay D., "Bir İnsan Hakları İhlali: Namus Cinayetleri", Researcher: Social Science Studies, 7 (1), 01 – 19, 2019
- Akşam Gazetesi, "Bir tabutta iki küçük beden", İnternet Erişim Adresi: <https://www.aksam.com.tr/yasam/bir-tabutta-iki-kucuk-beden/haber-366740>, Erişim Tarihi: 11.12.2019

- Akyıldız M., “Kadına yönelik şiddetle mücadelede bir model olarak şiddet önleme ve izleme merkezi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul, 2014
- Altunay A. G. ve Arat Y., Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, Punto Baskı Çözümleri, İstanbul, 2008
- Arslan M., “Medyatik şiddet ve toplumsal cinsiyet: Haberde kadın cinayetleri”, Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2018
- Atay T., “"Erkeklik" En Çok Erkeği Ezer!”, Toplum ve Bilim, S. 101, ss. 11-31, 2004
- Avcı F., “Toplumsal cinsiyet ve medya ilişkisi: Yazılı basında kadına şiddet ve kadın cinayetleri haberleri üzerine bir analiz”, Akdeniz Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2018
- Aziz A., “Kadın Şiddet ve İletişim”, Dünya’da ve Türkiye ‘de Güncel Sosyolojik Gelişmeler, Sosyoloji Derneği Yayınları, Ankara, 1994
- Bacanlı H., Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006
- Balcıoğlu İ., Şiddet ve Toplum, Bilge Yayınları, İstanbul, 2011
- Bancroft L., Silverman J.G., The batterer as parent: Addressing the impact of domestic violence on family dynamics. Thousand Oaks, CA: Sage, 2002
- Bandura A., Social Cognitive Theory: An Agentic Perspective. Annual Review of Psychology, 52, 1-26, 2001
- Bandura A., Walters R., Social Learning and Personality Development, New York: Holt, 1963
- Bayer A., “Değişen Toplumsal Yapıda Aile: Eşler Arası Şiddet ve Din İlişkisi Üzerine Bir Araştırma (Konya Örneği)”, Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2013
- Belfrage H., Rying M., Characteristics of spousal homicide perpetrators: a study of all cases of spousal homicide in Sweden 1990 – 1994, Criminal Behaviour and Mental Health, 14, 121 – 133, 2004
- Bersani C. A., Chen H., Sociological Perspectives on Family Violence, (ss. 57 – 84), New York: Plenum, 1988
- BKSGM, Töre ve Namus Cinayetleri İle Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan TBMM Araştırma Komisyon Raporu, BKSGM Yayınları, Ankara, 2006

- Bograd M., *Feminist Perspectives on Wife Abuse*, (ss. 11 – 26), Newbury Park: Sage, 1990
- Bourdieu P., Wacquant J. D., *Düşünsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*, Çeviri: Nazlı Ökten, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003
- Boz B., Acar K. ve Kurtuluş A., “Mayıs 2003 – Temmuz 2004 Tarihleri Arasında Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı’na Başvuran Aile İçi Şiddet Olguları”, *Pamukkale Tıp Dergisi*, 1: 13 – 16, 2008
- Bronfenbrenner U., *The ecology of human development*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1979
- Bronfenbrenner U., Ceci S. J., *Nature-nuture reconceptualized in developmental perspective: A bioecological model*. *Psychological Review*, 101(4), 568, 1994
- Bufacchi V., “Two Concepts of Violence”, *Political Studies Review*, 3, s.193 – 204, 2005
- Büber O., “Kadın sivil toplum kuruluşlarının sosyal medyayı kullanma biçimleri: Kadın cinayetlerini durduracağız platformu'nun twitter kullanımı”, *Giresun Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi*, Giresun, 2019
- Can S., *Kadın Cinayetinde İndirime İtiraz Var*, <http://www.milliyet.com.tr/gundem/kadin-cinayetinde-indirime-itiraz-var-6028796>, 2019, Erişim Tarihi: 14.01.2020
- Canatan K., *Aile Kavramının Tanımı*, *Aile Sosyolojisi* 2. Basım, Açılım Kitap, İstanbul, 2011
- Carcedo A., “Femicide in Central America 2000 – 2006”, *Strengthening Understanding of Femicide: Using Research to Galvanize Action and Accountability – Conference Papers on Femicide*, April 14 – 16, Washington DC, s. 39 – 45, 2008
- Carden A. D., *Wife abuse and the wife abuser: review and recommendations*. *The Counselling Pyschologist*, 22 (4): 539 – 582, 1994
- Casique L., Furegato ARF., *Violence against women: Theoretical reflections*. *Rev Latino Enfermagen*, 14 (6): 950 – 6, 2006
- CEDAW, *Concluding Comments: Turkey. Advance Unedited Version*.<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/reports/docs/conclude-comments/Turkey.rev.1.pdf>, 2005, Erişim Tarihi: 21.01.2020
- CNN Türk, “ Özgecan infial yarattı ama son olması”, *İnternet Erişim Sayfası*: <https://www.cnnturk.com/video/turkiye/ozgecan-infial-yaratti-ama-son-olmadi>, Erişim Tarihi: 16.12.2019

- CNN Türk, “Diyarbakır’da korkunç cinayet: Doktor koca avukat eşini vahşice öldürdü”,
İnternet Erişim Sayfası:<https://www.cnnturk.com/turkiye/diyarbakirda-korkunc-cinayet-doktor-koca-avukat-esini-vahsice-oldurdu>, Erişim Tarihi: 17.02.2020
- Corradi C., Marcuello C., Boira S., Weil S., Theories of Femicide and Their: Significance for Social Research. *Current Sociology*, 1 – 21, 2016
- Collins R., *Violence: A Micro – Sociological Theory*, Princeton University, 2008
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu, Merkezi ve yerel kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının, kadın ve çocuklara yönelik şiddetle mücadele kapasite ve imkânlarının değerlendirilmesi raporu (2013), İnternet Erişim Adresi: <https://www.tccb.gov.tr/assets/dosya/ddk55.pdf>, Erişim Tarihi: 12.03.2020
- Cumhuriyet Gazetesi, İnternet Erişim Adresi: <http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/942046/eskisehirde-anne-kizi-olduren-saniklara-2ser-kez-agirlastirilmis-muebbet.html>, Erişim Tarihi: 09.12.2019
- Cyr M., Mc Duff P., Wright J., Prevalence and predictors of dating violence among adolescent female victims of child sexual abuse. *J Interpers Violence* 2006; 21:1000- 1017.
- Çağan K., Ailenin İşlevleri, Aile Hakkında Kuramsal Perspektifler, Ed: Kadir Canatan, Aile Sosyolojisi, Açılım Kitap, ss. 83 – 95, İstanbul, 2011
- Çelik G., Öldürülen Erkek (lik) ler: Eşine Şiddet Uygulamış Cezaevindeki Erkekler, Nota Bene Yayınları, İstanbul, 2017
- Çetin İ., Defining recent femicide in modern Turkey: Revolt killing, *Journal of International Women’s Studies*, 16 (2), 346 – 360, 2015
- Çiftçi Ö., “Yaşadıkları Şiddet Nedeniyle Sığınma Evlerine Başvuran Kadınların, Umutsuzluk, Depresyon ve Üreme Sağlığı Durumlarının Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007
- Çilingiroğlu, N. ve Paksoy Erbaydar, N., Intimate partner violence: Turkey’s femicide problem. *Injury prevention*, 22, A143, 2016
- DeKeseredy W., Swartz M.D., Theoretical and Definitional Issues in Violence Against Women, içinde *Sourcebook on Violence Against Women*, Sage, California, ss. 3 – 20, 2011

- Demir N., Özcan B., Aylin Görgün ve Ulusoy D., “Türkiye’de Ergenlerin Arkadaş-Akran Grupları İle İlişkileri ve Sapmış Davranışlar: Ankara Örnekleme” Bilig / Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 32: 83-108, 2005
- Demirbaş T., Kriminoloji (6. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016
- Demirgöz Bal M., “Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış.”, KASHED, 1 (1): 15-28, 2014
- Dişsiz M., Hotun Ş., “Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet”, Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilimi ve Sanatı Dergisi, Cilt: 1, S: 1, s.50 – 59, 2008
- Dockrell J., Messer D. J., Understanding Childrens Language and Communication Difficulties, Published by Cuntinuum International Publishing Group Ltd., 1999
- Doğan İ., Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar, Sistem Yayıncılık, Ankara, 2007
- Doğan R., Namus, Töre ve Eril Şiddet, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2016
- Donovan J., Feminist Teori, (Çeviri: A. Bora, M. Gevrek, F. Sayılan), İletişim Yayınları, İstanbul, 2013
- Dopash R. P., Dobash R. E., Violence Againts Wives: A Case Againts the Patriarchy, New York: Free Press, 1979
- Dökmen Z., Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2009
- Duğan Ö., “Sağlıkta Şiddet Haberlerinin Basına Yansıması”, Doktora Tezi, Konya, 2015
- Durmuş E., Gürkan U., “Lise Öğrencilerinin Şiddet ve Saldırganlık Eğilimleri”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3 (3):253-269.2005
- Dursun Ç., Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Haber Medyası: Alternatif Bir Habercilik, T.C. Başkanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2008
- Elisa E., Idisis Y., Timor U., Addad M., Typology of intimate partner homicide: Personal, interpersonal and enviromental characteristics of men who murdered their female intimate partner, International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology, 54 (4), 494 – 516, 2010
- Erden G., Akdur S., “ Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Kadın Cinayetleri”, Klinik Psikoloji Dergisi, 2 (3), 128 – 139, 2018
- Erdentuğ A., “Çeşitli İnsan Topluluklarında Aile Tipleri”, Aile Yazıları I, Temel Kavramsal Yapı ve Tarihi Süreç, Bilim Serisi 5/1, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, ss. 321 – 357, Ankara, 1991

- Ergil D., "Şiddetin Kültürel Kökenleri", Bilim ve Teknik, Sayı: 399, Şubat, 2001
- Erkal M. E., Sosyoloji, Der Yayınları, İstanbul, 1998
- Ertürk S., Eğitimde Program Geliştirme, Meteksan A. Ş., Ankara, 1994
- Fawole O.I., Economic Violence To Women And Girls Is It Receiving The Necessary Attention?, Trauma, Violence, Abuse, Vol. 9 (3), ss. 167 – 177, 2008
- Flannery D., Violence and Mental Health in Everyday Life, Lanham, MD, USA: Alta Mira Press, 2006
- Gazioğlu E., "Kadın Cinayetleri: Kavramsallaştırma ve Sorunlu Yaklaşımlar", Ardahan Üniversitesi, Sosyal Politika Çalışmaları, Cilt: 7, Sayı: 30, (89-100), 2013
- Gelles R. J., Straus M. A., Physical Violence in American Families: Risk Factor and Adaptation to Violence in 8145 Families. New Brunswick, NJ: Trasaction, 1990
- Gök M., "Kadına Yönelik Şiddetin Toplumsal Temelleri ve Çözüm Önerileri", Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 11/2, p. 451 – 472, Ankara, 2016
- Gökkaya V., "Türkiye’de şiddetin kadın sağlığına etkileri", C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi; 10 (2): 167 – 179, 2009
- Göregenli M., Ayrımcılığın Meşrulaştırılması, Ayrımcılık: Çok boyutlu Yaklaşımlar, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Birimi, 2011
- Görgün Baran A., "Toplumsal Cinsiyet," Davranış Bilimleri Kitap İç. Ed. N. Güngör-Ergan, B. Ş. Kütük ve R. Coştur, Siyasal Yayınları, Ankara, 2012
- Gücenmez S., "Psikolojik Şiddet ve Psikolojik Şiddetle Mücadele Aracı Olarak Çalışan İlişkileri Yönetimi", Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2007
- Gümüş A., "Şiddet Türleri", Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu, Eğitim Sen Yayınları, s.13 – 18, 2006
- Güngör D., "Femicide in Turkey: A descriptive and critical study of femicide based on news texts of femicide incidents in 2009 / Türkiye’de kadın cinayetleri: 2009 yılı kadın cinayetleri haberleri üzerinden betimleyici ve eleştirel bir çalışma", Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012
- Gürkan Ö.C., Coşar F., "Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri", Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Cilt:2, Sayı:3, İstanbul, 2009

- Habertürk, İnternet Erişim Adresi: <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1396599-cemile-senturk-esi-vural-senturk-tarafindan-antalyada-olduruldu>, Erişim Tarihi: 15.12.2019
- Hacaloğlu H., Türkiye’de Kadın Cinayetleri Artıyor mu Azalıyor mu?, Erişim Adresi: <http://www.amerikaninsesi.com/a/turkiyede-kadin-cinayetleri-artiyor-mu-azaliyor-mu/4816409.html>, Erişim Tarihi: 20. 02.2020, 2019
- Halıcı C., “Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2007
- Harris M.B., Aggression, gender and ethnicity. *Aggress Violent Behav*; 1:123- 146, 1996
- Hazar Ç.M., “Kişilik ve İletişim Tipleri”, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 2, ss.125 – 140, 2006
- Healy K., Smith C. ve O’Sullivan C., Batterer intervention: Program approaches and criminal justice strategies. U.S. Department of Justice, 1998
- Hindin M.J., Adair L.S., Who at risk? Factor associated with intimate partner violence in the Philippines. *Social Science&Medicine*, 55:1385 – 1399, 2002
- Hogben M., Byrne D., Using Social Learning Theory To Explain Individual Differences In Human Sexuality. *Journal of Sex Research*. Feb98, Vol:35 (1), 1998
- Holtzworth – Munroe A., Stuart G.L., Typologies of male batterers: Three subtypes and the differences among them, *Psychological Bulletin*, 116, 476 – 497, 1994
- HÜNEE (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü), Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2008 – 2014, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı & Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, 2015
- Hürriyet Gazetesi, İnternet Erişim Adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/cividen-cinayete-25443474>, Erişim Tarihi: 07.12. 2019
- Hürriyet, Haber başlığı; kadın cinayeti arşiv, İnternet Erişim Adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/haberleri/kadin-cinayeti>, Erişim Tarihi: 21.11.2019
- Işık H., “Çocuk Suçluluğu ve Okullar İle İlişkisi”, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 7 (2):287-299, 2006
- Işık N.S. , “Türkiye’de Kadın Hareketi ve Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet”, Aile İçi Şiddet, Kadın Çalışmaları Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 4; 112-117, 2007
- İçli T.G. , “Aile İçi Şiddet: Ankara-İstanbul-İzmir Örneği”, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:11, Sayı:1-2; 7 -20, Ankara, 1994

- İlkkaracan P., Gülçür L., Arın C., Sıcak yuva masalı, Metis Yayınları, İstanbul, 1996
- Johnston J., The Complete Idiots's Guide to Psychology, Indianapolis, Alpha Books, 2000.
- Jost, J. T. ve Banaji, M. R., The Role of Stereotyping in System-Justification and the Production of False Consciousness, British Journal of Social Psychology, 33 (1), 1-27, 1994
- Kadın Cinayetleri, İnternet Erişim Adresi: <https://kadincinayetleri.org/>, Erişim Tarihi: 05.11.2019
- Kadın Dayanışma Vakfı (KADAV), Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet El Kitabı, Kadın Dayanışma Vakfı Yayınları, Ankara, 2005
- Kadın Dayanışma Vakfı (KADAV), Kadına Yönelik Şiddet El Kitabı 2008, <http://www.kadindayanismavakfi.org.tr/2005-Aile-İçinde-Kadına-Yönelik-Siddet-El-Kitabi>, Erişim Tarihi: 23.03.2020
- Kağıtçıbaşı Ç., İnsan ve İnsanlar, Evrim Yayınları, İstanbul, 1996
- Kanun no. 6284 , Sayı:28239, 20 Mart 2012
- Kardam F., Türkiye'deki Namus Cinayetlerinin Dinamikleri, Nüfus Bilim Derneği – Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Ankara, 2005
- Kaymaz İ.Ş. , “Çağdaş Uygarlığın Mihenk Taşı: Türkiye’de Kadının Toplumsal Konumu”, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi S 46, Güz 2010, s. 333-366, Ankara, 2010
- Kılıç E.Z., “Ergenlerde şiddet kullanımı: bireysel ve ailesel etkenler”, Nöropsikiyatri Arşivi, 49:260-265, 2012
- Kızılmaz Z., “Şiddetin Sosyo-Kültürel Kaynakları Üzerine Bir Yaklaşım”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 16, sayı 2, (247-267), Elazığ, 2006
- Köknel Ö., Bireysel ve Toplumsal Şiddet, Altın Kitaplar, İstanbul, 1996
- Köroğlu E., PsikoNöroloji Tanımlayıcı Klinik Psikiyatri, HYB Yayıncılık, Ankara, 2004
- Köse A., Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu, Türk Basınında Kadın: 2010 Türkiye’inde Sosyal Haklar Açısından Kadınların Temsili, KATÜ, 2010
- Köse A., Beşer A., “Kadının Değiştirilebilir Yazgısı ‘Şiddet’ ”, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, C: 10, S: 4, 2007

- KSGM, “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”, Elma Teknik Basım Matbaası, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2009.
- KSGM, “Türkiye’de Kadının Durumu” , www.ksgm.gov.tr/pdf/turkiyede_kadının_durumu, 2018
- Kumar A., “Domestic Violence againsts Men in India: A Perspective”, Journal of Human Behavior in the Social Environment, 22: 290 – 296, DOI: 10.1080/10911359.2012.655988, 2012
- Kurst-Swanger, Karel, Jacqueline L. P., Violence in the Home: Multidisciplinary Perspectives, Oxford University Press, 2003
- Kutner L., Olson C., Grand theft childhood: The surprising truth about violent video games and what parents can do. New York, NY: Simon and Schuster, 2008
- Loue S., Intimate Partner Violence: Societal, Medical, Legal and Individual Responses, Hingham, MA, USA: Kluwer Academic Publishers, 2000
- Loughey D., Medya Çalışmaları – Teoriler ve Yaklaşımlar, Çeviri: Ali Toprak, Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2002
- McCue M. L., Domestic Violence: Contemporary World Issues, California: ABC Clio, 2008
- Marshall G., Sosyoloji Sözlüğü, Çeviri: O. Akinhay ve D. Kömürcü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1999
- Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf/tbm_mkom-bolum1.pdf, 2006
- Meera A. K., Jayakumar M., “Determinants of Crime in a Developing Country: A Regression Model”, Applied Economics, Vol. 27, pp. 455-460, 1995
- Moreschi C., Da Broi U., Zamai V., Palese F., “Medico’nun Kuzeydoğu İtalya’nın bir yargı bölgesinde femidinin yasal ve epidemiyolojik yönleri.”, Adli Bacak Med., 39, 65 – 73, Nisan, 2016
- Morris C.G., Psikolojiyi Anlamak (Psikolojiye Giriş), Çeviri: İ.Dağ, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, No: 23, Ankara, 2002
- Miller P. H., Gelişim Psikolojisi Kuramları, İmge Kitapevi, Ankara, 2008

- Milliyet, Haber başlığı; kadın – cinayet arşiv, İnternet Erişim Adresi: <http://www.milliyet.com.tr/haberler/kadin-cinayet/arşiv>, Erişim Tarihi: 19.11.2019
- Milliyet Gazetesi, İnternet Erişim Adresi: <http://www.milliyet.com.tr/gundem/gizem-ekicinin-katil-zanlisi-cinayet-sonrasi-evde-aglarken-yakalandi-2268515>, Erişim Tarihi: 15.12.2019
- Neuman W.L., Toplumsal Araştırma Yöntemleri, Yayınodası Yayıncılık, Ankara, 2012
- Ng K.M., A narrative analysis of the NHS England independent investigation reports of intimate partner homicides (IPH) by mental health service user, The University of Leicester, Leicester, UK., 2019
- Oktay E.Y., “Türkiye’nin ve Dünyanın Ortak Sorunu: Kadına Şiddet”, Akademik Araştırmalar Dergisi, Sayı: 64, Sayfa: 57 – 118, 2015
- Ortaköylü L., Taktak Ş. ve Balcıoğlu İ., “Kadın ve Suç”, Yeni Symposium, 42 (1): 13 – 19, 2004
- Osofsky J.D., “Community Outreach For Children Exposed to Violence”. Infant Mental Health Journal, 5, pp. 478-487, 2004
- Özerkmen N., “Toplumsal Bir Olgusu Olarak Şiddet”, Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 2, s:1 – 19, 2012
- Özmen S., “Aile İçi Öfke ve Saldırganlığın Yansımaları”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2004;37:27–39, Ankara
- Özpolat A., “Ailede Demokratik Sosyalleşme”, Aile Toplum ve Eğitim – Kültür ve Araştırma Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 20, ss. 9 – 25, 2010
- Öztürk A.B., “Eşine Şiddet Uygulayan Erkeklerin Evlilik Yaşantısı ve Şiddet”, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 25 – 2, 61 – 74, 2014
- Öztürk E., “Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri”, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, Cilt: 3, Sayı:7, 2014
- Öztürk M., Bulut M.B., Tüm Yönleriyle Kadın Cinayetleri, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2019
- Palillo L., “ The effects of domestic violence on child witnesses”, Clinics in Family Practice içinde, 5: 177 – 193, 2003
- Pola M. J., “Femicide in the Dominican Republic”, Strengthening Understanding of Femicide: Using Research to Galvanize Action and Accountability – Conference Papers on Femicide, April 14 – 16, Washington DC, s. 49 – 55, 2008

- Polat O., Klinik Adli Tıp, 7. baskı, Seçkin Yayınları, pp.112-117, Ankara, 2014
- Posta Gazetesi, İnternet Erişim Adresi: <https://www.posta.com.tr/karisini-telle-bogarak-oldurdu-219200>, Erişim Tarihi: 16.12.2019
- Posta Gazetesi, İnternet Erişim Adresi: <https://www.posta.com.tr/49-gunluk-esinin-bogazini-kesti-cesedin-basinda-polisi-aradi-1228754>, Erişim Tarihi: 11.12.2019
- Radhika C., Kadına Yönelik Şiddet ve Namus Suçları, 'Namus' Suçlar, Paradigmalar ve Kadına Yönelik Şiddet, L. Welchman & S.Hossian (Eds.), BSGT Yayınları, İstanbul, 2014
- Resmi Gazete, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Kanun No:6284, s:28239, 2012
- Riger S., Krieglstein M., The impact of welfare reform on men's violence against Women Am J Community Psychol, Oct; 28 (5): 631 – 47, 2000
- Russel D. E. H., "Femicide: Politicizing The Killing of Female", Strengthening Understanding of Femicide: Using Research to Galvanize Action and Accountability, Washington DC April 14 Through 16, 26 – 31, 2008
- Sabah Gazetesi, İnternet Erişim Adresi: <https://www.sabah.com.tr/guney/2018/12/12/katil-6-yil-sonra-sac-telinden-cikti>, Erişim Tarihi: 08.12.2019
- Sallan – Gül S., Türkiye'de Sığınma Evleri Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar mı?, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2013
- Sallan – Gül S., Altındal Y., "Medyada Kadın Cinayetleri Haberlerindeki Cinsiyetçi İzler: Radikal Gazetesi", Akdeniz İletişim Dergisi, 24, 168 – 188, 2015
- Sarantakos S., "Husband Abuse: Fact or Fiction?", Australian Journal of Social Issues, 34 (3): 231 – 252, 1999
- Sarantakos S., "Deconstructing Self-Defence in Wife to Husband Violence", The Journal of Men's Studies, 12 (3): 277 – 296, 2004
- Sayar Ü., "Kadın cinayetleri: Eşini öldüren erkekler üzerine bir araştırma", Hacettepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2015
- Sayın Ö., Aile Sosyolojisi, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 1990
- Sayıl M., Yılmaz A. ve Uçanok Z., "Ergenliğe Geçişte Bilgilendirmenin Ergenin Bilgi Düzeyi ve Benlik Algısına Etkisi", Türk Psikoloji Dergisi, 17 (50):47-58, 2002
- Scot K., Predictors of change among male batterers: Application of theories and review of empirical findings. Trauma, Violence and Abuse, 5(3): 260 – 284, 2004

- Schopenhauer A., Aşkın metafiziği, Çeviri: Veysel Atayman, Bordo - Siyah Yayınları, İstanbul, 2014
- Segal, Marcia Texler, Demos, Vasilikie P., Gendered Perspective on Conflict and Violence, Emerald Group Publishing Limited, United Kingdom, 2014
- Şenol D., Yıldız S., Kadına yönelik şiddet algısı: Kadın ve erkek bakış Açılılarıyla, Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, Ankara, 2013
- Sever S., “Çocuk Kitaplarına Yansıtılan Şiddet: Milli Eğitim Temel Yasası ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Bağlamında Bir Değerlendirme”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 35 (1-2):25-37, 2002
- Sevim Y., “ Aile İçi Şiddet Konusunda Aileye Yönelik Hizmet Veren Birimlerin Faaliyetleri, Erzincan İli Örneği”, Uluslararası Erzincan Sempozyumu, Cilt 2, 305 – 313, 2016
- Sezal İ., Sosyolojiye Giriş, Martı Kitap ve Yayınevi, Ankara, 2003
- Sharps P.W., Campbell D., Gary F., Webster D., The role of alcohol use in intimate partner femicide, The American Journal on Addictions, 10 (2), 122 – 35, 2001
- Siegel J.L., Senna J.J, Juveniledelinquency, New York: West Publication Company, 1981
- Siegel J.L., Criminology-Eleventh Edition, Wadsworth Cengage Learning: USA, 2012
- Spinelli B., Femicide and Feminicide in Europe, Gender-motivated Killings of Women as a Result of Intimate Partner Violence, Organized by UN Special Rapporteur On VAW, Rashida Manjoo, A New York, 2011
- Star Gazetesi, İnternet Erişim Adresi: <https://www.star.com.tr/guncel/anne-baba-ve-kizlari-evde-olu-bulundu-haber-765560/>, Erişim Tarihi: 16.12.2019
- Stöckl, H., Devries, K., Rotstein, A., Abrahams, N., Campbell, J., Watts, C., Moreno, C.G. (2013). The global prevalence of intimate partner homicide: a systematic review. The Lancet, 382: 859–65.
- Subaşı N., Akın A., Kadına Yönelik Şiddet; nedenleri ve sonuçları, Editör Akın A., Toplumsal cinsiyet sağlık ve kadın, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2003
- Tarhan N. , Kadın Psikolojisi, Nesil Yayınları, İstanbul, 2015
- Taşlıçukur Ç., “Namus Bahaneli Cinayetlerin Türkiye’deki Basında Haber Olarak Yapılandırılışının Analizi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2009

- Taştan C., Yıldız A. K., Dünyada ve Türkiye’de Kadın Cinayetleri 2016- 2017- 2018 Verileri ve Analizler, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 2019
- Taştan C, Yıldız A.K., Türkiye’de Kadın Cinayetleri: 2016 Yılı Verileri ve Analizleri, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 2018
- TBMM Komisyon Raporu, Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyon Raporu, Sayfa Sayısı: 1140, 2006
- TBMM Komisyon Raporu, Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyon Raporu, 1. Cilt, Sıra Sayısı: 717, 2015
- TDK, Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük 2, Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 2244, Ankara, 1998
- Terry G., Poverty reduction and against women: exploring links, assessing impact. Development in Practice, 14:469 – 480, 2004
- Terzioğlu D., “Katılımcı demokrasi bağlamında sivil toplum kuruluşlarının internet/ sosyal medya üzerinden halkla ilişkiler faaliyetleri 'Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun twitter paylaşımlarının bir örnek olay üzerinden analizi”, Giresun Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Giresun, 2018
- Tezcan M., Sosyolojiye Giriş, Feryal Matbaa Yayını, Ankara, 1995
- Tınaz P., İşyerinde Psikolojik Taciz (Psikolojik Şiddet), Beta Yayınları, İstanbul, 2006
- TNSA (Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması), Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Macro International Inc. Ankara, 2003
- Toprak S., Ersoy G., Femicide in Turkey between 2000 and 2010, PLoS ONE 128 (8): e0182409, 2017
- Tosun Altınöz Ş., “Kadına Yönelik Şiddet: Faillerin Psikososyal Özellikleri”, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ankara, 2014
- Turner B., Eşitlik, Dost Kitapevi, Çeviri; B.S. Şener, Ankara, 1997
- Tuzcuoğlu N., “Psikanaliz Kuramı ve Özellikleri”, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 7, 275 – 285, İstanbul, 1995
- Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, “Kadın ve Medya, Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Haber Kılavuzu, TGC Akademi Yayını, İstanbul, 2016

- Tütüncüler A., “Kadın cinayetlerinin adli tıp açısından değerlendirilmesi, Akdeniz Üniversitesi”, Tıpta Uzmanlık Tezi, Antalya, 2006
- TÜİK, İnternet Erişim Adresi: www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi: 26.11.2019
- TÜİK, Haber Bülteni, Sayı:24643, İnternet Erişim Adresi: www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi: 17.10.2019
- TÜİK, Haber Bülteni, Sayı: 27694, İnternet Erişim Adresi: www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi: 16.12.2019
- UNDP, Human Development Report 2007-2008. <http://hdrstats.undp.org/indicators/268>, Erişim Tarihi: 03.02.2020
- UNDP (United Nations Development Programme), Kadının güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği, Türkiye, 2012, [http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/ourwork/democraticgovernance/in_depth/Women Empowerment and GenderEquality.html](http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/ourwork/democraticgovernance/in_depth/Women%20Empowerment%20and%20GenderEquality.html), Erişim Tarihi: 17.02.2020
- UNODC, Global Study on Homicide: Gender – Related Killing of Women and Girls, Vienna, 2018
- UNWOMEN, Progress of the World’s Women, In Pursuit of Justice, United Nations Entity of Gender Equality and the Empowerment of Women, 2011
- Ünsal – Atan Ş., Töre ve Namus Cinayetleri, Türkiye Klinikleri, 2 (2), 67 – 73, 2016
- Ünübol M., Özbek G., Özgön S., Gülce D. ve Demir B., “Namus Adına Cinayet: Türkiye’de Namus Cinayetlerinin İncelenmesi”, Türk Psikoloji Bülteni, 13 (41), 69 – 83, 2007
- Üzümçeker E., “Kadın cinayetleri, toplumsal cinsiyetle özdeşleşme ve atıf”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2016
- Vahip I., “Evdeki Şiddet ve Gelişimsel Boyutu: Farklı Bir Açıdan Bakış”, Türk Psikiyatri Dergisi, 13 (4), 312 – 319, 2002
- Vahip I., Doğanavşargil Ö., “Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız”, Türk Psikiyatri Dergisi, Cilt: 17, S: 2, 2006
- Vito G.F., Holmes R. M., Criminology, Theory, Research and Policy, Belmont/California : International ThomsonPub, 1994
- Yardım N., DSÖ’nün kadın sağlığının çeşitli konularındaki görüş ve mesajları, Aktüel Tıp Dergisi, 6 (1): 78, 2001
- Yavuzer H., Çocuğu tanımak ve anlamak, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003

- Yegen C., “ İnternet Haberciliğinde Kadın Cinayeti Haberlerinin Sunumu: Posta Gazetesi Örneği”, Türk Online Tasarım, Sanat ve İletişim Dergisi, Sayı:4, (15-28), 2014
- Yıldırım A., Sıradan Şiddet, Boyut Matbaacılık A.Ş., İstanbul, 1998
- Yıldız A., “Ebeveyn Tutumları ve Saldırganlık”, Polis Bilimleri Dergisi, 6 (3-4):131-150, 2004
- Yllo K. A., Throught A Feminist Lens: Gender, Power and Violence. İçinde R. S. Gelles & D. R. Loseke (Eds.), Current Controversies on Family Violence (pp. 47-62), Newbury Park: Sage, 1993
- Yodanis C. L., Gender Inequality, Violence Againts Women and Fear: A Crossnational Test of the Feminist Theory of Violence Againts Women, 19, 655 – 675, 2004
- Yöndem Z., Güler S., “Ergenlik ve Cinsel Sağlık Eğitimi ile İlgili Grup Rehberliğinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Bilgi ve Tutumlarına Etkisi”, İlköğretim Online, 6 (1):2-10. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>, 2007
- Yörük S., “Kadına yönelik şiddet: Antalya örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2010
- Yvnes C., Şiddet, Çeviri: Cem Muhtaroglu, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005
- Walby S., Theorizing Patriarchy, Blackwell, 1990
- Walby S., Violence and Society: Introduction to an Emerging Field of Sociology, Current Sociology, Vol. 25. pp. 95 – 111, 2012
- Wallace, Harvey, Cliff Roberson, Family Violence: Legal, Medical And Social Perspectives (6e), Persons Higher Ed USA, New York, s. 432, 2008
- Walker L. E., The Battered Woman, New York: Harper and Row, 1979
- Wells C., İnsan ve Dünyası, Çeviri: B.Güvenç, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1994
- WHO (World Health Organization), Violence Againts Women, Intimate Partner and Sexual Violence Againts Women, 2014
- WHO (World Health Organization), World Report on Violence and Health. Geneva, 2005
- WHO (World Health Organization), World Report on Violence and Health. Geneva, 2002
- Wilkinson D., Fagan J., “What we Know about Gun Use among Adolescents”, Clinical Child and Family Psychology Review, 4:109-132, 2001
- Wilson M., Daly M., Scheib J.E., Femicide: An evolutionary psychological perspective, İçinde P.A. Gowaty (Eds), Feminism and Evolutionary Biology, Boston, MA: Springer, 1997

Wozniak, JA, McCloskey KA., Fact or Fiction? Gender Issues Related to Newspaper Reports of Intimate Partner Homicide. *Violence Against Wom*, 16: 934., 2010

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı-Soyadı	Hakan Tuzcu
Öğrenci Numarası	171210103
Enstitü Anabilim Dalı	Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji
Programı	Yüksek Lisans
Danışmanının Unvanı, Adı-Soyadı	Dr.Öğr. Üyesi Yelda Sevim
Tez Başlığı (Türkçe)	Yazılı Medyada Yer Alan, Türkiye'deki Kadın Cinayetlerinin Sosyolojik Analizi

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 134 sayfalık kısmına ilişkin, 01.06.2020 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından TURNITIN adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 14 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Yelda Sevim

.....
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

Prof. Dr. Ömer Aytac

.....
Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

Lisansüstü tezler, savunma öncesinde intihal program raporu ile birlikte enstitüye teslim edilir.

İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

ÖZGEÇMİŞ

1978 yılında Elazığ'da doğdum. İlkokul eğitimimi 1985-1990 yılları arasında Atatürk İlkokulunda, ortaokul eğitimimi 1990-1993 yılları arasında Atatürk Ortaokulunda, lise eğitimi 1993-1996 yılları arasında Elazığ Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Bilgisayar Bölümünde tamamladım. 1998 yılında Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nü kazandım. 2002 yılında bu bölümden mezun oldum.

2002 yılında mezuniyeti müteakip askerlik görevimi yedek subay olarak yaptım. Askerlik sonrası Final Eğitim Kurumları'nda felsefe grubu öğretmeni ve rehberlik uzmanı olarak çalışmaya başladım. Bu kurumlarda 2015 yılına kadar öğretmenlik, ölçme değerlendirme ve rehberlik uzmanlığı, eğitim koordinatörlüğü, soru yazım komisyonu üyeliği, müdür yardımcılığı, müdürlük ve yönetim temsilciliği görevlerini yürüttüm. 2015 yılında Bahçeşehir Eğitim Kurumlarında çalışmaya devam ettim. Bu süreç içerisinde eğitim, sınav sistemleri, aile içi iletişim, meslek seçimi, liderlik, etkili iletişim ve motivasyon konulu birçok seminer verme fırsatı buldum, ulusal televizyon kanallarında düzenlenen eğitim programlarına katıldım.

2017 yılından itibaren Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık Bölümü Sosyal Hizmetler Programında öğretim görevlisi olarak çalışmaktayım.